

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 15.07.1997
KOM(97) 2003 endelig udg.

**Kommissionens udtalelse
om Rumæniens ansøgning
om medlemskab af Den Europæiske Union**

Indhold

A. INDLEDNING

- a) Forord**
 - Ansøgning om medlemskab
 - Baggrund for udtalelsen
 - Udtalelsens indhold
- b) Forbindelser mellem Den Europæiske Union og Rumænien**
 - Historisk og geopolitisk baggrund
 - Rumæniens holdning til Den Europæiske Union
 - Aftalemæssige forbindelser
 - Før-tiltrædelsesstrategi
 - Handelsmæssige forbindelser
 - Generel evaluering

B. KRITERIER FOR MEDLEMSKAB

- 1. Politiske kriterier**
 - 1.1 Demokrati og retsstatsforhold**
 - Parlamentet og den lovgivende magts organisation
 - Parlamentets funktion
 - Den udøvende magts organisation
 - Den udøvende magts funktion
 - Den dømmende magts organisation
 - Den dømmende magts funktion
 - 1.2 Menneskerettigheder og beskyttelse af mindretal**
 - Borgerlige og politiske rettigheder
 - Økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder
 - Mindretals rettigheder og beskyttelse af mindretal
 - 1.3 Generel evaluering**
- 2. Økonomiske kriterier**
 - 2.1 Den økonomiske situation**
 - Baggrund
 - Liberalisering
 - Stabilisering af økonomien
 - Strukturændringer
 - Den finansielle sektor
 - Den Økonomiske og sociale udvikling

- 2.2 Økonomien set i lyset af medlemskab**
Indledning
En fungerende markedsøkonomi
Evnen til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne
Udsigter og prioriteter
- 2.3 Generel evaluering**
- 3. Evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**
- 3.1 Det indre marked uden grænser**
De fire friheder
- De generelle rammer
 - Fri bevægelighed for varer
 - Fri bevægelighed for kapital
 - Fri bevægelighed for tjenesteydelser
 - Fri bevægelighed for personer
 - Generel evaluering
- Konkurrence
- 3.2 Innovation**
Informationssamfundet
Uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender
Forskning og teknologisk udvikling
Telekommunikation
Den audiovisuelle sektor
- 3.3 Økonomiske og fiskale anliggender**
Økonomisk og monetær union
Beskatning
Statistik
- 3.4 Sektorpolitik**
Industri
Landbrug
Fiskeri
Energier
Transport
Små og mellemstore virksomheder
- 3.5 Økonomisk og social samhørighed**
Beskæftigelse og sociale anliggender
Regionalpolitik og samhørighed
- 3.6 Livskvalitet og miljø**
Miljø
Forbrugerbeskyttelse
- 3.7 Retlige og indre anliggender**
- 3.8 Eksterne politikker**
Handel og internationale økonomiske forbindelser
Udvikling
Told
Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

- 3.9 Finansielle spørgsmål**
 - Finanskontrol
 - Konsekvenser for budgettet

4. Administrativ evne til at anvende Fællesskabets regelværk

- 4.1 Administrative strukturer**
- 4.2 Administrationens og retsvæsenets kapacitet**
- 4.3 Generel evaluering**

C. SAMMENFATNING OG KONKLUSION

Bilag

Parlamentssammensætning
Det indre marked: hvidbogsforanstaltninger
Statistiske data

A. Indledning

a) Forord

Ansøgning om medlemskab

Rumænien indgav sin ansøgning om medlemskab af Den Europæiske Union den 22. juni 1995, og Ministerrådet besluttede den 17. juli 1995 at indlede proceduren i traktatens artikel O, som fastsætter, at Kommissionen skal høres.

Det er på denne baggrund, at Kommissionen forelægger denne udtalelse som svar på en anmodning fra Det Europæiske Råd i Madrid i december 1995 om, at udtalelsen blev forelagt så snart som muligt efter afslutningen af regeringskonferencen, som blev indledt i marts 1996 og afsluttet i juni 1997.

Baggrund for udtalelsen

Rumæniens ansøgning om medlemskab er til behandling samtidig med ansøgningerne fra ni andre associerede lande. Rumæniens ansøgning skal ses som led i en historisk proces, hvor de central- og østeuropæiske lande har overvundet den deling af kontinentet, som har varet i 40 år, og søger optagelse i det område af fred, stabilitet og velfærd, som Unionen har skabt.

Det Europæiske Råd konkluderede på sit møde i København i juni 1993 følgende:

“De associerede lande i Central- og Østeuropa, som måtte ønske det, kan blive medlemmer af Den Europæiske Union. Tiltrædelse vil finde sted, så snart et associeret land er i stand til at påtage sig forpligtelserne ved et medlemskab og opfylder de givne økonomiske og politiske betingelser. Medlemskab kræver:

- at ansøgerlandet har opnået institutionel stabilitet, som garanterer demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal
- en fungerende markedsøkonomi samt evne til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen
- at ansøgeren er i stand til at påtage sig forpligtelserne ved et medlemskab, herunder er i stand til at tilslutte sig målet om en politisk, økonomisk og monetær union.

Unionens evne til at optage nye medlemmer uden derved at sætte tempoet i den europæiske integration over styr er ligeledes af stor betydning og bør indgå i overvejelserne i såvel Unionens som ansøgerlandenes almindelige interesse.”

I denne erklæring angives de politiske og økonomiske kriterier for undersøgelse af tiltrædelsesansøgningerne fra de associerede lande i Central- og Østeuropa.

Det Europæiske Råd i Madrid i december 1995 henviste til behovet for som led i præ-tiltrædelsesstrategien “at skabe grundlag for en gradvis og harmonisk integration af ansøgerlandene, særlig gennem:

- udvikling af markedsøkonomien
- tilpasning af deres administrative strukturer
- skabelse af et stabilt økonomisk og monetært klima”.

I sin udtalelse analyserer Kommissionen Rumæniens ansøgning efter egen fortjeneste men på basis af samme kriterier som de andre ansøgninger, som den samtidig skal afgive udtalelse om. Med denne fremgangsmåde respekteres det ønske, som Det Europæiske Råd fremkom med i Madrid, om at sikre, at ansøgerlandene behandles på lige fod.

Foruden de enkelte udtalelser forelægger Kommissionen særskilt Rådet som led i sin meddelelse “Agenda 2000” en generel vurdering af tiltrædelsesansøgningerne samt henstillinger vedrørende en strategi for en heldig udvidelse af Unionen. Den forelægger samtidig en konsekvensanalyse af udvidelsen for Unionens politikker.

Udtalelsens indhold

I udtalelsens opbygning tages der hensyn til konklusionerne af Det Europæiske Råds møde i København. Der gives:

- en redegørelse for de hidtidige forbindelser mellem Rumænien og Unionen, særlig inden for rammerne af associeringsaftalen
- en analyse af situationen med hensyn til de af Det Europæiske Råd nævnte politiske betingelser (demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder, beskyttelse af mindretal)
- en vurdering af Rumæniens situation og udsigter med hensyn til de af Det Europæiske Råd nævnte økonomiske betingelser (markedsøkonomi, evne til at klare konkurrencepresset)
- en behandling af spørgsmålet om Rumæniens evne til at påtage sig forpligtelserne ved et medlemskab, dvs. Unionens regelværk, som det kommer til udtryk i traktaten, den afledte ret og Unionens politikker
- endelig en generel vurdering af Rumæniens situation og udsigter med hensyn til betingelserne for medlemskab af Unionen og en henstilling vedrørende tiltrædelsesforhandlingerne.

I sin vurdering af Rumænien med hensyn til de økonomiske kriterier og landets evne til at overtage Unionens regelværk har Kommissionen medtaget en prognose; den har forsøgt at evaluere, hvilke fremskridt der med rimelighed kan forventes fra Rumæniens side i de kommende år inden tiltrædelse under hensyn til den omstændighed, at Unionens regelværk vil fortsætte med at udvikle sig. Til dette formål har man uden at foregribe det faktiske tiltrædelsestidspunkt i udtalelsen baseret sig på en mellemfristet tidsramme på ca. fem år.

Under sit arbejde med udtalelsen har Kommissionen indhentet et væld af oplysninger om Rumæniens situation fra de rumænske myndigheder og har benyttet mange andre informationskilder, herunder medlemsstaterne og talrige internationale organisationer.

b) Forbindelser mellem Den Europæiske Union og Rumænien

Historisk og geopolitisk baggrund

Rumænien er beliggende mellem Sortehavet og Donau-deltaet mod sydøst og gennemskæres af Karpaterne mod nordvest, som også danner en nord-syd gående barriere over en stor del af landet. Det har et areal på 237 500 km² og en befolkning på 22,6 millioner.

Rumænien blev grundlagt som en uafhængig stat i 1859 med Unionen af Valakiet og Moldavien. I 1. verdenskrig stod Rumænien på de allieredes side og blev besat af østrig-ungarerne, tyrkerne og bulgarerne. I efterkrigsopgøret generhvervede Rumænien Bukovina og Transylvanien. I 2. verdenskrig blev Bessarabien og Bukovina besat af Sovjetunionen, og Rumænien måtte igen afstå Transylvanien til Ungarn og Dobrudja til Bulgarien. Ved Paris-traktaten af 1947 fik Rumænien Transylvanien og dele af Bukovina tilbage.

I 1947 var kommunistpartiet kommet til magten i Rumænien. I 1965 blev Nicolae Ceausescu førstesekretær for partiet og siden præsident. Rumænien holdt sig fra 1960'erne på en vis afstand af Sovjetunionen i sine eksterne politikker. Det er grunden til, at landet både var medlem af COMECON og IMF og Verdensbanken. Ceausescus politik indadtil var imidlertid yderst repressiv og baseret på frygt og manipulation. I 1989 var der et internt partioprør og en folkerejsning, som førte til, at Ceausescu blev afsat og henrettet i december samme år.

Efter et frit valg i maj 1990 blev der indført en ny forfatning i december 1991, under hvilken der fandt parlaments- og præsidentvalg sted i 1992, (hvorved de tidligere kommunister igen kom til magten). Ved valget i 1996 indtraf det første magtskifte. I denne periode arbejdede Rumænien også hårdt på at regulere sine forbindelser med nabolandene og indgik aftaler med Ungarn og Ukraine om anerkendelse af grænser og mindretals rettigheder.

Rumæniens holdning til Den Europæiske Union

Rumænien indgav sin ansøgning om tiltrædelse af Den Europæiske Union den 22. juni 1995 ledsaget af en national forberedelsestrategi og en erklæring undertegnet af Rumæniens præsident og formændene for senatet og deputerkammeret samt premierministeren og lederne af alle de politiske partier, der var repræsenteret i parlamentet. Erklæringen gav udtryk for Rumæniens politiske vilje til at ville orientere sig mod befæstelse og udvikling af retsstaten, politisk pluralisme, magtadskillelse, frie valg, respekt for menneskerettighederne, indførelse af markedsøkonomi i overensstemmelse med Den Europæiske Unions principper.

Det politiske skift, der indtraf i november 1996, og den nye regerings reformer gør forberedelse til europæisk-atlantisk integration et væsentligt mål for Rumæniens udenrigspolitik. Disse udsigter kom tydeligt frem i præsident Emil Constantinescus erklæring under formand Jacques Santer's besøg i Bucharest den 10. april 1997. Den rumænske præsident anså europæisk og europæisk-atlantisk integration for at være en større politisk prioritet for Rumænien, og endog som den eneste vej for udvikling i nationens interesse. Rumæniens vigtigste og mest presserende mål var at finde sin plads blandt demokratierne på det europæiske kontinent. Præsidenten sagde, at Rumænien ville fortsætte ihærdigt med den omfattende strukturreform af økonomien, lovgivningen og institutionerne, som var en forudsætning for integration i Europa. Det centrale element i disse bestræbelser, den virkelige

betydning af overtagelsen af Fællesskabets regelværk var imidlertid at integrere de demokratiske værdier og respekten for menneskerettighederne. Respekt for disse værdier og konsolidering af dem var det endelige mål for Rumæniens integration i Europa. For Rumænien var Unionen frem for alt en åbning mod en afbalanceret og harmonisk struktur til styring af kontinentets mikro- og makrokosmos under den europæiske civilisations mærke, et fælles hjemland, hvor alle er lige i værdighed og samtidig sig selv.

Aftalemæssige forbindelser

Rumænien var det første land i Central- og Østeuropa, der fik aftalemæssige forbindelser med EF i form af en GSP-aftale i 1974 og en aftale om industrivarer i 1980. EF's diplomatiske forbindelser med Rumænien daterer sig tilbage til 1990. Efter Rumæniens tilbagevenden til demokrati blev der undertegnet en handels- og samarbejdsaftale i 1991. Denne blev afløst af Europaaftalen, der trådte i kraft i februar 1995. Handelsbestemmelserne i denne aftale blev sat i kraft i maj 1993 på basis af en interimsaftale. Handelen med vin er omfattet af en parallel aftale, der udløber ved udgangen af 1997.

Europaaftalen danner nu retsgrundlaget for forbindelserne mellem Rumænien og Den Europæiske Union. Målet med den er at skabe rammer for politisk dialog, at fremme en udvidelse af samhandelen og de økonomiske forbindelser mellem parterne, at danne grundlag for Fællesskabets faglige og finansielle bistand og en passende ramme for støtte af Rumæniens gradvise integration i Unionen. De institutionelle bestemmelser i Europaaftalen omfatter en ordning for gennemførelse, forvaltning og overvågning på alle områder i forbindelserne. Underudvalg undersøger spørgsmål af teknisk karakter. Associeringsudvalget, som træder sammen på ledende tjenstemandsplan, er forum for indgående drøftelser af anliggender og ofte løsninger på problemer, som opstår i forbindelse med Europaaftalen. Associeringsrådet, der træder sammen på ministerplan, undersøger udviklingen i forbindelserne generelt og udsigterne herfor og er forum for behandling af Rumæniens fremskridt med forberedelserne til tiltrædelse.

For at styrke regeringens policy-formulerings- og beslutningskapacitet i anliggender vedrørende europæisk integration oprettede regeringen et departement for europæisk integration, som siden januar 1997 er blevet ophøjet til et ministerium, der henhører under premierministeren. Et tværministerielt udvalg, der ledes af premierministeren, leverer rådgivning om europæiske integrationsanliggender og bistås af departementet for europæisk integration. Ministerierne har ansvaret for gennemførelsen af deres respektive dele af Europaaftalen og forberedelserne forud for tiltrædelse, herunder bl.a. lovgivningstilnærmelse. Departementet for europæisk integration har haft ansvaret for udarbejdelsen af den nationale strategi for gennemførelse af henstillingerne i Kommissionens hvidbog om det indre marked i samråd med de 23 arbejdsgrupper for europæisk integration.

Før-tiltrædelsesstrategi

Gennemførelse af Europaaftalen og hvidbogen

Europaaftalen gennemføres for flertallet af bestemmelsernes vedkommende efter tidsplanen i aftalen. Associeringsrådet er trådt sammen på ministerplan en gang om året, og Associeringsudvalget har holdt møde to gange på højt tjenstemandsplan. Desuden er et

blandet parlamentarisk udvalg bestående af repræsentanter for det rumænske parlament og Europa-Parlamentet trådt sammen fire gange. Der er også oprettet en struktur bestående af ni multifaglige underudvalg, som er i funktion.

Gennemførelsen af nogle af aftalens bestemmelser er blevet forsinket. Gennemførelsesbestemmelser til konkurrencereglerne vedrørende virksomheder, som skulle være trådt i kraft i 1996, trådte først i kraft i 1997, medens forordningen om statsstøtte endnu skal defineres. Handelsbestemmelserne i aftalen er blevet gennemført til tiden med kun få problemer. De rumænske myndigheder har ikke på deres side påberåbt sig aftalens bestemmelser om handelsbeskyttelse. Europa-Kommissionen indledte i 1996 en antidumpingprocedure med hensyn til sømløse rør, og der har været anvendt en midlertidig told siden juni 1997.

De vigtigste emner, der drøftes inden for rammerne af Europaaftalen er i øjeblikket: lovgivningstilnærmelse og før-tiltrædelsesstrategi, makroøkonomisk fremskridt, handelsspørgsmål, åbning for deltagelse i fællesskabsprogrammer, certificering og standardisering og samarbejde vedrørende tredje søjle.

Kommissionens hvidbog af 1995 om det indre marked redegør for den lovgivning, som ansøgerlandene vil skulle omsætte og gennemføre for at kunne anvende Fællesskabets regelværk, og som betragtes som væsentlige elementer i gennemførelsen af det indre marked (kendt under betegnelsen fase I-foranstaltninger), og som vil skulle prioriteres. Rumænien lægger stor vægt på dette arbejde. Regeringen vedtog i december 1995 en detaljeret strategi for overtagelse af Fællesskabets regelværk. Den opfordrede samtidig til inddragelse af de større samfundssektorer i processen som f.eks. fagforeninger, erhvervssammenslutninger og erhvervskamre.

Generelt set forløber gennemførelsen af Europaaftalen problemløst, omend der har været visse forsinkelser. Den langsomme økonomiske liberalisering og manglen på virkelig administrativ reform har gjort det vanskeligt at udnytte aftalen fuldt ud, men den nye regering er i færd med at forbedre dette forhold.

Struktureret dialog

Rumænien har deltaget i den strukturerede dialog, som det betragter som et vigtigt element i forberedelserne til tiltrædelse. Det får dér lejlighed til at redegøre for sin politik i reformhenseende og har anmodet om en styrkelse af dialogen. Rumænien har inden for rammerne af dialogen spillet en væsentlig rolle i arbejdet med at genskabe stabiliteten i det tidligere Jugoslavien.

Phare

I 1996 blev der disponeret over 118,4 mio. ECU for Rumænien. For perioden 1990-1996 beløber de midler, hvorover der er disponeret, sig til 731 mio. ECU. De vigtigste indsatsområder for Phare har været landbrug, uddannelse og forskning, infrastruktur og den private sektor, omstrukturering og privatisering.

Rumænien har ingen fælles grænse (hverken land- eller søgrænse) med nogen EU-medlemsstat. Ingen af de rumænske regioner er derfor berettiget til støtte via PHARE-

programmerne for grænseoverskridende samarbejde mellem de central- og østeuropæiske lande og EU-medlemsstater. Men der blev vedtaget et sådant program i 1996 vedrørende grænsen med Ungarn, som omfatter projekter inden for økonomisk udvikling, transport, miljø og tredje søjle.

Med hensyn til programgennemførelsen har der været vanskeligheder på grund af mangel på et klart tilsagn om policy-reform, særlig inden for landbruget og industrien. Men der er opretholdt rimelige gennemførelsessatser.

Deltagelse i fællesskabsprogrammer

Fra 1997 vil Rumænien deltage i Socrates, Leonardo og Youth for Europe. Det forbereder sig på deltagelse i LIFE, SAVE og forskellige sociale programmer.

Handelsmæssige forbindelser

EU's eksport til Rumænien i 1995 beløb sig til 3,8 mia. ECU i forhold til 1,2 mia. ECU i 1990. EU's import var på 3,4 mia. ECU i forhold til 1,6 mia. ECU i 1990. Rumæniens handel med de andre central- og østeuropæiske lande udvikler sig ikke i samme tempo som med EU. Tekstilvarer er den vigtigste eksportartikel til EU, medens varer fra den lette industri udgør den vigtigste import.

Vanskelighederne med udviklingen af den bilaterale handel skyldes hovedsagelig forskriftsmæssige og administrative anliggender, så som eksportlicensudstedelses- og certificeringskrav. Men med den nyligt vedtagne rumænske lovgivning skulle problemerne med sidstnævnte falde bort, medens de resterende rumænske eksportrestriktioner skulle være afskaffet i januar 1998.

Generel evaluering

Siden 1989 har forbindelserne mellem Rumænien og EU udviklet sig i positiv retning. Der har været få væsentlige hindringer, skønt Rumænien vil skulle stramme sin grænsekontrol. Tempoet for Rumæniens fremskridt mod integration har været bestemt af de økonomiske og politiske reformer og er blevet hæmmet af de vedvarende svagheder ved de administrative strukturer.

B. KRITERIER FOR MEDLEMSKAB

1. Politiske kriterier

Det Europæiske Råd fastlagde på mødet i København en række "politiske" kriterier for de central- og østeuropæiske ansøgerlandes tiltrædelse: de skulle have "institutionel stabilitet, som garanterer demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal".

I forbindelse med den vurdering, som Europa-Kommissionen blev anmodet om at foretage i den sammenhæng, støttede den sig på en lang række informationskilder: de rumænske myndigheders svar på det spørgeskema, som Kommissionens tjenestegrene fremsendte i april 1996, opfølgende bilaterale møder, rapporter fra medlemsstaternes ambassader og Kommissionens delegationer, evalueringer foretaget af internationale organisationer (navnlig Europarådet og OSCE), rapporter fra ikke-statslige organisationer osv.

I nærværende analyse foretages en systematisk gennemgang af de vigtigste organisations- og funktionsmæssige aspekter ved myndigheder og mekanismer til beskyttelse af grundlæggende rettigheder. Den er ikke kun en formel beskrivelse, men tilstræber at vurdere demokratiets og retsstatens reelle funktionsmåde.

Evalueringen vedrører situationen i juni 1997. Der foretages ikke nogen detaljeret gennemgang af de ændringer, som måtte være sket i fortiden, eller som måtte være bebudet for fremtiden, omend der i almindelighed i denne evaluering tages hensyn til reformplaner i denne eller hin sektor. Forvaltningsstrukturenes situation er kun behandlet flygtigt og vil blive behandlet mere indgående i kapitel 4.

1.1 Demokrati og retsstatsforhold

Rumænien vedtog i december 1991 ved en folkeafstemning en ny forfatning, som betegner en overgang til parlamentarisk demokrati. De rumænske institutioner fungerer efter hensigten, og de forskellige "magter" erkender grænserne for deres respektive beføjelser og ønsker at samarbejde indbyrdes.

Parlamentets og den lovgivende magts organisation

Parlamentet har to kamre - deputeretkammeret og senatet - der har henholdsvis 343 og 143 medlemmer. Disse er valgt for en fireårig periode efter forholdstalsvalgmetoden med en spærregrænse på 3%. Der er forbeholdt mindretallene 15 pladser i deputeretkammeret.

I henhold til artikel 89 i forfatningen kan landets præsident opløse parlamentet, hvis det ikke kan indsætte regeringen inden for en frist på 60 dage, forudsat at der mindst har været gjort to fejlslagne forsøg. Parlamentet kan kun opløses én gang om året. Det kan heller ikke opløses i løbet af de sidste 6 måneder af præsidentens embedsperiode eller i en periode med belejringstilstand eller undtagelsestilstand.

Parlamentarikerne er omfattet af traditionel immunitet. Hvert kammer kan nedsætte parlamentariske undersøgelsesudvalg ved afgørelse truffet af en tredjedel af sine medlemmer.

Hver gruppe repræsenteres i udvalget i forhold til de pladser, den har i det pågældende kammer.

Rumænien har et udpræget flerpartisystem, idet 57 partier deltog i valgkampen forud for parlamentsvalget i november 1996. Der ydes via statsbudgettet støtte til partier, som har opnået mere end 2% ved valget, og de grupperinger, som har opnået repræsentation i parlamentet, modtager yderligere støtte.

Parlamentets to forsamlinger deler den lovgivende magt ligeligt mellem sig, og de har begge beføjelse til at blokere lovgivningsprocessen. De deler initiativretten med regeringen. 250 000 borgere kan også forelægge parlamentet et lovforslag, som dog ikke må vedrøre skatter, internationale anliggender eller amnesti.

Regeringen kan i henhold til artikel 114 i forfatningen træde i stedet for parlamentet og lovgive ved hjælp af nøddekreter efter bemyndigelse fra parlamentet. Regeringen har øjensynlig gjort særdeles udbredt brug af denne mekanisme (en tredjedel af den tidligere regerings forskrifter menes at være fastsat efter denne procedure), også på området "forfatningslove", hvor denne procedure principielt ikke må anvendes.

Landets præsident kan i henhold til artikel 90 i forfatningen udskrive folkeafstemning om "problemer af national interesse" efter at have rådført sig med parlamentet. Revisioner af forfatningen skal vedtages ved folkeafstemning for at være gyldige (artikel 147, stk. 3, i forfatningen). Rumænien har ikke gjort brug af proceduren med folkeafstemning, siden forfatningen trådte i kraft.

Parlamentets funktion

Valget i november 1996 var frit og betryggende, selv om der var visse vanskeligheder i forbindelse med valgets afholdelse; det førte til det første reelle regeringsskift siden 1947.

Parlamentet fungerer på tilfredsstillende vilkår: dets beføjelser respekteres, og oppositionen medvirker fuldt ud ved dets aktiviteter.

Den udøvende magts organisation

Landets præsident vælges ved almindelige direkte valg i to omgang for en fireårig periode, der kan fornyes én gang. Kandidater skal mindst have 100 000 vælgeres opbakning og være mere end 35 år gamle. Ud over en statschefs traditionelle beføjelser spiller landets præsident en vigtig rolle for institutionernes funktion og i landets politiske liv.

Regeringen er ansvarlig over for parlamentet, som kan vælte den med et simpelt flertal af sine medlemmer, idet begge kamre samles til denne afstemning. Premierministeren og ministrene udnævnes formelt af præsidenten, når de er indsat af parlamentet.

Ministrene er ansvarlige hver for sig, men kun i strafferetlig henseende. I artikel 108 i forfatningen er der fastsat en procedure for indledning af en retsforfølgning af dem (initiativet tages af kamrene eller præsidenten, og Højesteret afsiger dommen). Regeringen er i færd med at udarbejde et lovforslag om ministres ansvar i forbindelse med udførelsen af deres hverv.

Landets forvaltningsmæssige organisation baseres på decentrale myndighedstrin for centraladministrationen på "judet"-plan (der er tilsammen 41 + Bukarest, som sidestilles med en judet), hvor præfekten samordner de statslige tjenesters indsats og kontrollerer lokalsamfundenes handlinger, som han kan indbringe for en dommer. Lokalsamfundene har valgte forsamlinger både på "judet"-plan (41 "judet"-råd + byrådet i Bukarest) og på kommunalt plan (både by- og landkommuner) (der findes 2 686 kommunalbestyrelser). Formanden for hver "judet" og borgmesteren udpeges ved direkte almindelige valg.

"Judet"-rådene koordinerer kommunalbestyrelsernes aktiviteter. Borgmesteren repræsenterer den udøvende magt på kommunalt plan. Han er ansvarlig over for kommunalbestyrelsen og det overordnede råd. Præfekten har beføjelse til at afsætte de lokalt valgte i tilfælde af forsømmelighed eller korruption, idet en lov fra 1996, der blev ændret i 1997, har fastsat bedre regler for udøvelsen af denne kompetence, som tidligere havde ført til magtmisbrug (der blev fra 1992 til 1995 afsat 133 borgmestre og 98 kommunalbestyrelsesmedlemmer).

Den rumænske forvaltning har ikke nogen vedtægt for offentligt ansatte med angivelse af de ansattes rettigheder og forpligtelser. Regeringen har til hensigt at indføre en lovgivning om gennemsigtighed i forvaltningen, idet der ikke i øjeblikket findes en sådan.

Hæren, de hemmelige tjenester og politiet er under de civile myndigheders kontrol. Politiet, som har militær status i Rumænien, er underlagt de væbnede styrkers domstole. Disse respekterer dog en række proceduremæssige garantier, og sager kan i sidste instans indbringes for Højesterets militære afdeling. For de væbnede styrkers vedkommende forelægger Det Øverste Råd for Det Nationale Forsvar i henhold til lov nr. 39/90 parlamentet en række afgørelser til godkendelse. Der føres dog ikke kontrol med, om disse afgørelser føres ud i livet.

Den udøvende magts funktion

De centrale statslige institutioner fungerer tilfredsstillende, og landets præsident spiller en vigtig rolle for deres aktiviteter.

Den lokale autonomi hæmmes af, at der ikke findes nogen vedtægt for lokalt ansatte, og at lokalsamfundene kun har begrænsede økonomiske midler til rådighed. Desuden er der ikke altid fastlagt nogen særlige bestemmelser vedrørende de kommunale ejendomme. Den nye regering har allerede vedtaget en tekst, som styrker de lokale beføjelser og gør dem klarere. Den er nu i færd med at udarbejde et lovforslag om lokale finanser, der efter planen vil træde i kraft i begyndelsen af 1998, og et lovforslag om kommunale ejendomme.

Den offentlige forvaltning befinder sig fortsat i en vanskelig situation. Mangelen på en vedtægt for offentligt ansatte og det særdeles lave lønniveau giver således anledning til bekymring. Desuden virkede politiseringen på visse niveauer inden for forvaltningen tidligere stærkt fremmende på korruptionen. Den nye regering har forelagt parlamentet en vedtægt for offentligt ansatte, som bl.a. indeholder strenge straffe for korruption.

Der har i det rumænske politi været konstateret tilfælde af brutalitet, som ikke altid har givet anledning til retsforfølgning, og af korruption. De hemmelige tjenester har stadig særdeles store beføjelser, bl.a. med hensyn til klassificering af forvaltningsakter, telefonaflytning og husundersøgelser. Denne tingenes tilstand kan i vid udstrækning tilskrives en unøjagtig

lovgivning om deres beføjelser på dette område. Den nye regering agter at ændre denne lovgivning med henblik på at forstærke parlamentets kontrol med de hemmelige tjenesters virke, bl.a. ved nedsættelse af et parlamentarisk udvalg, som skal overvåge de udenlandske efterretningstjenesters virksomhed.

Den lovgivende magts organisation

Det rumænske retsvæsens uafhængighed af de øvrige "magter" er gradvis blevet mere udtalt. Der gælder således en regel om uafsættelighed for alle dommere, der er udnævnt af landets præsident, dvs. i dag 80% af dommerne, idet de resterende 20% stadig er praktikanter. Dommerne administreres af Det Høje Dommerråd, der har justitsministeren som formand og dommere og anklagere som medlemmer (anklagerne har 5 af rådets 15 pladser); Det Høje Dommerråd udnævnes af parlamentet for en fireårig periode.

Den udøvende magt har beføjelse til at kontrollere dommernes virke via et inspektionshold, der er underlagt justitsministeren. Desuden er dommernes lønniveau meget lavt, selv om dommerhvervet er et af de højestlønnede blandt statsansatte, og der er derfor mange dommere, der forlader hvervet til fordel for en mere lukrativ beskæftigelse som juridisk sagkyndig i den private sektor.

Anklagemyndigheden, som er undergivet den offentlige anklager, der udnævnes af præsidenten, henhører under justitsministeren. Anklagerne har betydelige beføjelser, og den offentlige anklager kan bl.a. enten på eget initiativ eller på begæring af justitsministeren anmode om, at en endelig dom vedrørende civilretlige eller strafferetlige tvister tages op til fornyet behandling. Desuden føres der ingen domstolskontrol med en betydelig del af anklagernes virksomhed.

Forvaltningsakter kan indbringes for de almindelige domstole, som har særlige afdelinger til at tage sig af disse sager.

Der er i henhold til den rumænske forfatning udnævnt en "folkets advokat", der udfører en ombudsmands traditionelle hverv. Hans kompetence og midlerne til at håndhæve den er dog ikke fastlagt præcist.

Forfatningsdomstolen, der blev oprettet i 1992, har 9 medlemmer, der udnævnes for en niårig periode, som ikke kan fornyes. Landets præsident, deputeretkammeret og senatet udnævner hver tre medlemmer af Forfatningsdomstolen. Denne kontrollerer loves forenelighed med forfatningen forudgående på begæring af forskellige myndigheder (præsidenten, formanden for deputeretkammeret eller senatet, regeringen, Højesteret, 50 deputerede eller 25 senatorer) og efterfølgende på begæring af enhver interesseret i forbindelse med en retssag, der vedrører denne. Men en afgørelse om uforenelighed med forfatningen annulleres, hvis parlamentet med to tredjedeles flertal stadfæster sin oprindelige vedtagelse (artikel 145 i forfatningen), hvilket formindsker den derved udøvede kontrol ganske betragteligt.

Den dømmende magts funktion

Det rumænske retsvæsen fungerer ikke tilfredsstillende. Domstolene er overbelastede, og det tager meget lang tid, før der falder dom i en sag. Denne situation skyldes en kombination af mangel på kvalificerede dommere (23% af dommerembederne er ubesatte i øjeblikket),

mangel på materielle midler, de komplicerede procedurer og det meget store antal nye regler, der skal efterleves. Den nye regering har således fremsat et lovforslag, der omlægger forbindelserne mellem myndighederne inden for den udøvende magt og anklagemyndigheden med henblik på at forøge anklagemyndighedens autonomi, bl.a. med hensyn til indledning af retsforfølgning. Der er desuden planer om i nær fremtid at forhøje lønningerne (de blev allerede forhøjet kraftigt sidst i 1996) og forøge personalet inden for det rumænske retsvæsen.

Det forhold, at Forvaltningsdomstolens afgørelser i alle tilfælde kan omstødes af parlamentet med et flertal på to tredjedele af dets medlemmer, lægger alvorlige hindringer i vejen for en virkelig kontrol med foreneligheden med forfatningen i Rumænien.

1.2 Menneskerettigheder og beskyttelse af mindretal

Rumænien har fastsat en række interne normer til sikring af respekten for menneskerettighederne og mindretallenes rettigheder. Disse kan også sikres ved anvendelse af visse internationale konventioner, først og fremmest den europæiske menneskerettighedskonvention og de vigtigste tillægsprotokoller dertil. Dette område udgør i henhold til artikel F i traktaten om Den Europæiske Union en del af *acquis communautaire*: enhver stat, der ønsker at tiltræde Den Europæiske Union, skal på forhånd have ratificeret disse tekster.

Rumænien, der har været medlem af Europarådet siden oktober 1993, ratificerede i juni 1994 den europæiske menneskerettighedskonvention og tillægsprotokollerne dertil. Desuden giver landet enkeltpersoner ret til at indbringe sager for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvis de finder, at deres rettigheder i henhold til denne konvention krænkes.

Landet har ratificeret konventionen om forbud mod tortur og rammekonventionen om mindretal. Derimod har det kun undertegnet Den Europæiske Socialpakt. Desuden har det ratificeret de vigtigste konventioner, der er indgået i FN's regi på menneskerettighedsområdet.

Når de internationale normer er ratificeret af parlamentet, indgår de i den indenlandske retsorden (artikel 11 i forfatningen), og interne rumænske retsregler viger for traktater om grundlæggende rettigheder (artikel 20, stk. 2, i forfatningen).

Borgerlige og politiske rettigheder

Det anerkendes i den rumænske forfatning, at enhver har ret til at rette henvendelse til retsvæsenet for at gøre sine rettigheder gældende. Dette princip bestyrkes af en forholdsvis veludviklet retshjælpsordning. Som følge af de meget restriktive bestemmelser om adgangen til at drage politifolk til ansvar er domstolenes muligheder for at føre kontrol med politiets virksomhed dog stadig utilstrækkelige til, at det er muligt for en forurettet person at anlægge sag ved domstolene. I den forbindelse indebærer det nye udkast til vedtægt for politiet ikke nogen væsentlige forbedringer af denne situation, som næsten giver straffrihed i alle tilfælde.

Dødsstraffen blev afskaffet i 1989 i alle tilfælde.

Der rejser sig visse vanskeligheder for udøvelsen af retten til ikke at blive arresteret vilkårligt. En person kan ikke tilbageholdes i mere end 24 timer uden særlig tilladelse fra en anklager eller dommer. Der er dog undtagelser fra denne regel, bl.a. for mindreårige. Desuden kan en dommer fastsætte varetægtsfængsling i 30 dage. Den sigtede kan i denne periode indbringe sagen for en domstol med begæring om løsladelse. De retlige myndigheder benytter sig dog i alt for høj grad af varetægtsfængsling.

Valgretten er garanteret alle statsborgere på mere end 18 år.

Foreningsfriheden og retten til fredelige demonstrationer er ligeledes sikret i forfatningen og håndhæves uden vanskeligheder. Der er i dag næsten 12 000 NGO'er i Rumænien.

Ytringsfriheden kommer i Rumænien til udtryk i det store medieudbud, det være sig den skrevne presse eller radio- eller fjernsynskanalerne (2 officielle fjernsynskanaler, 10 private kanaler og talrige kabel- og satellitkanaler). Forfatningen indeholder et forbud mod censur. Straffelovens bestemmelser om udbredelse af falske nyheder og fornærmende meningstilkendegivelser kan være et vigtigt middel til at begrænse ytringsfriheden ved idømmelse af strenge straffe til journalister. Den nye regering har oplyst, at den agter at revidere straffeloven på dette punkt. Pressen kan ligeledes udsættes for økonomisk pres som følge af det offentlige selskab LETEA's dominerende stilling på markedet for distribution af avisPapir. For de audiovisuelle mediers vedkommende er der tidligere givet oplysning om indgriben fra regeringens side i forvaltningen af de officielle kanaler.

Ejendomsretten er i dag sikret, og ekspropriation kan kun finde sted, hvis det sker af hensyn til offentlighedens vel, og hvis der på forhånd gives en rimelig erstatning. Udlændinge kan besidde jord i Rumænien, forudsat at formålet dermed er en økonomisk aktivitet. Udbetalingen af erstatning til personer, som blev frataget deres ejendom af det kommunistiske regime, er i gang - omend i forskelligt omfang fra område til område. Ejendom tilhørende jøder er tilbagegivet. Der er fremsat et lovforslag om tilbagegivelse af ejendom tilhørende mindretallene. Desuden skal ejendom, der tidligere tilhørte den græsk-katolske kirke, efter planen tilbagegives i nær fremtid i henhold til en aftale, som der i øjeblikket føres forhandlinger om med den ortodokse kirke.

Respekten for privatlivet trues af de betydelige beføjelser, der er indrømmet de hemmelige tjenester, som i visse situationer kan foretage husundersøgelser og overvåge kommunikation uden forudgående tilladelse fra en domstol.

Situationen for asylansøgere forekommer foruroligende, da disse ikke altid nyder godt af tilfredsstillende betingelser med hensyn til adgang til retsvæsen og bolig. Navnlig synes fristen på 10 dage for indgivelse af asylansøgning at være for kort.

En række organisationer oplyser om tilfælde af umenneskelig og nedværdigende behandling fra politiets side. Dette spørgsmål er særlig foruroligende, fordi Rumænien ikke har indført nogen egnet strafordning for sådanne forseelser. Situationen er også vanskelig i fængslerne, omend den er blevet forbedret på det seneste.

Hvad angår respekt for princippet om lighed for loven, kan homoseksuelle udsættes for eventuelt misbrug som følge af det unøjagtige begreb "offentlig skandale", som anvendes i artikel 200 i straffeloven til at bekæmpe homoseksuelle handlinger.

Børns rettigheder har længe været et særdeles foruroligende anliggende i Rumænien. Landet har siden 1970 haft et system, som blev indført i et fødselsfremmende øjemed, og som i mangel af egnede støttemekanismer for familier og placering i værtsfamilier ansporede til anbringelse af børn i statslige børnehjem, hvor de levede under kummerlige forhold. Der er tale om mere end 100 000 børn, og dette tal har været yderligere svagt stigende i den seneste tid. På baggrund af denne situation, som direkte strider mod en række internationale forpligtelser indgået af Rumænien (navnlig konventionen af 1989 om børns rettigheder), har Den Europæiske Union brugt næsten 70 mio. ECU til finansiering af en række foranstaltninger, bl.a. via Phare-programmet

Situationen kan blive forbedret i nær fremtid, da den nye rumænske regering har vedtaget to nøddekreter, der dels afskaffer det gamle system, som blev indført ved lov nr. 3/70, og erstatter det med nye bestemmelser, dels forbedrer betingelserne for adoption som led i en ordning, der lægges ind under de nævnte "judet". Der er foretaget en forhøjelse af familieydelse og truffet en række andre støtteforanstaltninger for vanskeligt stillede familier.

Økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder

Retten til et leveminimum og til social sikkerhed er sikret i henhold til forfatningen.

Fagforeningsfriheden er sikret, dog ikke i den offentlige sektor. Fagforeningernes beføjelser med hensyn til kollektive forhandlinger og garantier til beskyttede lønmodtagere synes ikke at være tilstrækkelige. Organisationsgraden i Rumænien er i dag på ca. 40%, og de fleste er organiseret i 4 sammenslutninger.

Strejkeretten er anerkendt, undtagen i sektorer, som regeringen anser for at være "af offentlig interesse" (offentlige tjenester og visse strategiske offentlige virksomheder), og regeringen kan også påtvinge andre aktiviteter et minimum af ydelser (en tredjedel af den ydede service). I praksis har de offentligt ansatte allerede tidligere benyttet sig af strejkevåbenet uden indgriben. I de øvrige sektorer forhindres strejker ofte af, at der er fastsat en pligt til at indbringe sagen for et forligsorgan før en kollektiv arbejdsnedlæggelse. Desuden anser domstolene mange strejker for at være ulovlige.

Uddannelses- og religionsfriheden er sikret i Rumænien.

Mindretals rettigheder og beskyttelse af mindretal

Mindretallene udgør 13-15% af den rumænske befolkning, og der er en klar overvægt af ungarere (7,8%) og Roms (sigøjnere), som er anslået til 5-7% af befolkningen.

Beskyttelsen af minoriteter sikres i Rumænien først og fremmest af visse internationale aftaler. Landet ratificerede således i maj 1995 Europarådets rammekonvention om mindretal. Rumænien tilsluttede sig ligeledes principperne i henstilling 1201 fra Europarådets parlamentariske forsamling, som ikke er juridisk bindende, i forbindelse med undertegnelsen i september 1996 af den bilaterale traktat med Ungarn; på Rumæniens begæring blev der imidlertid i en note til traktaten udtrykkelig udelukket enhver anerkendelse af kollektive rettigheder i henhold til denne henstilling.

Mindretallene i Rumænien nyder godt af særlige regler for repræsentation i parlamentet (jf. ovenfor) og har - under den nye regering - fået en afdeling for mindretal, som er underlagt en minister fra UDMR (det ungarske mindretals parti). Det nationale mindretalsråd har siden 1993 været hørt i anliggender af interesse for mindretallene og kan undersøge klager, som forelægges det. Derimod blev bestemmelserne i artikel 236 i straffeloven om sanktioner over for alle, der synger en udenlandske nationalsang eller hejser et udenlandsk flag, tidligere betragtet som vendt mod mindretallene.

For det ungarske mindretals vedkommende er klimaet blevet stærkt forbedret, for det første som følge af undertegnelsen i september 1996 af den bilaterale traktat med Ungarn, og for det andet som følge af udnævnelsen af den nye regering, hvori UDMR har to ministre. En ny lov vil i nær fremtid erstatte uddannelsesloven af juni 1995, som begrænsede mulighederne for undervisning på mindretallets sprog og øgede omfanget af undervisning på rumænsk, men som aldrig havde været anvendt. Mindretallene i Rumænien modtager således fortsat undervisning på deres eget sprog, ligesom det tidligere var tilfældet. Personer, som tilhører et mindretal, har også i henhold til et nyt dekret mulighed for at udtrykke sig på deres eget sprog i deres forbindelser med forvaltningen og ret til at få udleveret civile akter affattet på samme sprog i de lokalsamfund, hvor mindretallene udgør mere end 20% af befolkningen. Dette berører næsten 1 624 lokalsamfund i Rumænien, og af disse vedrører 1 379 alene det ungarske mindretal.

Det skal bemærkes, at Roms (sigøjnere), som udgør en meget stor del af befolkningen (anslået til 1,1-1,5 millioner), udsættes for megen forskelsbehandling i dagligdagen og ofte bliver ofre for brutalitet enten direkte fra politiets side eller fra privatpersoners side, uden at dette giver anledning til nogen form for sanktion. Deres sociale situation er meget vanskelig, også selv om sociologiske og kulturelle faktorer har en vis betydning ved siden af den forskelsbehandling, som de udsættes for af resten af befolkningen. Det er særdeles vigtigt, at regeringen træffer de integreringsforanstaltninger, som den netop har bebudet, således at der virkelig tages hensyn til de vanskeligheder, som denne befolkningsgruppe står over for.

Der bør i den sammenhæng allerede nu sikres et bedre kendskab til befolkningsgruppens faktiske situation og opstilles et pålideligt skøn over antallet af Roms (sigøjnere) med bopæl i Rumænien og over deres sociale situation (arbejdsløshedsprocent, sundhedsstatistikker, uddannelsesniveau), idet der ikke til dato foreligger nøjagtige data herom.

1.3 Generel evaluering

Rumænien har demokratiske institutioner, hvis stabilitet nu synes sikret. Det vil fortsat være nødvendigt at konsolidere disse institutioner ved anvendelse af metoder, som i højere grad garanterer retsstatsforhold på alle statsapparatets trin. Valgene er frie og betryggende og førte i november 1996 til et mærkbart magtskifte.

Hvad angår respekten for de grundlæggende rettigheder, er der fortsat konstateret en række mangler, også selv om de foranstaltninger, som de rumænske myndigheder har truffet siden november 1996, og de forpligtelser, som de har indgået i samme periode, er positive. Der bør således gøres yderligere en betydelig indsats med hensyn til bekæmpelse af korruption, forbedring af retsvæsenets funktion og beskyttelse af individuelle frihedsrettigheder i lyset af politiets og de hemmelige tjenesters arbejde og den strafferetlige procedure.

Selv om det ungarske mindretal synes velintegreret som følge af den seneste forbedring af dets situation, er det samme øjensynlig ikke tilfældet for Romas (sigøjnerne), der udgør et stort mindretal i landet.

Endelig betegner de reformer, der er indledt på området beskyttelse af børn i børnehjem, et vigtigt fremskridt, der dog endnu mangler at slå helt igennem.

Den igangværende forbedring, efter at en ny regering har overtaget magten, lader formode, at Rumænien er godt på vej til at opfylde de politiske betingelser, som Det Europæiske Råd fastsatte på mødet i København.

2. Økonomiske kriterier

Kommissionen har i sin vurdering af Rumæniens økonomiske situation og økonomiske udsigter navnlig taget udgangspunkt i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i København i juni 1993, hvori det hedder, at unionsmedlemskab kræver "en fungerende markedsøkonomi samt evne til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen".

Denne del af udtalelsen indeholder derfor en kort redegørelse for den økonomiske situation og baggrund, en vurdering af Rumæniens fremskridt inden for centrale områder af den økonomiske omstilling (pris- og handelsliberalisering, stabilisering af økonomien, strukturændringer, reform af den finansielle sektor) samt en gennemgang af landets økonomiske og sociale udvikling. Der afsluttes med en generel vurdering af Rumænien i forhold til de kriterier, der er opstillet af Det Europæiske Råd, samt en gennemgang af udsigterne for den lettiske økonomi og de vigtigste indsatsområder i de fremtidige reformer.

2.1 Den økonomiske situation

Baggrund

Rumænien, der har 22,6 millioner indbyggere, havde i 1995 et bruttonationalprodukt (BNP) på 93 mia. ECU (udtrykt i købekraftsparitet). Indbyggertallet udgjorde ca. 6,5% af EU's befolkning, mens landets økonomi kun repræsenterede ca. 1,5% af EU's. BNP pr. indbygger udgør ca. 24% af gennemsnittet i EU. Ved udgangen af marts 1997 skønnedes den gennemsnitlige månedsløn at ligge på ca. 65 ECU.

Rumænien er en af medstifterne af WTO. Den 1. juli 1997 tilsluttede landet sig CEFTA.

Den økonomiske omstillingsproces

Da Ceaucescus styre faldt ved udgangen af 1989, var Rumænien et af de central- og østeuropæiske lande, hvis institutioner og økonomiske, retlige og sociale infrastrukturer lå længst væk fra de tilsvarende forhold i en markedsøkonomi. Landets økonomi havde gennemgået et særligt vanskeligt årti. Fast besluttet på at tilbagebetale landets udlandsgæld havde myndighederne mindre velovervejede indledt et forceret eksportfremstød og en skånelsesløs importminimering, der fratog landet det stærkt nødvendige input. En stor del af bruttonationalproduktet gik til finansiering af prestigeprojekter med lavt økonomisk afkast. I begyndelsen af 90'erne skabte COMECON's sammenbrud, Golf-krigen og Jugoslaviens opløsning vældige eksterne rystelser, der ramte landet på et tidspunkt, hvor det befandt sig i et større politisk oprør.

Efter Ceaucescus fald i december 1989 befandt Rumænien sig i en dyb økonomisk og social krise. I adskillige år kunne landet ikke mønstre en tilstrækkelig politisk vilje til at vedtage og gennemføre vellykkede reformer. 1990 var præget af forvirring med en dyb økonomisk opløsning, der forstærkedes af et sammenbrud i lov og orden samt en dramatisk fraværspoint. De to reformprogrammer for 1991 og 1992 var omfattende i deres udformning, men blev ikke gennemført i fuldt omfang og kørte af sporet. Der blev først gjort betydelige fremskridt med det program, der blev iværksat ved udgangen af 1993. En strammere pengepolitik og budgetdisciplin samt en reduktion af inflationen og en vis

intensivering af virksomhedsreformerne bidrog til fornyet vækst. Reformhastigheden blev imidlertid reduceret i slutningen af 1995 og begyndelsen af 1996.

Myndighederne har faktisk gentagne gange lanceret nye reformprogrammer blot for at opgive dem få måneder senere som følge af voksende politisk modstand. Befolkningens støtte til reformerne har svinget på tilsvarende vis. Støtten var betydelig ved processens indledning, men faldt derefter markant som følge af de stadigt stigende omkostninger, omlægningen medførte, blot for at stige på ny, da det stod klart, at strategien med delvise reformer, der blev fulgt i perioden fra 1989 til 1996, førte ind i en blindgyde.

Der blev først for alvor gjort noget ved det indre modsætningsforhold i denne strategi efter parlaments- og præsidentvalget i november 1996, hvor den nye regering udformede et radikalt program for makroøkonomisk stabilisering og strukturreformering, som den derefter begyndte at føre ud i livet.

Som følge heraf befinder landet sig i en ejendommelig situation. I 1996 tegnede den private sektor sig for 52% af BNP, men økonomien domineres stadig af statsejede tabsgivende monopoler og ressourcekonsumerende virksomheder. Hvis de foranstaltninger, der blev annonceret i begyndelsen af 1997, imidlertid gennemføres effektivt, vil den rumænske økonomi være ændret radikalt ved udgangen af 1997.

Udenlandske direkte investeringer

Omfanget af de udenlandske direkte investeringer er lille for et land af Rumæniens størrelse. Ved udgangen af 1996 udgjorde de kumulerede udenlandske investeringer blot 1,1 mia. ECU (kilde: EBRD). I de første omstillingsår udviste investorerne under indtryk af den meget store usikkerhed omkring landets politiske og økonomiske kurs stor forsigtighed, der forstærkedes af visse ledende politiske kræfters modstand mod udenlandske investeringer. Investeringsstrømmen tog først til i 1994, men ikke i tilstrækkeligt omfang til at påvirke økonomien markant. Efter et klart politisk holdingsskift har den nye regering aktivt bejlet til udenlandske investorer. Udenlandske investorer har nu lov til at eje jord, og i juni 1997 blev der ved hasteprocedure udfærdiget et dekret, der gør overskudsrepatriering lettere og præciserer, hvilke støtteforanstaltninger der står til rådighed for de udenlandske investorer.

Den økonomiske struktur

Landbruget er en af de større økonomiske aktiviteter i Rumænien. Landbrugets andel af den samlede bruttoværditilvækst har været for opadgående siden 1990 og tegnede sig i 1996 for ca. 20%. Beskæftigelsen inden for sektoren, der tegner sig for mere end en tredjedel af den samlede erhvervsaktive befolkning, er høj efter international standard og har endog været stigende under omstillingen. Landbrugssektoren har således vist sin betydning ved at absorbere arbejdskraft, der er frigivet i andre sektorer. Landbrugets og levnedsmiddelindustriens produktivitet er fortsat lav. Den private sektor tegnede sig i 1996 for 87% af landbrugsproduktionen.

Under reformen, der blev gennemført i 1991, blev jorden opdelt i lodder. Ejendomsrettighederne blev formuleret vagt, og størstedelen af landmændene fik blot en midlertidig ejendomsret. Den usikkerhed, der omgiver ejendomsrettighederne, har medført, at enkeltpersoner ikke kan sælge deres jord eller stille den som sikkerhed. Den nye regering har

imidlertid lovet at vedtage en ny jordlov inden juni 1998, der skal klarlægge ejendomsrettighederne og skabe grundlaget for et konkurrencepræget jordmarked. Det er nu muligt at sælge jord.

Kapitalressourcerne til omstrukturering og modernisering er utilstrækkelige. Udvikling i den private landbrugssektor vanskeliggøres af en utilstrækkelig mekanisering og mangel på tilstrækkelige støttefaciliteter og kreditter. En lukning af de mest ineffektive statsejede landbrug, en hurtig privatisering, en nedbringelse af de "dirigerede" kreditters omfang samt en liberalisering af handel og prissystemer skulle imidlertid anspre kraftigt til en mere effektiv landbrugsproduktion.

Nøgletal for økonomien (1996-data, hvis ikke andet er angivet)		
Befolkning	<i>millioner</i>	22,6
BNP per capita	<i>KKS-ECU (1995)</i>	4 100
<i>i % af gennemsnittet for EU-15</i>	<i>% (1995)</i>	24
Landbrugets andel af:		
bruttoværditilvæksten	<i>% (1995)</i>	19,9
beskæftigelsen	<i>% (1995)</i>	34,4
Bruttoudlandsgæld/BNP	<i>%</i>	25
Eksport af varer og tjenesteyder/BNP	<i>% (1995)</i>	27
Udenlandske direkte investeringer*	<i>mia. ECU</i>	1,1
	<i>ECU per capita</i>	50
<i>Kilde: Kommissionens tjenestegrene, nationale kilder, EBRD</i>		
<i>* Udenlandske direkte investeringer omregnet efter kursen ultimo 1996, 1 ECU = 1,25299 USD</i>		

Industrien tegner sig nu for mere end en tredjedel af den samlede bruttoværditilvækst, men denne andel er faldet kraftigt i de senere år og ligger nu mere på højde med EU-niveauet. Beskæftigelsen i industrisektoren har stort set samme omfang, men er faldet i absolutte tal. Industristrukturerne har imidlertid ikke ændret sig meget siden 1989. Sektoren domineres stadig af de samme meget store statsejede virksomheder, som blev oprettet af det tidligere regime under den forcerede industrialisering, og som er karakteriseret ved en meget høj energiintensitet, lav produktivitet og privilegeret adgang til statsmidler. Den relativ lette adgang til billig energi og billige råmaterialer samt den høje prioritering af sværindustriens udvikling har skabt en specialisering i sektorer som f.eks. oliesektoren og den petrokemiske sektor, der ikke ligger på linje med landets naturlige ressourcer og komparative fordele. Den private sektors andel af industriproduktionen er fortsat lav (24% i 1996) og er ikke steget meget i de senere år (20,7% i 1995).

Mange af de store virksomheder, der dominerer industrisektoren, er stadig ineffektive og uprofitable. De udgør en stor kilde til makroøkonomisk instabilitet. Den nye regering har imidlertid besluttet at træffe drastiske foranstaltninger, herunder en decideret lukning af nogle af de største tabsgivende virksomheder, omstrukturering, privatisering og et stop for dirigerede kreditter.

Små og mellemstore private virksomheder har været ret dynamiske, især inden for den lette industri som f.eks. levnedsmiddelforarbejdning, tekstiler og møbler. Væksten i små og mellemstore virksomheder samt privatiseringsprocessen har imidlertid kun påvirket beskæftigelsesstrukturen i den industrielle sektor marginalt. Ved udgangen af 1994 beskæftigede virksomheder med mere end 1 000 ansatte over 60% af den samlede arbejdsstyrke, mens statsejede virksomheder tegnede sig for mere end 84% af den samlede beskæftigelse på trods af, at de kun udgjorde 6½% af det samlede antal virksomheder. Selv om der har fundet en vis udvikling sted siden da, udgør koncentrationen af arbejdsstyrken i få større ineffektive virksomheder stadig en betydelig hindring for den industrielle omstrukturering. De sociale omkostninger, der uvilkaarligt er forbundet med denne proces, er ofte blevet brugt som argument for at udsætte de nødvendige ændringer.

Produktiviteten er steget konstant siden 1994. Denne forbedrede udvikling har primært fundet sted i små og mellemstore virksomheder.

Rumænien var blandt de mindst serviceorienterede økonomier i Central- og Østeuropa. **Tjenesteydelser** tegnede sig for mindre end 20% af BNP i 1980'erne. Efter 1989 har der fundet en hurtig udvikling sted, frem for alt som følge af opblomstrende private aktiviteter inden for detailhandel og turisme. I 1996 repræsenterede tjenesteydelser omkring 36% af bruttoværditilvæksten, hvoraf den private sektor bidrog med over tre fjerdedele.

Ifølge rumænske skøn har **undergrundsøkonomien** et omfang svarende til måske 20-30% af BNP. De høje marginalsatser i indkomstbeskatningen og socialsikringsbidraget har fået en meget stor del af arbejderne til at smutte uden om den officielle økonomis kanaler og søge andre indtægtskilder, der ikke opgives.

Liberalisering

Prissystemet

Der blev indført et trindeligt prisliberaliseringssystem ved udgangen af 1990. De fleste forbrugersubsidier blev afskaffet i 1993, hvor antallet af forbrugsvarer, der var underlagt direkte priskontrol, ligeledes blev reduceret betydeligt. Ved udgangen af 1995 var 3% af forbrugsvarerne og de forbrugsrelaterede tjenesteydelser, ca. 7% af industriprodukterne og mere end 27% af råstoffer og udgangsmaterialer underlagt administrerede priser. I begyndelsen af 1997 besluttede den nye regering at liberalisere priserne yderligere ved at begrænse antallet af administrerede priser til mindre end 20 artikler (primært de offentlige forsyningsværkers priser samt energipriserne). Således blev priserne på en række centrale landbrugsprodukter liberaliseret i marts 1997.

Handelssystemet

Liberaliseringen af udenrigshandelen er gået ret så hurtigt og blev i store træk afsluttet ved udgangen af 1992. Den blev indledt i 1990, hvor udenrigshandelsmonopolet blev afskaffet. Allerede i 1991 fik virksomhederne og i mere begrænset omfang befolkningen lov til at ligge inde med og handle i fremmed valuta. Eksport- og importlicenserne blev stort set afskaffet i 1992, hvor der blev indført nye toldtariffer. Rumæniens handelspolitik har imidlertid været karakteriseret ved en voksende mangfoldighed af vilkårlige og midlertidige nedsættelser af todsatser, især i form af toldkvoter (dvs. afvigelser fra de "lovbestemte" importafgifter ved

anvendelse af lavere satser eller ligefrem afgiftsfritagelse for på forhånd fastsatte varemængder). I 1995 var ca. halvdelen af Rumæniens import (opgjort i priser) faktisk underlagt specielle ordninger, hvilket stort set overflødiggjorde landets importtoldordning. I 1996 blev der indført omfattende handelsrestriktioner (herunder afvigelser fra de grundlæggende afgifter, eksportforbud og eksportkvoter) i et forsøg på at bremse det stigende handelsunderskud. Nogle af disse foranstaltninger var ikke i overensstemmelse med Europaaftalen om handelsrelationer mellem EU og Rumænien.

Den nye regering agter imidlertid i løbet af 1997 at indføre en nye toldkodeks, der forventes at gøre handelsordningen mere gennemsigtig. Således har myndighederne til hensigt at bringe alle eksportforbud og -kvoter til ophør i 1998. Allerede i maj 1997 reducerede myndighederne de eksterne toldafgifter for landbrugsprodukter betydeligt. Rumænien tiltræder CEFTA den 1. juli 1997.

Valutasystemet

Valutasystemet er blevet liberaliseret betydeligt. Det gamle system med flere vekselkurser blev afskaffet ved udgangen af 1991, hvor den "officielle" og den "kommercielle" kurs blev slået sammen. I den efterfølgende periode var markedet imidlertid karakteriseret ved forskellige former for administrative indgreb. I august 1994 blev der oprettet et interbank-marked for valuta, men i marts 1996 indførte myndighederne en stram styring, som fik internationale långivere (herunder EU og IMF) til at suspendere deres finansielle bistand. Der fremkom en betydelig forskel mellem den officielle paritet og den kurs, private vekselbureauer anvendte. Valutamarkedsstyringen resulterede i en overvurdering af den nationale valuta, hvilket bidrog til at holde de store energiintensive statsejede virksomheders udgifter til import af energi nede.

I 1997 liberaliserede den nye regering atter valutamarkedet. Alle bankerne fik igen licens til at handle med valuta, ligesom andre hindringer blev fjernet. Forskellen mellem de officielle og uofficielle kurser forsvandt, valutakursen faldt til rette på et mere realistisk niveau, og omfanget af interbank-markedstransaktioner steg betydeligt.

I øjeblikket har Rumænien udelukkende en begrænset form for konvertibilitet i de løbende poster og kapitalposterne. Anvendelsen af artikel VIII i IMF's Articles of Agreement og som følge deraf en mere avanceret form for konvertibilitet ville kræve, at landet skulle tage de resterende administrative restriktioner op til fornyet behandling og opbygge større officielle reserver.

Stabilisering af økonomien

Internt

I 1995 voksede Rumæniens BNP i faste priser med 7,1%. På trods af faldende arbejdsløshed var den makroøkonomiske udvikling i 1996 imidlertid mindre god. Væksten faldt til 4,1%, inflationen steg til 56,9% ved udgangen af december, og centralregeringens budgetunderskud steg til 3,9% af BNP (og til 8,3% af BNP for det kvasifiskale underskud, som indbefatter en række skjulte udgiftsposter og kvasifiskal støtte fra den rumænske nationalbank). I 1996 udgjorde BNP i faste priser 88% af BNP i 1989.

Den makroøkonomiske politik har faktisk ikke altid fulgt en konsekvent kurs. Således har perioder med en restriktiv politik, der har skabt de fleste positive resultater i den makroøkonomiske stabiliseringsproces, været fulgt af perioder, hvor de politiske foranstaltninger som en reaktion på forskellige interessegruppers pres er blevet lempet noget. I den sidste fase op til valget i november 1996 blev således både de penge- og finanspolitiske foranstaltninger lempet betydeligt. Som følge heraf har den nye regering måttet gennemføre ikke blot strukturreformer, men også drastiske stabiliseringsforanstaltninger, som formodentlig medfører et midlertidigt fald i den økonomiske aktivitet i 1997.

Udviklingen i de økonomiske nøgletal		1994	1995	1996
Vækst i realt BNP	%	3,9	7,1	4,1
Forbrugerprisinflation				
årligt gennemsnit	%	136,7	32,3	38,8
december-december	%	61,7	27,8	56,9
Arbejdsløshed, ultimo året	%	8,1	8,0	6,3*
	<i>ILO-definition</i>			
Offentlig budgetbalance	% af BNP	-2,0	-2,6	-3,9
Balance på de løbende poster	% af BNP	-1,47	-4,6	-5,8
Gæld/eksport	%	76,6	73,9	85
Udenlandske direkte investeringer	% af BNP	1,1	1,0	1,5

Kilde: Kommissionens tjenestegrene, nationale kilder, EBRD

* Registreret arbejdsløshed

Eksternt

Der har været underskud på både handelsbalancen og betalingsbalancens løbende poster siden 1990. Underskuddet på de løbende poster toppede i 1996 med 1,8 mia. ECU. Forværringen i forholdet til udlandet skyldes flere ting. Den skyldes delvis øget import af kapitalgoder som følge af det stærke økonomiske opsving. Dette er ingen negativ udvikling, da de importerede kapitalgoder vil øge produktionskapaciteten. Den forværrede situation kan imidlertid også henføres til alvorlige strukturelle svagheder, nemlig en markant forøgelse af importen af forbrugsvarer og en særdeles stor stigning i importen af brændsel og råmaterialer, der primært anvendes til den ureformerede sektor af økonomien, der er karakteriseret ved en lav værditilvækst og høj energiintensitet. I 1996 led eksporten under den overvurderede valuta. De stabiliseringsforanstaltninger, der blev gennemført i begyndelsen af 1997, vil formodentlig få en positiv virkning på handelsbalancen (som allerede afspejledes i tallene for første kvartal), men en negativ virkning på handelsvolumenen (især på importen, som tendensen viste i de første måneder af 1997).

Rumæniens udenrigsgæld er fortsat relativ lille, men den er steget kraftigt i den senere tid. Ved udgangen af 1996 udgjorde den mellemlange og lange udenrigsgæld 5,5 mia. ECU.

Gældsbetjeningen (0,95 mia. ECU i 1996) dræner ikke i øjeblikket landet for ressourcer i større omfang, men kan meget hurtigt blive mere problematisk, da Rumæniens gældsprofil domineres af kortfristet gæld. I 1995 lykkedes det Rumænien på ny at få adgang til de internationale private finansmarkeder via en række syndikerede lån. Landet opnåede desuden en ret favorabel kreditrating fra store internationale kreditvurderingsinstitutter, hvilket landets lille gældsætning utvivlsomt bidrog til. I 1996 rejste Rumænien 1,1 mia. ECU på de internationale kapitalmarkeder, og såvel handels- som investeringsbanker er særdeles interesseret i at gøre forretninger med landet. Regeringen har fastsat et loft på 2,5 mia. USD for udenlandsk kommerciel låntagning i 1997.

Den ujævne kurs i landets makroøkonomiske politik har afspejlet sig i valutakursen. En periode med relativ stabilitet fra sidst i 1993 til midt i 1995 blev fulgt af en periode, hvor valutakursen var kunstigt overvurderet. Denne udvikling er nu vendt, og den nationale valuta har fået lov til at falde kraftigt i værdi i begyndelsen af 1997 (jf. ovenfor).

Strukturændringer

Udenrigshandelen

Udenrigshandelen er omlagt markant og er nu ikke længere rettet mod de tidligere COMECON-partnere, men mod Vesteuropa. Handelen med EU-medlemslande tegnede sig for ca. halvdelen af Rumæniens udenrigshandel i 1996. Handelen med Tyskland, Frankrig og Italien har været særlig dynamisk, selv om den rumænske eksport i 1996 har lidt under den lave efterspørgsel i nogle af de større EU-lande. Rusland og i mindre omfang nogle udviklingslande i Mellemøsten og Asien er imidlertid stadig betydelige handelspartnere for Rumænien.

Varesammensætningen i udenrigshandelen undergår en tilsvarende tilpasning. Siden 1990 har Rumænien langsomt løbende reduceret sin traditionelle eksport af mineralprodukter og kemiske produkter samt produkter fra maskinindustrien. Reduktionen af førstnævnte afspejler stadig større importbegrænsninger. Faldet i eksporten af industriprodukter skyldes derimod i vid udstrækning sammenbruddet i den interne COMECON-handel, hvor efterspørgslen fra de traditionelle partnere i den tidligere socialistiske blok er faldet. I de senere år er eksporten af tekstil- og læderprodukter samt træprodukter (papirmasse, papir og møbler) steget betydeligt. På importsiden tegner mineraler og brændsel sig for en stigende andel af den samlede import (lidt mindre end en fjerdedel i 1996). Importen af tekstil- og læderprodukter er ligeledes steget markant.

Det er vanskeligt at sige, om denne varesammensætning også vil gøre sig gældende på mellemlang sigt. På den ene side vil eksporten af meget energiintensive produkter formodentlig fortsat falde, hvilket må betragtes som en positiv udvikling. På den anden side skyldes udvidelsen af handelen med tekstil- og læderprodukter i stort omfang passiv forældning, der er en følge af lave enhedslønomkostninger.

Arbejdsmarkedet

Det rumænske arbejdsmarked er karakteriseret ved en slående reallokering af beskæftigelsen til fordel for landbrugssektoren. Denne sektor synes at have opsuget en stor del af den arbejdskraft, der er blevet frigjort ved faldet i den industrielle aktivitet. Den drastiske stigning

i antallet af selvstændige har ligeledes bidraget til at begrænse lavkonjunkturernes negative virkning. Arbejdsløshedstallet faldt markant fra begyndelsen af 1994 til udgangen af 1996 (hvor det nåede ned på 6,3% i henhold til de officielle rumænske beregninger, der ikke foretages efter ILO-metoden), men forventes at stige til mere end 10% ved udgangen af 1997 som følge af det nye økonomiske program. En høj arbejdsløshed kan meget vel blive kendetegnende for de kommende år, hvis omstrukturingsprocessen i de store statsejede virksomheder fortsætter.

Der har været en konstant stigning i arbejdskraftens produktivitet (målt som BNP pr. beskæftiget) siden 1993. Dette skyldes snarere en afskedigelse af overskydende arbejdskraft og en nedbringelse af fraværet end en effektiv omstrukturering af produktionsprocessen i de mange store industrivirksomheder.

De offentlige finanser

Finanspolitikken og de dermed forbundne institutioner har undergået betydelige ændringer siden reformprocessens begyndelse. Der er foretaget større ændringer med henblik på at tilpasse skattesystemet til en ny decentraliseret økonomi, at omdefinere udgiftsprioriteterne og at forbedre budgetstyringen. I juni 1993 blev momsens indført som erstatning for den eksisterende omsætningsafgift. Skatten på virksomhedernes lønmidler blev ved udgangen af 1993 erstattet af en skat på lønindkomst. I august 1994 blev der vedtaget en ny lov om selskabsbeskatning.

Den sociale sikring er forbedret markant. I 1990 blev der oprettet en arbejdsløshedskasse, og samme år blev pensionerne delvis indekseret. Det største udestående problem er systemets finansielle bæredygtighed på lang sigt.

Rumænien havde overskud på budgettet i 1980'erne, men siden 1991 er landets finansielle situation forværret betydeligt. Det konsoliderede offentlige underskud udgjorde 3,9% af BNP i 1996 (5,7% af BNP for transaktionsbudgettet opgjort på periodiseringsgrundlag) og det kvasifiskale underskud nåede helt op på 8,3% af BNP. Forværringen af de offentlige finanser afspejlede den voksende støtte til tabsgivende og ineffektive sektorer (primært landbrug og såkaldte autonome statsvirksomheder). Den nye regering agter at reducere budgetunderskuddet til 3,7% af BNP i 1997 (herunder udgifter, som tidligere er blevet betragtet som kvasifiskale), men forbedringerne bygger i afgørende grad på en vellykket omstrukturering af virksomhedssektoren og privatiseringen af mellemstore og store statsejede virksomheder.

Virksomhedssektoren: Privatisering og omstrukturering

Udviklingen i den private sektor har været langsom, men bemærkelsesværdig. I 1996 tegnede den private sektor sig for 52% af BNP. Udvidelsen af de private aktiviteter skyldes flere ting, nemlig overførslen af ejendom fra statssektoren og etableringen af nye virksomheder. Alt i alt har 750 000 private firmaer, hvoraf en tredjedel er små familievirksomheder, ladet sig registrere over de sidste 5 år. Privatiseringen er ret fremskreden i små virksomheder og inden for landbrugssektoren. Det er kun i mindre udstrækning tilfældet inden for industrien, især blandt store virksomheder. Inden for områder som energi og telekommunikation findes der stort set ingen privat sektor. I 1996 tegnede den private sektor sig faktisk for mindre end 25%

af den industrielle produktion. Den langsomme privatisering og det begrænsede udbud af kreditter udgør, som i de fleste overgangsøkonomier, de største hindringer for en videre udvikling af den private sektor.

Privatiseringen har stort set været begrænset til medarbejdernes og/eller ledelsens overtagelse af virksomhederne, hvilket hidtil udelukkende har haft en begrænset virkning på de mellemstore og store virksomheders resultater. Ved udgangen af maj 1997 var blot 840 af de 3 257 mellemstore og store virksomheder, der blev udbudt til privatisering i 1991, privatiseret.

Den nye regering har forelagt en ambitiøs plan for privatisering og omstrukturering af virksomheder. Det officielle mål er at privatisere 50 mellemstore og store selskaber om ugen fra 1. marts 1997, hurtigt at lukke nogle af de største statsejede tabsgivende virksomheder og at omdanne de fleste af de såkaldte autonome statsvirksomheder til kommercielle selskaber. Samtidig vil der ikke blive fastsat minimumspriser ved auktionerne, hvilket forventes at øge privatiseringsprocessens hastighed.

Den finansielle sektor

I december 1990 blev der indført et todelt banksystem i Rumænien. Den rumænske nationalbank fik pålagt de traditionelle centralbankfunktioner, hvorimod dens kommercielle transaktioner blev overført til 4 statsejede kommercielle banker. Siden da har banksystemet været gjort til genstand for vigtige ændringer. Ved udgangen af 1996 drev 40 banker virksomhed i Rumænien, herunder 9 filialer eller datterselskaber af udenlandske banker. Selv om der er planer om at øge bankprivatiseringen, domineres sektoren stadig af statsejede banker, hvoraf nogle har en meget stor andel uerholdelige fordringer i deres portefølje. Nogle banker vil måske komme i vanskeligheder under den løbende omstrukturingsproces i virksomhedssektoren, når nogle af deres virksomhedskunder likvideres.

Banksektoren er fortsat yderst segmenteret og koncentreret, både med hensyn til indlån og udlån. Således betjener hver af de store banker primært en bestemt del af markedet med begrænset konkurrence. Fem statsejede banker tegner sig for mere end to tredjedele af de samlede aktiver og for tre fjerdele af de kommercielle lån.

Lovgivningen om den rumænske nationalbanks tilsyn med banker er ret veludviklet. Dens regionale afdelingers rolle er ved at blive omdefinert som et nødvendigt led i styrelsen af tilsynet. Nationalbankens tilsynsafdeling udvides med støtte fra større udenlandske centralbanker. Der vil blive lovgivet grundlæggende om bankers insolvens, ligesom forsigtigheds- og regnskabsreglerne vil blive bragt på linje med de internationale standarder. Selv om nationalbanken formelt er uafhængig og underlagt parlamentet, har regeringen tidligere to gange i en vis udstrækning grebet ind over for banken. Der er gentagne gange blevet lagt pres på nationalbanken, ikke blot i spørgsmål som valutakursregulering, men også i forbindelse med tilsyn, licensgivning og krisemanagement. Det tydeligste eksempel herpå er de særkreditter, som nationalbanken ydede de tabsgivende statsejede virksomheder og landbrugsselskaber.

De monetære myndigheder gik gradvis bort fra direkte monetære styringsinstrumenter (kreditlofter) og over til mere markedsorienterede instrumenter. På nuværende tidspunkt

omfatter nationalbankens instrumenter refinansieringskreditter, renter og mindstereservekrav. Der blev etableret et multilateralt clearingsystem i april 1995. De kommercielle banker opmuntres til at indføre nye betalingsinstrumenter, men der anvendes stadig kun i ret begrænset omfang andre betalingsformer end kontant betaling.

Der er registreret omkring 40 forsikrings- og genforsikringsselskaber i Rumænien. Sektoren domineres dog stadig af tre statsejede selskaber. Ved udgangen af 1995 blev der etableret en officiel børs (BSE), og i september 1996 åbnede et privat sekundært marked (RASDAQ), hvor der handles aktier fra det massive privatiseringsprogram. De finansielle markeder træder imidlertid stadig deres børnesko. Således er antallet af børsnoterede selskaber meget lille og omsætningen relativt begrænset, ligesom oplysningskravene fortsat er uklare (specielt på RASDAQ).

Den økonomiske og sociale udvikling

Sociale indikatorer

Rumæniens befolkning er relativt ung. I 1995 var 66% under 44 år. Dette er resultatet af det tidligere regimes forsøg på at øge fødselstallet kraftigt bl.a. ved hjælp af omfattende økonomiske fordele for børnefamilier, en streng abortlovgivning, et totalforbud mod svangerskabsforebyggende midler og strenge straffe for at overtræde denne lovgivning. Fødselstallet er faldet drastisk efter 1990, hvor myndighederne opgav denne politik. Faldende fertilitet og øget udvandring har bidraget til, at befolkningstallet siden 1991 er faldet generelt med næsten 500 000.

Rumænien har fortsat en høj spædbørnsdødelighed og en høj moderdødelighed i forbindelse med fødsler, der ligger et godt stykke over den tilsvarende dødelighed i EU og de central- og østeuropæiske lande. Dette er et vidnesbyrd om den relative forringelse af sundhedssystemets kvalitet. Udgifterne til sundhedssektoren i Rumænien er faktisk blandt de laveste i Europa (3,9% i 1991). Et stort antal rumænske hustande (et uofficielt skøn siger 9%) lever under fattigdomsgrænsen.

Grunduddannelsen er generelt god med en meget høj alfabetiseringsgrad. Undervisningen på sekundærtrinet har imidlertid traditionelt været stærkt rettet mod erhvervsuddannelse. Tilgangen til de højere uddannelser har været lav. Siden 1989 er tilgangen til de højere uddannelser og universitetsuddannelserne steget betydeligt, sandsynligvis som følge af at adgangsbegrænsningen er fjernet, og at ungdomsarbejdsløsheden er steget kraftigt.

Regionale og sektorale skævheder

10% af Rumæniens befolkning bor i Bukarest, hvor udviklingsniveauet ligger et godt stykke over det nationale gennemsnit. Bukarest befolkning har betydeligt bedre adgang til sundhedstjenester og andre offentlige tjenester, og arbejdsløsheden er lavere. Dette hænger sammen med økonomiens relativt diversificerede struktur, servicesektorens betydning (som vokser) og tilstedeværelsen af mange udenlandske investorer.

Oprindeligt var nogle af landets regioner (Bukarest, Galati, Transylvanien) mere industrialiseret end andre. Under den forcerede industrialisering i efterkrigsperioden besluttede myndighederne imidlertid at placere de nye industrielle centre i alle regioner, ofte

uden megen hensyntagen til den regionale økonomis komparative fordele (f.eks. stålcentret i Calarasi). I dag er nogle regioner fortsat stærkt specialiseret inden for sværindustrien, og nogle få byer er næsten udelukkende afhængige af en enkelt industri eller et stort kombinat (f.eks. Resita).

I 1994 var Rumænien præget af betydelige misforhold i arbejdsløshedsniveauerne. Arbejdsløsheden ligger først og fremmest over gennemsnittet i områder med forældet tung industri (Caras-Severin, Dolj og Olt i den sydlige del af landet, Galati, Iasi og Bacau i den nordøstlige del) eller i relativt mindre industrialiserede områder (Tulcea, Vaslui og Botosani i den nordøstlige del af landet).

2.2 Økonomien set i lyset af medlemskab

Indledning

Det Europæiske Råd i København i 1993 fastsatte, hvilke betingelser de associerede lande i Central- og Østeuropa skal opfylde for at blive medlemmer af EU. De økonomiske kriterier er:

- en fungerende markedsøkonomi
- evne til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen.

Disse kriterier er indbyrdes afhængige. For det første vil en fungerende markedsøkonomi bedre kunne klare konkurrencepresset. For det andet er det fungerende marked i forbindelse med medlemskab af EU det indre marked. Et EU-medlemskab, der ikke indebærer integrering i det indre marked, giver ingen økonomisk mening, hverken for Rumænien eller dets handelspartnere.

Tilslutning til *EU's regelværk*, specielt reglerne vedrørende det indre marked, er således afgørende for et ansøgerland, som permanent skal påtage sig de økonomiske forpligtelser ved et medlemskab. Denne uigenkaldelige forpligtelse er nødvendig for at give sikkerhed for, at alle dele af det udvidede EU-marked vil fortsætte med at fungere efter fælles regler.

Evnen til at tilslutte sig *EU's regelværk* har flere dimensioner. På den ene side skal Rumænien kunne påtage sig de økonomiske forpligtelser ved et medlemskab på en sådan måde, at det indre marked fungerer uproblematisk og retfærdigt. På den anden side forudsætter Rumæniens evne til at høste det fulde udbytte af konkurrencepresset på det indre marked, at de grundlæggende økonomiske forhold er gunstige, og at den rumænske økonomi er præget af fleksibilitet og råder over tilstrækkelig menneskelig og fysisk kapital, især infrastruktur. Hvis disse forhold ikke er til stede, vil konkurrencepresset efter al sandsynlighed blive opfattet som for intenst i visse dele af samfundet, og der vil lyde krav om protektionistiske foranstaltninger, som, hvis de blev gennemført, ville trække tæppet væk under det indre marked.

Et ansøgerlands evne og vilje til at tilslutte sig og gennemføre *EU's regelværk* har afgørende betydning, fordi omkostningerne og fordelene ved at gøre det kan være ulige fordelt over tiden og på erhvervssektorer og samfundsgrupper. En bred konsensus om, hvilke ændringer i den økonomiske politik EU-medlemskab nødvendiggør, og en målbevidst gennemførelse af

økonomiske reformer på trods af pres fra interessegrupper mindsker risikoen for, at et land ikke er i stand til at påtage sig de økonomiske forpligtelser ved et medlemskab.

For de offentlige myndigheder kræver EU-medlemskab administrativ og retlig kapacitet til at omsætte og gennemføre den brede vifte af teknisk lovgivning, der er nødvendig for at fjerne hindringerne for den frie bevægelighed inden for EU og derved sikre det indre markeds funktion. Disse aspekter behandles i senere kapitler. For den enkelte virksomhed er virkningen for konkurrenceevnen af at tilslutte sig *EU's regelværk* afhængig af dens evne til at tilpasse sig de nye økonomiske forhold.

En fungerende markedsøkonomi

En markedsøkonomi forudsætter, at ligevægten mellem udbud og efterspørgsel findes ved markeds kræfternes frie spil. Der foreligger en fungerende markedsøkonomi, når retssystemet, herunder reguleringen af ejendomsretten, er på plads og er i stand til at håndhæve retslige afgørelser. En markedsøkonomi fremmes og forbedres af makroøkonomisk stabilitet og konsensus om hovedlinjerne i den økonomiske politik. En veludviklet finansiel sektor og det forhold, at der ikke findes væsentlige hindringer for markedsadgang og markedsudtræden, bidrager til at effektivisere den måde, en økonomi fungerer på.

Rumænien har gjort enorme fremskridt siden omstillingens begyndelse, selv om landet endnu ikke kan betragtes som en fungerende markedsøkonomi. Priserne er stort set liberaliseret, og de væsentligste handelshindringer fjernet. Rumænien er dog stadig et land, der er karakteriseret ved en høj grad af regeringsindgreb i økonomiens funktionsmåde. Ejendomsrettigheder og muligheden for at overdrage samme er endnu ikke fuldt sikret for i hvert fald én produktionsfaktors vedkommende, nemlig jord. Der oprettes stadig regulerende organer, og deres mulighed for at sikre, at lovgivningen respekteres og gennemføres, skal stadig udbygges.

Der har ikke altid været ført en konsekvent politik i økonomiske spørgsmål. Som følge heraf har udviklingen i retning af makroøkonomisk stabilitet ikke været konstant. Således har de senere år været karakteriseret ved stærkt svingende resultater med hensyn til vækst, inflation og arbejdsløshed. De økonomiske agenter opfatter ikke nødvendigvis de makroøkonomiske omstændigheder som stabile nok til at skabe den nødvendige opsparing og investering (indenlandsk såvel som udenlandsk).

Hvis det omfattende makroøkonomiske stabiliserings- og strukturreformprogram, som myndighederne annoncerede i begyndelsen af 1997, gennemføres i fuldt omfang, vil det givetvis reformere Rumæniens økonomi radikalt og skabe grundlag for en sund vækst i de efterfølgende år. Det vil dog tage mange år at gennemføre de bærende elementer i programmet, især med hensyn til omstruktureringen. Det er stadig for tidligt at vurdere, om programmet vil blive gennemført i fuldt omfang og få den tilsigtede virkning. Den ujævne tilgang til reformer og makroøkonomisk instabilitet, der har været karakteristisk for de senere år, peger desuden i retning af, at nogle økonomiske agenter endnu ikke synes at gå fuldt og helt ind for omlægningen. Nogle magtfulde grupper, som står til at tabe ved gennemførelsen af de nuværende reformer, ønsker flere statsindgreb i økonomien, flere statskontrollerede priser og en tilbagevenden til de gamle metoder for økonomisk styring. Konsolideringen af de markeds mekanismer, der indføres i alle økonomiens sektorer, er i vid udstrækning afhængig

af, at de vigtigste økonomiske, sociale og politiske kræfter opnår klar og bred enighed om en strategi på mellemlang sigt.

Rumænien skal stadig gennemføre mange detaljerede og komplekse foranstaltninger for at nå frem til en vellykket afslutning på reformprocessen og for at forberede sig på EU-medlemskabet. Gode fremskridt med hensyn til gennemførelsen af Europa-aftalen skulle bidrage til at få markedsøkonomien til at fungere i fuldt omfang og skulle sikre, at overgangen til medlemskab af EU forløber relativt gnidningsløst. Forudsætningen herfor er, at regeringen og det administrative system helhjertet har sat sig dette mål. En markedsøkonomi fungerer mere effektivt, hvis lovene anvendes transparent, konsekvent og effektivt, og hvis de økonomiske beslutningstagere forventer noget sådant. For Rumæniens vedkommende har den offentlige administration (som her omfatter både regulerende, tilsynsførende og beslutningstagende organer) stadig en hel del at gøre for at sikre, at vedtagne love føres effektivt ud i livet. Udenlandske investorer har tidligere peget på den uforudsigelige udvikling i retssystemet og den varierende fortolkning af dobbeltbeskatningsaftaler som hindringer for at gøre forretninger i Rumænien.

Den finansielle sektor, som udgør et vigtigt element i en moderne markedsøkonomi, har hidtil ikke kunnet spille sin finansielle formidlingsrolle på rimelig vis. Den finansielle sektor skal styrkes ved yderligere privatisering og ved at indføre et effektivt tilsyn. Når der først føres ordentligt tilsyn med banksektoren, og denne er privatiseret, vil den kunne være med at underkaste virksomhedssektoren finansiell disciplin. Der er for nylig vedtaget en lov om privatisering af banker.

Endelig er konkurrencen øget som følge af privatiseringen og den større samhandel med udlandet. Ikke desto mindre er den frie adgang til og afgang fra specifikke økonomiske aktiviteter stærkt begrænset. Det private engagement i sektorer som energi og telekommunikation er fortsat stort set ukendt, på trods af de fordele, det ville bringe med hensyn til ny kapital og knowhow. Der er imidlertid for ganske nylig sket ændringer, idet to GSM mobiltelefonitjenester er begyndt at operere i landet, og myndighederne har besluttet at afvikle Romanian Petroleum Company. Mangelen på markedsmekanismer i store dele af landbrugssektoren har medført høje priser samt en høj grad af beskyttelse og ineffektivitet. Selv om der med støtte fra de internationale finansielle institutioner gennemføres radikale reformer, skal der gennemføres en meget betydelig omstrukturering og foretages store investeringer over mange år for at bringe sektoren mere på linje med udviklingen på det europæiske marked og verdensmarkedet.

Evnen til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne

Her nogle år forud for et eventuelt medlemskab - og inden Rumænien har vedtaget og gennemført størstedelen af fællesskabsretten - er det vanskeligt at danne sig en endelig opfattelse af landets evne til at opfylde dette kriterium. Der er imidlertid en række karakteristiske træk ved Rumæniens udvikling, som giver et fingerpeg om landets sandsynlige evne til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen.

Dette forudsætter en stabil makroøkonomisk ramme, inden for hvilken de enkelte erhvervsdrivende kan træffe beslutninger på en forholdsvis sikker baggrund. Der skal være et tilstrækkeligt grundlag af menneskelige og fysiske ressourcer, herunder infrastruktur, således

at de enkelte virksomheder får mulighed for at ruste sig til at modstå det øgede konkurrencepres på det indre marked. Virksomhederne må investere for at styrke effektiviteten, så de både kan konkurrere på hjemmemarkedet og udnytte stordriftsfordele, der følger med adgangen til det indre marked. Denne evne til at tilpasse sig vil blive større, jo mere virksomhederne får adgang til investeringskapital, jo bedre arbejdskraften er uddannet, og jo mere nyskabende de er.

Endvidere vil en økonomi være bedre i stand til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab, hvis den forud for tiltrædelsen har opnået en høj grad af økonomisk integration med Unionen. Jo mere integreret et land allerede er i Unionen, desto færre yderligere omstruktureringer skal der foretages i forbindelse med medlemskabet. Graden af økonomisk integration afhænger både af udbuddet og mængden af varer, der indgår i samhandelen med medlemsstaterne. De direkte fordele ved adgangen til det indre marked kan desuden være større i sektorer, hvor der er et ret stort antal små virksomheder, idet disse påvirkes forholdsvis mere af handelshindringer.

I Rumæniens tilfælde vanskeliggøres en vurdering af konkurrenceevnen særlig meget på grund af de større reformer, der er blevet lanceret for nylig. Evnen til at modstå konkurrencepresset afhænger ikke blot af økonomiens nuværende struktur, men også af den måde, hvorpå den vil udvikle sig på kort til mellemlangt sigt. I så henseende gør der sig for Rumæniens vedkommende et kontrastforhold gældende. Den nuværende økonomiske struktur udviser nemlig meget væsentlige strukturelle svagheder, mens de reformer, der blev annonceret ved begyndelsen af 1997, kan få en meget positiv virkning på relativ kort tid, især hvis privatiseringen skrider hurtigt frem, og der hurtigt viser sig udenlandske direkte investeringer. For at kunne modstå konkurrencen inden for EU skal både industri- og landbrugssektoren imidlertid undergå en større strukturel omlægning.

Grundlaget for industriens nuværende produktion er i stor udstrækning, men ikke udelukkende, at finde inden for sektorer, som er karakteriseret ved en meget høj energiintensitet, er stærkt afhængig af importerede råmaterialer, eller har været genstand for kapacitetsnedskæringer i EU. I lyset af Rumæniens lønomkostninger og faglærte arbejdsstyrke er en specialisering inden for disse sektorer (metallforarbejdning, kemiske produkter, skibsbygning, maskinbygning) ikke nødvendigvis en dårlig strategi, hvis altså produkterne tilpasses de behov, standarder og kvalitetskrav, der gælder på markederne i Vesten. For indeværende skal der gøres store anstrengelser i så henseende. Desuden har mange store statsejede virksomheder draget fordel af direkte eller indirekte subsidier, hvilket har forhalet eller endda hindret den nødvendige tilpasning og modernisering. De nuværende strukturreformer skulle tilsigte en omstrukturering af de meget store statsejede kombinatorer, som med deres nuværende form ville stå over for et kraftigt konkurrencepres fra vestlige konkurrenters side.

Rumænien vil have lettere ved at gennemføre omstruktureringen af de store virksomheder, hvis det industrielle grundlag udvides med en lettere industri. Der vil i den forbindelse skulle etableres et stort antal nye, små og mellemstore virksomheder samt tilføres mere udenlandsk kapital og knowhow. Den lette industri er allerede veludviklet inden for nogle sektorer (træprodukter, læder, tekstiler) og har opnået gode resultater på eksportmarkederne.

Selv om landbruget er blevet forsømt i de sidste årtier, kan det potentielt give Rumænien, som før Anden Verdenskrig var storeksportør af landbrugsprodukter til de europæiske markeder og verdensmarkedet, en vigtig komparativ fordel. Moderniseringsprocessen i landbrugssektoren er imidlertid lige begyndt og vil kræve en stimulering af investeringerne i både landbrugssektoren og levnedsmiddelindustrien.

De udenlandske direkte investeringer har været små for et land af Rumæniens størrelse. Ved udgangen af 1996 lå de kumulative udenlandske direkte investeringer pr. indbygger på 50 ECU. Bortset fra nogle få bemærkelsesværdige undtagelser har de udenlandske direkte investeringer ikke bidraget markant til moderniseringen af industrien eller landbruget. Det betyder, at produktionen i mange sektorer stadig bygger på gamle og forældede teknologier. Tilstrømningen af udenlandske direkte investeringer skal øges betydeligt, hvis rumænske producenters chance for at modstå konkurrencen fra EU-varer af høj kvalitet og standard skal øges, og hvis færdighedsniveauet i økonomien skal forbedres.

Omfanget af de udenlandske direkte investeringer hænger også sammen med økonomiens teknologiske niveau. I øjeblikket er udgifterne til forskning og udvikling meget lave i de kommercielle selskaber. Den grundlæggende forskning udføres stadig primært i statslaboratorier og ofte i forbindelse med militære programmer. Langt størstedelen af forskningen og den teknologiske udvikling udføres af statsejede virksomheder. Da der kun står offentlige midler til rådighed i begrænset omfang, vil selskaberne selv skulle finansiere en voksende andel af deres F&U eller søge støtte fra udenlandske partnere. Udenlandske direkte investeringer kan faktisk hurtigere øge den teknologiske udvikling ved at inkorporere nyere teknologier i den industrielle proces og nye teknikker i produktions- og ledelsesfunktionen.

På nuværende tidspunkt indikerer det relativt lave teknologiske udviklingsniveau, at Rumænien har en komparativ fordel i industrier med et stort indhold af produktionsfaktorer af lav kvalitet. Desuden har det meste af Rumæniens industri endnu ikke indledt moderniseringsprocessen og opgraderingen af produktionsfaktorernes kvalitet. Under disse omstændigheder vil størstedelen af økonomien have vanskeligt ved at modstå konkurrencepresset på det indre marked.

I en markedsøkonomi bidrager den finansielle sektor også væsentligt til at øge et lands konkurrenceevne ved at hjælpe med til at sondre mellem levedygtige og ikke-levedygtige virksomheder og ved at skabe betingelser, hvorunder levedygtige virksomheder kan trives. I så henseende er situationen i Rumænien ikke tilfredsstillende. Sektoren er for svag, plaget af uerholdelige fordringer og domineret af statsejede banker. Små og mellemstore private virksomheder har vanskeligere ved at få adgang til risikovillig kapital end store statsejede virksomheder. Der er ikke let adgang til hverken mellemlange eller lange lån eller egenkapitalfinansiering. De foranstaltninger, der blev truffet i de første måneder af 1997, hvorved bl.a. privatiseringsprocessen for statsejede banker blev indledt, og moderniseringen af den centrale lovgivning påbegyndt, forventes ikke desto mindre at styrke landets finansielle sektor betydeligt, såfremt foranstaltningerne altså gennemføres fuldt ud.

Den økonomiske vækst og modernisering er afhængig af, at der udvikles en passende transportinfrastruktur samt af, at landets menneskelige kapital styrkes ved en forbedring af sundhedspleje og uddannelse. I lyset af det dårlige udgangspunkt vil de nuværende tiltag

inden for alle tre områder højst sandsynligt ikke være tilstrækkelig til at give Rumænien et grundlag for at klare sig i konkurrencen på det indre marked i den nærmeste fremtid.

Rumænien har en række centrale fordele: landets geografiske placering som korsvej for mange handelsruter og især som adgangshavn til de centraleuropæiske markeder, befolkningsstørrelsen, som vil tiltrække industrier, hvor stordriftsfordele spiller en afgørende rolle, den relativt unge befolkning, der indikerer et stort behov for varige forbrugsgoder, og lave lønomkostninger. Alle disse faktorer kunne gøre Rumænien til en stærk eksportbase, hvorfra mindre naboers markeder, specielt for forbrugsvarer, kan betjenes.

Inden for de sidste par år har der kunnet observeres en større stigning i produktiviteten, som forventes at stige endnu mere i fremtiden. Fagforeningerne har som del af det nye program accepteret, at indekseringen af de nominelle lønninger reduceres, hvilket skulle garantere en fortsat relativt lav realløn. Den reelle valutakurs vil dog utvivlsomt stige på mellemlangt sigt og øge lønomkostningerne i Rumænien i forhold til landets konkurrenter, men det vil på baggrund af den kraftige reelle valutanedskrivning næppe ske hurtigt.

Rumænien har omdirigeret en stor del af sin handel i retning af EU-markederne. Samhandelen med EU har været minimal i 1996 og vil formodentlig fortsat være lille i det næste års tid, da recessionen i Rumænien påvirker omfanget af samhandelen negativt. Dette indikerer, at den økonomiske integration med EU fortsat er relativ begrænset på nuværende tidspunkt, og at den rumænske økonomi vil blive ramt af et betydeligt chok, hvis der på et tidligt tidspunkt lukkes op for det indre markeds konkurrencepres.

Udsigter og prioriteter

Den relative succes, som Rumænien opnåede i sin makroøkonomiske stabilisering i 1995 og 1996, hvilede på et meget skrøbeligt fundament. I lyset af den meget langsomme udvikling i strukturreformerne var denne periodes høje vækstrater ikke bæredygtige og ikke forenelige med målsætningen om at integrere Rumænien i den europæiske økonomi og verdensøkonomien. Denne diagnose var udgangspunktet i den nye regerings økonomiske og sociale program efter valget i november 1996.

Det makroøkonomiske stabiliserings- og strukturreformprogram, der blev annonceret i februar 1997, er et meget ambitiøst forsøg på i løbet af en relativ kort periode at ændre de gamle økonomiske strukturer radikalt og lægge grundstenen til en velfungerende markedsøkonomi. Dette er imidlertid blot et første skridt i den rigtige retning, og der står meget tilbage at gøre.

En stabil og forudsigelig makroøkonomisk ramme er den første afgørende betingelse for at der kan skabes et grundlag for en vedvarende vækst i og modernisering af den mikroøkonomiske side af økonomien. Det er i den forbindelse af afgørende betydning, at der på mellemlang sigt føres en stringent monetær politik og finanspolitik, som bl.a. skal forhindre, at der på ny opstår en høj og varierende inflation. Inflationen er steget i de første måneder af 1997 (til 174% på årsbasis i maj) som et udtryk for liberaliseringen af de kontrollerede priser og justeringer i de relative priser. Selv om den månedlige inflation allerede er begyndt at falde kraftigt bliver det en stor opgave for den nye regering at bringe inflationsraten ned på et meget lavere niveau inden for de næste par år.

Der vil være en række fordele ved at føre en stram kontrol med de offentlige finanser. Ved at reducere inflationsforventningerne og afvikle forældede og ineffektive offentlige programmer vil der blive frigjort stærkt tiltrængte offentlige ressourcer til investeringer på kritiske områder (f.eks. uddannelse, sundhed, infrastruktur).

På mellemlang sigt kan den voksende udlandsgæld give anledning til makroøkonomisk instabilitet. En voksende udlandsgæld skulle ikke i selv give anledning til bekymringer, hvis landet, primært ved hjælp af en dynamisk eksport, indtjener nok udenlandsk valuta til at betjene gælden, og hvis underskuddet på de løbende poster finansieres på forsvarlig vis, navnlig ved hjælp af en regelmæssig tilstrømning af langsigtede udenlandske investeringer. Selv om den nye regerings politik forventes at yde et større bidrag hertil, er disse betingelser endnu ikke fast forankret i Rumænien.

De nye rumænske myndigheder har allerede erkendt, hvilken afgørende rolle udenlandske investorer og internationale finansielle institutioner skal spille, for at deres reformbestrebelse kan krones med held. Hvis de internationale investorers og långiveres tillid skal genskabes, og de skal foranlediges til at foretage mellemlange investeringer i Rumænien, skal der være skabt en stabil makroøkonomisk ramme, stillet faste og troværdige garantier for gennemførelsen af strukturreformer, være opnået klar og bred politisk enighed om en strategi på mellemlang sigt og til stadighed herske generel enighed i befolkningen om, at reformerne er berettigede. Disse betingelser skal være til stede, hvis den politiske og økonomiske usikkerhed skal reduceres, og grundlaget for en succesrig investeringsplanlægning dermed skabes.

Det nye økonomiske program indeholder meget vigtige strukturreformer inden for næsten alle økonomiens sektorer: reformering af finanssektoren, omstrukturering af virksomheder samt landbrug og valutamarked. Der er allerede gennemført en række vigtige foranstaltninger. Således er valutamarkedet nu næsten fuldt liberaliseret, en lang række store statsejede tabsgivende virksomheder lukket, ligesom privatiseringen skrider hastigt frem, og de fleste input-priser er bragt ned på det internationale niveau. Ud over de reformer, der påpeges i de tidligere afsnit, vil der imidlertid skulle gennemføres flere reformer for, at Rumænien kan forberede sig på EU-medlemskab.

Det finansielle system er stadig karakteriseret ved overvejende statskontrollerede banker, som fortsat er sårbare, og ikke altid opererer på en fuldstændig gennemsigtig måde. Det endelige mål må være at skabe en passende ramme for finansiell formidling og sikre nye institutter adgang til sektoren, både i form af nyetablerede virksomheder og gennem udenlandsk deltagelse. Der skal træffes yderligere foranstaltninger med henblik på at omstrukturere og privatisere statsejede kommercielle banker. Hastigheden og effektiviteten i betalingssystemer bør forbedres.

Statsejede virksomheder, især autonome statsvirksomheder, har gentagne gange været forsøgt underkastet finansiell disciplin, men forsøgene er hver gang løbet ind i problemer. Det har været vanskeligt at gennemføre de programmer, der var rettet mod en omstrukturering af virksomheder og finansiell genopretning, da den nødvendige lovgivning manglede (at blive vedtaget og gennemført). Der er behov for at etablere en effektiv virksomhedsledelse for de statsvirksomheder, der ikke skal privatiseres.

Rumænien vil mere generelt skulle opbygge en mere effektiv ledelseskultur for selskaber ved at skabe et hold af ledere, der er uddannet i Vestens ledelsesmetoder, ved at sikre, at banker og investeringsfonde fører et bedre tilsyn med selskabernes lån og investeringer, ved at stille krav om en mere gennemsigtig finansiel oplysning og ved at foranledige et mindre passivt engagement fra aktionærernes side. I den forbindelse skal gennemførelsen af privatiseringsprogrammet i de kommende år krones med held som en afgørende betingelse for at forberede økonomien på at skulle fungere i et markedsmiljø.

Den offentlige sektor skal ved gennemførelsen af strukturreformer opfylde de grundlæggende kriterier for markedsökonomien. Specielt gennemførelsen af *EU's regelværk* vil kræve nye færdigheder.

Konsolideringen af en markedsökonomis institutionelle og retlige ramme er en vigtig del af arbejdet med at skabe et miljø, hvor det store antal små virksomheder, der er etableret i de senere år, og private virksomheder i al almindelighed kan trives. Det er ikke overraskende, at nogle af trækkene ved mere veletablerede markedsökonomier er noget underudviklede i Rumænien. Der er således mere specifikt behov for at styrke de reguleringsmekanismer, der får en markedsökonomi til at fungere effektivt. Det betyder på det mest grundlæggende plan, at ejendomsrettigheder og kommercielle aftaler skal kunne håndhæves uden vanskeligheder. Udviklingen inden for dette område sker formodentlig gradvis, da et effektivt handelsretligt lovkompleks ikke fremkommer på en gang.

Bag dette elementære, men afgørende aspekt vedrørende den retlige ramme, ligger kravet om en effektiv konkurrencepolitik. De retlige mekanismer er nu på plads. Der blev vedtaget en konkurrencelovgivning i april 1996, og der er oprettet et konkurrenceråd. Efter privatiseringen af de dominerende selskaber vil Rumænien skulle sikre, at de opererer i et passende reguleret/konkurrencepræget miljø, og at potentielle konkurrenter reelt kan få adgang til markedet.

Den dårlige forfatning, som Rumæniens transport- og telekommunikationsinfrastruktur befinder sig i, udgør en alvorlig flaskehals for økonomiens udsigt til vækst på mellemlang sigt. Bedre infrastrukturer vil forbedre produktionsfaktorernes samlede produktivitet. De vil bidrage til at lette og øge samhandelen med nære og fjerne nabolande. De vil ligeledes hjælpe Rumænien med at udnytte fordelene og de transportmæssige indtjeningsmuligheder ved landets strategiske placering ved mange regionale handelsruters korsvej.

Endelig er forbedringen af den menneskelige kapital kvalitets et centralt element i økonomiens muligheder på mellemlang sigt. Landet står i den forbindelse over for tre indbyrdes forbundne udfordringer, nemlig at reformere sundhedssystemet med henblik på at forbedre den offentlige sundhed i befolkningen som helhed, at tilpasse og udbygge de højere og tekniske uddannelser samt at udforme og gennemføre en aktiv arbejdsmarkedspolitik, der skal hjælpe afskedigede arbejdere med hurtigt at erhverve en række grundlæggende færdigheder, der er behov for i de nye økonomiske omgivelser. Dette sidste aspekt vil være særlig relevant for de områder, der domineres af enkeltstående industrier, som skal lukkes eller omstruktureres i betydeligt omfang.

2.3 Generel evaluering

Rumænien har gjort betydelige fremskridt i opbygningen af en markedsøkonomi. Den nyomlægning af den økonomiske politik, der har fundet sted siden regeringsskiftet for kort tid siden, har været en ændring til det bedre, men der er stadig meget at gøre. Priserne er blevet næsten fuldt liberaliseret, men ejendomsretten til jord er ikke garanteret i fuldt omfang, retssystemet er stadig skrøbeligt, og den politiske linje i økonomiske spørgsmål har ikke altid været konsekvent. For at skabe stabile forhold skal landet gøre sig yderligere anstrengelser for at konsolidere de retlige og administrative rammer og for at gøre noget ved de vedvarende makroøkonomiske uligevægte.

Rumænien ville få alvorlige vanskeligheder ved at modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU på mellemlang sigt. Landet har i den senere tid gjort fremskridt med hensyn til at forbedre økonomiens konkurrenceevne, primært ved at tage fat på større forvriddninger som f.eks. lave energipriser, ved at sætte fart i privatiseringen og ved at påbegynde likvideringen af store tabsgivende statsejede virksomheder. En stor del af Rumæniens industri er imidlertid forældet, og landbruget skal moderniseres. Det lave niveau, der er karakteristisk for forskning og udvikling samt for arbejdsstyrkens færdigheder, indikerer tillige, at økonomien har behov for en række år med vedholdende strukturreformer.

3. Evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab

Det Europæiske Råd i København anførte blandt kriterierne for tiltrædelse "evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab, herunder tilslutning til målene for politisk, økonomisk og monetær union".

Rumænien har med sin ansøgning om medlemskab på basis af traktaten uden forbehold accepteret Unionens grundlæggende mål, også dens politikker og instrumenter. I dette kapitel gennemgås Rumæniens evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab, dvs. de retlige og institutionelle rammer, der går under betegnelsen Fællesskabets regelværk, på grundlag af hvilke Unionen realiserer sine mål.

Med Unionens udvikling er regelværket gradvis blevet mere tyngende og udgør en større udfordring for fremtidige tiltrædelser, end det var tilfældet tidligere. Rumæniens evne til at gennemføre regelværket vil være af central betydning for dets evne til at fungere hensigtsmæssigt inden for Unionen.

I de følgende afsnit undersøges på hvert hovedområde af Unionens virksomhed den nuværende og fremtidige situation i Rumænien. Udgangspunktet for beskrivelsen og analysen er et kort sammendrag af Fællesskabets regelværk med angivelse af bestemmelserne i Europaafspraken og hvidbogen, hvor de er relevante. Endelig gives der for hvert aktivitetsområde en kort vurdering af Rumæniens evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab på mellemlang sigt.

3.1 Det indre marked uden grænser

Det indre marked defineres i traktatens artikel 7A som et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. Grundlaget for det indre marked, som er af afgørende betydning for integrationsprocessen i Fællesskabet, er en åben markedsøkonomi, hvor konkurrence og økonomisk og social samhørighed spiller en afgørende rolle.

Den faktiske gennemførelse af de friheder, der er nedfældet i traktaten, forudsætter ikke blot overholdelse af så vigtige principper som ikke-forskelsbehandling eller gensidig anerkendelse af nationale regler, således som disse principper er blevet præciseret gennem Domstolens retspraksis, men også en samtidig og effektiv anvendelse af en samling af specifikke fælles bestemmelser. Disse specifikke bestemmelser har bl.a. til formål at sikre offentlig sikkerhed og sundhed, miljø- og forbrugerbeskyttelse, bevarelse af offentlighedens tillid til sektoren for tjenesteydelser eller garanti for, at personer, der udøver visse specialiserede erhverv, har de rette kvalifikationer, og i givet fald at indføre eller samordne visse regulerings- og tilsynsordninger. Al kontrol og systematisk efterprøvning, som er nødvendig for at sikre en korrekt anvendelse af reglerne, skal finde sted inden for selve markedet og ikke ved grænseovergangene.

Det er ikke alene vigtigt at EF-lovgivningen effektivt inkorporeres i national ret, men også at den gennemføres korrekt i praksis via de relevante administrative og retslige strukturer i medlemsstaterne og overholdes af virksomhederne. Denne forudsætning skal være opfyldt for at sikre den gensidige tillid, som er nødvendig for at markedet kan fungere tilfredsstillende.

Dette kapitel bør læses i sammenhæng med bl.a. kapitlet om socialpolitik, miljø, forbrugerbeskyttelse og sektorpolitik.

De fire friheder

Ansøgerlandene overtager gradvis Fællesskabets regelværk:

- Associeringsaftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater og Rumænien trådte i kraft den 1. februar 1995. Hvad angår de fire friheder og indbyrdes tilnærmelse af lovgivningerne foreskriver aftalen navnlig en øjeblikkelig eller gradvis anvendelse af et vist antal forpligtelser, gensidige eller ikke-gensidige, vedrørende bl.a. etableringsret, national behandling, frihandel, intellektuel ejendomsret og offentlige indkøb.
- Retningslinjerne i hvidbogen (KOM (95) 163 endelig udg.) har til formål at bistå ansøgerlandene med at forberede integrationen i det indre marked, foretager en snævrere afgrænsning af de pågældende lovgivninger; den udvælger de emner og "nøgleområder", som øver direkte indflydelse på den fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og personer, og redegør for de betingelser, der er nødvendige for at gennemføre lovgivningen, herunder de retlige og organisatoriske strukturer. Der gennemgås 23 aktivitetsområder i Fællesskabet, hvor de pågældende foranstaltninger opdeles i to etaper alt efter hvor højt de prioriteres, og der fastlægges dermed et arbejdsprogram for perioden forud for tiltrædelsen. Kontoret for Informationsudveksling om Faglig Bistand (TAIEX) blev nedsat med det formål at yde supplerende og målrettet faglig bistand på de lovgivningsområder, der er omfattet af hvidbogen. Kontoret har for nylig oprettet en lovgivningsdatabase.
- Tiltrædelsen af Den Europæiske Union indebærer for ansøgerlandene, at de skal overtage og gennemføre hele Fællesskabets regelværk. Det skal i den forbindelse understreges, at den handlingsplan for det indre marked, som blev forelagt for Det Europæiske Råd i Amsterdam, indeholder en række prioriterede foranstaltninger, som er nødvendige for at forbedre det indre markeds funktion (EU-15) på baggrund af indførelsen af den fælles valuta. Dette giver sig nødvendigvis udslag i en udvikling af Fællesskabets regelværk.

De generelle rammer

Virksomhederne skal kunne udøve deres aktiviteter på grundlag af fælles regler uanset aktivitetsområde. Disse fælles regler er vigtige, fordi de fastlægger de generelle rammer for, hvorledes økonomien fungerer, og dermed de generelle konkurrencevilkår. Dette område omfatter ud over konkurrencereglerne (virksomheder og offentlig støtte) skatte- og afgiftsbestemmelserne, som behandles i et andet afsnit i udtalelsen, åbningen af markedet for bygge- og anlægsarbejder, indkøb og tjenesteydelser, harmonisering af reglerne for intellektuel ejendomsret (herunder det europæiske patent), harmonisering af selskabsretten og reglerne for regnskabsaflæggelse, beskyttelse af personoplysninger samt henvisning af sagsanlæg og gensidig anerkendelse af retsafgørelser (artikel 220-konventioner).

Sammendrag

Offentlige indkøb reguleres ved anordning 12/1993 om offentlige indkøb af goder og investeringer, som indeholder de gældende procedurer.

Intellectuel, industriel og kommerciel ejendomsret reguleres på basis af patentloven (1992), lov om halvledere (lov 16/1996), lov om ophavsret og beslægtede rettigheder (lov 8/1996) og lov om beskyttelse af mønstre og modeller (lov 129/1992).

Rumænien vil anmode om tiltrædelse af München-konventionen inden udgangen af 1997. I takt med tilpasningen af den interne lovgivning overvejer Rumænien at tiltræde de relevante konventioner, der administreres af WIPO (Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret). Det er part i aftalen TRIPs (handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder), der for Rumænien gælder fuldt ud fra den 1. januar 2000.

Selskabsret reguleres ved lov 31/1990, ændret i juli 1996. Der er tale om flere kategorier af selskaber: interessentselskaber (kollektive selskaber eller kommanditselskaber) og kapital-selskaber (aktieselskaber eller kommanditaktieselskaber). Der findes ca. 500 000 selskaber. Aktierne kan være ihænde-haveraktier eller navneaktier. Det samme gælder obligationsemission.

I tilfældet med kapital-selskaber er aktionærernes formueretlige ansvar begrænset til de foretagne indskud. Kapitalstillelsen og -beskyttelsen, herunder mindstekapitalen, er omfattet af loven. Kreditorernes rettigheder er beskyttet, navnlig ved loven om proceduren for reorganisering og for likvidation (64/96). Der findes et obligatorisk selskabsregister, hvor alle selskaber skal være registreret, eller hvor der skal findes vigtige oplysninger om selskabernes funktion.

På området regnskabsret blev der indført en standardiseret regnskabsplan for selskaber. De officielle standarder udstedes af finansministeriet. Ministerierne og statsorganisationer kan udarbejde specifikke standarder for visse industrigræne med forudgående tilladelse fra finansministeriet. Der findes ingen standarder for konsolidering af konti. Revision reguleres ved anordning 65/94 om 'ordre des experts comptables'.

Rumænien har ingen generel lovgivning om beskyttelse af personoplysninger. Der er et lovforslag under udarbejdelse.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Den rumænske lovgivning om offentlige indkøb er ikke i overensstemmelse med principperne i fællesskabsretten. Loven giver i almindelighed ikke et tilstrækkeligt grundlag til at vurdere, om bestemmelserne i de forskellige direktiver er overholdt, særlig hvad angår tjenesteydelser. EF-bestemmelserne vedrørende vand, energi, transport og telekommunikation genfindes ikke i den rumænske lov. Rumænien anvender en generel national præference for varer og tjenesteydelser til en værdi på under henholdsvis 1,5 og 7 mia. lei. Strukturerne for gennemførelse og kontrol med anvendelsen af standarderne implicerer seks ministerier, og fordi procedurerne ikke er effektive, er det ikke muligt at sikre overholdelsen af klageres rettigheder. Der overvejes visse ændringer for at bringe bestemmelserne i overensstemmelse med fællesskabsdirektiverne, men der er ikke forelagt nogen tidsplan herfor.

Der er foretaget et stort arbejde med lovgivningsharmonisering på området intellektuel ejendomsret, og der sikres som helhed betragtet overensstemmelse med München-konventionen (1973) og fællesskabsdirektiverne.

Der skal endnu foretages tilpasninger vedrørende mærker, håndhævelse af bestemmelserne ved grænsen og det supplerende beskyttelsescertifikat, der er nødvendigt på visse områder. Der forventes med henblik herpå lovforslag i 1996/97 for de to første aspekter og i 1998 for det sidste.

Med hensyn til selskabsret er den interne lovgivning i de store linjer i overensstemmelse med første, andet, tredje, elvte og tolvte direktiv. Med de senere ændringer, der forventes inden 1998, vil den rumænske lovgivning være helt i overensstemmelse med fællesskabsdirektiverne.

Der er igangsat et ambitiøst arbejdsprogram vedrørende både regnskabs- og revisionsvæsen, omfattende ændringer af de bestående forordninger og indførelse af nye forordninger og standarder. De fleste ændringer skal indføres i 1997. Formålet med ændringerne er at bringe reglerne i fuld overensstemmelse med regnskabsdirektiverne, men teksterne til lovforslagene foreligger endnu ikke. Der bliver tale om visse overgangsproblemer i forbindelse med den praktiske gennemførelse af de nye regler, bl.a. på grund af mangel på kvalificerede regnskabsførere og revisorer, og det ser ikke ud til, at dette problem kan løses på mellemlang sigt.

På området dataskyttelse sigter det lovforslag, der er under udarbejdelse, mod at bringe den rumænske lovgivning i overensstemmelse med EF-rammedirektivet. Lovforslaget fastsætter bl.a., at der skal oprettes en uafhængig kontrolmyndighed til at føre tilsyn med lovens anvendelse. Der overvejes tiltrædelse af Europarådets konvention nr. 108 i 1999.

På det civilretlige område skal det bemærkes, at Lugano-konventionen om retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile sager, herunder handelssager, i øjeblikket ikke er åben for Rumæniens tiltrædelse. Det er på forhånd nødvendigt med fremskridt vedrørende beskyttelse af civile interesser.

Konklusion

Rumænien skal gøre en særlig kraftig indsats for at bringe sin lovgivning på linje med fællesskabsstandarderne på området offentlige indkøb.

Set på baggrund af indsatsen i lovgivningshenseende vedrørende intellektuel ejendomsret har Rumænien bevidnet sin vilje til at overholde Fællesskabets regelværk. Der må dog føres et nøje tilsyn med, hvordan lovgivningen anvendes.

Med hensyn til selskabsret vil Rumæniens overtagelse af Fællesskabets regelværk ikke give anledning til større problemer. Oplysningerne om det igangværende arbejde vedrørende regnskabs- og revisionsvæsen danner ikke noget tilstrækkeligt grundlag til at foretage en detaljeret vurdering af overensstemmelsen med Fællesskabets regelværk eller til at vurdere Rumæniens muligheder for at nå dette mål på mellemlang sigt.

Der skal endnu foretages en harmonisering med fællesskabsretten, hvad angår databeskyttelse.

Fri bevægelighed for varer

Den fri bevægelighed for varer forudsætter, at foranstaltninger, der medfører begrænsninger for handelen, forsvinder, dvs. ikke blot told og kvantitative begrænsninger på handelen, men også alle foranstaltninger med tilsvarende virkning, nemlig de foranstaltninger, der direkte eller indirekte finder anvendelse på nationalt fremstillede eller importerede varer og har protektionistiske virkninger. I det omfang de tekniske krav ikke er harmoniseret, er anvendelsen af princippet om gensidig anerkendelse af nationale regler og princippet om begrænsning af de nationale krav til de mål, der ønskes opnået, afgørende for at garantere varers fri bevægelighed, idet principperne i EF-Domstolens "Cassis de Dijon"-dom finder anvendelse.

Med henblik på harmonisering har Det Europæiske Fællesskab udviklet den "nye metode", der indfører en fremgangsmåde med omhyggelig balance mellem offentlige og private autonome organer, hvori EF-lovgivningen og europæiske standarder spiller en særlig supplerende rolle. I stedet for at påtvinge tekniske løsninger er EF-lovgivningen således begrænset til at fastsætte de væsentlige krav, som varer skal opfylde. Varer fremstillet i overensstemmelse med europæiske standarder antages at opfylde sådanne væsentlige krav, men europæiske standarder er ikke det eneste middel til at bevise en sådan overensstemmelse. Den "nye metode" fungerer i forbindelse med den "globale metode" for varecertificering, der styrer anbringelsen af EF-overensstemmelsesmærket på varen. For andre varer såsom lægemidler, kemikalier, motorkøretøjer og levnedsmidler følger EF-direktiverne det traditionelle regulatoriske mønster med tilvejebringelse af fuldt detaljerede regler.

Den frie bevægelighed for varer hviler ligeledes på gennemførelse af en række EF-harmoniseringsforanstaltninger. I denne forbindelse bør der lægges stor vægt på anvendelse af reglerne for harmonisering på området for beskyttelse af sikkerhed og sundhed, som forudsætter indførelse af passende ordninger og organer for såvel virksomheder som forvaltninger.

Blandt de "horisontale" direktiver, der er absolut nødvendige for, at markedet uden grænser kan fungere effektivt, er bl.a. direktivet om produktsikkerhed i almindelighed og direktivet om produktansvar. Bestemmelserne om produktsikkerhed i almindelighed er dækket i afsnittet om forbrugerbeskyttelse.

De specifikke bestemmelser om landbrugsprodukter (overholdelse af veterinære og plantesundhedsmæssige standarder) beskrives detaljeret i afsnittet om landbruget.

Sammendrag

I februar 1997 bebudede Rumænien en komplet prisliberalisering og bryder dermed med den tidligere ordning med administrerede priser, og liberaliserede de facto valutamarkedet. Visse basisvarer reguleres dog fortsat (herunder oliederivater, brød osv.) for at kunne foretage en mere gradvis tilpasning.

Eksporten, som i visse tilfælde er undergivet restriktioner (licensordning, administrative tilladelser eller endog eksportforbud), vil blive fuldstændig liberaliseret senest i 1998 som fastsat i associeringsaftalen.

Ifølge lov 21/1996 er beføjelserne vedrørende prisregulering nu overdraget konkurrencekontoret under finansministeriet.

Regeringens lovgivningsplanlægning blev, hvad angår tilnærmelse af lovgivning, fastlagt i 1995. Rumænien anvender sine nationale kvalitetsregler på indførte varer, og princippet om en automatisk anerkendelse af EF-mærkningen er fornylig blevet anerkendt (1997). Der foreligger imidlertid ikke gennemførelsesbestemmelser vedrørende certificering efter de nye principper.

Hvad angår de nødvendige strukturer til at anvende Fællesskabets regelværk, oprettede Rumænien nye institutioner i 1992, heriblandt det rumænske standardiseringsinstitut (IRS) og kontoret for retlig metrologi (BRML). IRS er associeret medlem af både Den europæiske Standardiseringsorganisation (CEN) og Den Europæiske Komité for Elektronisk Standardisering (CENELEC).

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Punktafgiftsordningen giver anledning til en vis forskelsbehandling til fordel for den nationale produktion (alkohol, tobak osv.).

Rumænien har i henseende til tilnærmelse af lovgivning gjort meget lidt fremskridt hidtil. Det retlige grundlag for indførelse af EF-reglerne er lagt, men den generelle rammelovgivning, særlig vedrørende standardisering og overensstemmelsesvurdering, opfylder ikke EF-principperne. Regeringens lovgivningsplanlægning, der blev fastlagt i 1995, er ikke udtømmende med hensyn til den i hvidbogen angivne lovgivning, og der synes at være en mangel på overordnet sammenhæng.

Formålet med ny lovgivning skal være at nå en acceptabel grad af overensstemmelse. I automobilsektoren forventes de relevante direktiver at være på plads i 1998. Gennemførelsen af dem kan eventuelt tage længere tid, og der kan eventuelt blive anmodet om en overgangsperiode med hensyn til EF-direktiverne om emissioner. Hvad angår fødevarer, kemikalier og farmaceutiske produkter har der hidtil været mindre fremskridt. Processen synes generelt set at skride langsomt frem. Man bør under alle omstændigheder holde sig for øje, at det ofte er nødvendigt med sekundær lovgivning til gennemførelse af den almindelige lovgivning. Standardiseringsarbejdet forløber langsomt og hæmmes af manglen på en klar sondring mellem frivillige og obligatoriske standarder. Flere af de gældende standarder i Rumænien skal efter sigende svare til de europæiske standarder.

Rumænien skal endnu sikre en adskillelse af funktionerne vedrørende regulering, akkreditering, standardisering og produktcertificering, hvoraf de to sidstnævnte skal være en opgave for den private sektor. F.eks. er IRS en del af forskningsministeriet og foretager standardisering, akkreditering og certificering. Markedstilsynet forventes at blive bragt under ministerielt ansvar, men det lider under mangel på koordination, udstyr og egnet personale og er påvirket af de herskende almindelige økonomiske betingelser.

Den rumænske lovgivning vedrørende civilretligt ansvar for produkter er ikke i overensstemmelse med EF-bestemmelserne; der foreligger i øjeblikket ingen oplysninger om, at der eventuelt vil blive foretaget en ændring af den aktuelle lovgivning.

På de områder, der er reguleret på nationalt plan, men som ikke er omfattet af en fællesskabsharmonisering, mangler der imidlertid oplysninger om den faktiske anvendelse af fællesskabsrettens principper for varers fri bevægelighed i Rumænien. De rapporteringsprocedurer, der udgør en del af det indre markeds maskineri, er endnu ikke operative og kan således ikke anvendes i en før-tiltrædelsessituation: det drejer sig bl.a. om direktiv 83/189, der foreskriver underretning om forslag til nationale tekniske standarder og forskrifter, beslutning nr. 3052/95 om foranstaltninger, der fraviger princippet om frie varebevægelser, procedurer for klager til Kommissionen eller endda muligheden for at lade Domstolen afgøre spørgsmål, jf. traktatens artikel 177. Samtidig vil en vurdering af Rumæniens anvendelse af princippet om gensidig anerkendelse forudsætte grundigere oplysninger om landets nationale regler og administrative praksis, der kan være af betydning for handelen med varer.

Konklusion

Efter en periode, hvor man har kunnet registrere visse vanskeligheder i handelen med Rumænien, giver de nye retningslinjer, som myndighederne vedtog i begyndelsen af 1997, anledning til at forvente en positiv udvikling og en vilje til at overholde tidsplanen i Europaafspraken for afskaffelse af begrænsningerne for den bilaterale handel. De rumænske myndigheder skal også sikre sig, at deres nationale lovgivning på områder, der ikke er omfattet af en EF-harmonisering, ikke hæmmer samhandelen, idet de særlig skal kontrollere, om de gældende foranstaltninger står i forhold til det mål, de forfølger.

Der bliver behov for en betydelig indsats, før situationen har udviklet sig i en sådan grad, at det kan konkluderes, at Fællesskabets regelværk kan gennemføres fuldstændigt og effektivt i Rumænien.

Fri bevægelighed for kapital

Associeringsaftalen fastsætter princippet om frie kapitalbevægelser mellem Rumænien og Den Europæiske Union. Det gælder, for så vidt angår Rumæniens forpligtelser, i forbindelse med direkte investeringer, der foretages af virksomheder, der allerede er etableret i Rumænien, og hvad angår EF-virksomheders filialer og kontorer (såvel som selvstændige erhvervsdrivende) gradvis i løbet af overgangsperioden.

Europaafspraken fastsætter, at parterne skal konsultere hinanden med sigte på at lette kapitalbevægelserne mellem Fællesskabet og Rumænien for at fremme virkeliggørelsen af aftalens mål.

I hvidbogen peges der på forbindelsen mellem frie kapitalbevægelser og fri udveksling af tjenesteydelser. Den anbefaler en række tiltag for liberalisering af kapitalbevægelserne begyndende med mellemfristede og langfristede kapitalbevægelser og kapitalbevægelser i forbindelse med handelstransaktioner til kortfristede kapitalbevægelser.

Sammendrag

Rumænien tegner sig for den mindste mængde direkte udenlandske investeringer i regionen med et samlet beløb i perioden 1989-96 på 1,4 mia. USD. Ifølge andre kilder skal dette beløb være højere. Dette beskedne resultat skyldes væsentlige kumulerede forsinkelser med privatisering i så at sige alle sekundære og tertiære sektorer og et ugunstigt retligt, forskriftsmæssigt og administrativt klima.

Den rumænske leu er konvertibel i forbindelse med de fleste transaktioner på de løbende poster. De rumænske myndigheder forventer at kunne påtage sig forpligtelserne i henhold til artikel VIII i IMF-aftalerne engang i 1997. Kapitalbevægelser: kapitaloverførsler og udenlandsk lånoptagelse kræver generelt tilladelse fra centralbanken. Følgende kapitalbevægelser til landet er undtaget denne regel:

- valutaudlændinges indskud hos kreditinstitutioner i Rumænien
- lån og kreditter opnået af valutaindlændinge og garanteret af staten og
- indskud, der foretages eller modtages af banker for egen regning.

Ifølge loven af 3. maj 1991 om udenlandske investeringer er der ingen begrænsninger for udenlandsk erhvervelse af kapitalandele i handelsfirmer oprettet i Rumænien, og der kan foretages udenlandske investeringer i alle erhvervssektorer, undtagen hvor der er tale om nationale sikkerhedsinteresser eller miljøbeskyttelse. Overskud og investeret kapital kan hjemtages i konvertibel valuta.

Ordningen for kapitalbevægelserne i Rumænien er generelt på linje med Europaaftalens bestemmelser om kapitalbevægelser.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Der findes talrige bestemmelser vedrørende udenlandske investeringer og disses virksomhed. Lov 35/1991 om undelandske investeringer blev suppleret i maj 1997 med en ny lov om udenlandske investeringer. Formålet med den nye lov er at forbedre betingelserne for hjemtagelse af investerede midler, men især at give store investorer (for over 4 mio. ECU) og erhververe af andele i privatiserede virksomheder skatteincitamenter. Reglen om obligatorisk registrering hos det rumænske udviklingsagentur, som udgjorde en hæmsko for etablering, er blevet ophævet. Rumænske datterselskaber af udenlandske virksomheder har nu en klar adgang til at erhverve fast ejendom til udøvelse af deres virksomhed: det er ikke tilfældet for filialer og repræsentationskontorer.

Der består endnu visse problemer med oprettelse af et effektivt og sikkert kapitalmarked: overførsel af forvaltningen af alle papirløse værdipapirer til uafhængige registre, organisering af gennemsigtighed i selskabers finansielle informationer, bestemmelse af aktiverne for de tidligere fonde for privat ejendom.

Udenlandske investorer havde indtil for nylig ikke fri adgang til værdipapirmarkedene. Denne lakune er blevet udfyldt med den nye lov om udenlandske investeringer, som indeholder specifikke bestemmelser om 'porteføljeeinvestorer', dvs. investorer på børsen eller

på det sekundære marked for andelsbeviser i privatiserede virksomheder (Rasdaq). Overførsel af overskud og dividende er dog stadig undergivet en forudgående kontrol af, at investeringen er foretaget med udenlandsk valuta.

Konklusion

Den rumænske lovgivning udvikler sig i retning af en større åbning af markedet over for direkte investeringer. Den meget beskedne investeringsmængde kan bl.a. forklares ved administrativ praksis, som investorer ofte har omtalt, og som i væsentlig grad begrænser retssikkerheden og transaktionerne (både inden for handel, told og beskatning). En væsentlig forbedring af det administrative og retslige klima er af afgørende betydning for en forøgelse af investeringsmængden.

Hvad angår de finansielle markeder, har Rumænien gjort store fremskridt i de sidste to år. Der er ingen tvivl om, at der på mellemlang sigt vil blive oprettet et effektivt marked, medmindre de markedet iboende risici gør sig gældende tillige med risiciene som følge af manglende erfaringer hos de kontrolinstitutioner, der for meget nyligt er blevet skabt.

De frie kapitalbevægelser er en realitet på papiret, men i praksis skal det bekræftes, at begrænsningerne for udviklingen af et konkurrencepræget marked fjernes. Rumænien har foretaget en begrænset liberalisering af kapitalbevægelserne. De liberaliserede transaktioner, navnlig direkte investeringer, gælder kun udenlandske kapitalstrømme. Forudsat at der gøres en fortsat indsats for afhjælpning af struktursvaghederne og for stabilisering og reform af økonomien, skulle Rumænien være i stand til at overtage sig Fællesskabets regelværk på området kapitalbevægelser på mellemlang sigt.

Fri bevægelighed for tjenesteydelser

Grundlaget for den fri bevægelighed for tjenesteydelser er et forbud mod forskelsbehandling, bl.a. på grund af nationalitet, og dels på regler for harmonisering af forskellige nationale regelsæt. Disse regler vedrører ofte både etableringsretten, som henhører under området for personers fri bevægelighed, og den fri levering af tjenesteydelser. Deres gennemførelse forudsætter indførelse af administrative strukturer (banktilsynsudvalg, kontrolmyndigheder for den audiovisuelle sektor, tilsynsmyndigheder) samt en styrkelse af samarbejdet mellem medlemsstaterne på kontrolområdet (gensidige anerkendelsesordninger).

En vigtig del af lovgivningen om fri bevægelighed for tjenesteydelser vedrører finansielle tjenesteydelser. Ligeledes berøres problemerne i forbindelse med åbningen af nationale markeder i traditionelt monopoldominerede sektorer som telekommunikations- og til dels energi- og transportsektoren. Disse områder vil blive behandlet i de relevante afsnit i udtalelsen.

Sammendrag

Moderniseringen af banksektoren gik i gang i 1991, da den rumænske nationalbank (BNR) fik overdraget det ansvar, der normalt tilfalder en centralbank.

Banksektoren domineres fortsat af de fem institutioner i den offentlige sektor, navnlig på grund af deres geografiske dækning landet over. De tegner sig for 70% af markedet. Derfor er

de private banker fortsat små med hensyn til markedsandel og udvikler sig på specialiserede markeder som international handel, investeringsbankvirksomhed og kooperative banker. De vigtigste statsbanker, der er oprettet ved lov 15/1990, afspejler den gamle struktur. Kapitalen indehaves af statsejendomsfonden (70%) og for restens vedkommende af de fem tidligere fonde for privat ejendom (6% hver). Desuden har Rumænien opretholdt Sparekassen (CEC) under finansministeriets auspicier. Denne bank har en særlig retlig status som specialiseret institution for husholdningerne.

På trods af tydelige tegn på forhånd har det aktuelle tilsynssystem ikke kunnet forhindre to private bankers konkurs (repræsenterende over 10% af de samlede aktiver) med et tab på omkring 400 mio. ECU, der er blevet dækket af statskassen. Andre banker, herunder statsbanken Banca Agricola, som alene tegner sig for 30% af bankaktiverne, er endnu under et nøje opsyn i betragtning af de risici, den repræsenterer.

Bankerne lider generelt under, at de har et for stort personale, mangelfulde informationssystemer og store porteføljer af tvivlsom gæld (i hovedsagen i forbindelse med taggivende statsvirksomheder - inden for stål, svært materiel, petrokemi osv.).

Statsbankerne havde indtil udgangen af 1996 et faktisk monopol på valutamarkedet: BNR havde kun meddelt 4 bevillinger, heraf 3 til statsbanker. I begyndelsen af 1997 traf regeringen beslutning om en komplet liberalisering af valutamarkedet. Bankerne har endnu ikke adgang til børsen.

Forsigtighedsstilsynet varetages af BNR.

Regeringen besluttede i august 1996 at indføre et indskudsgarantisystem (regeringsanordning 39/1996). Det drejer sig om en fond med offentligretlig status, som stiller sikkerhed for indskud foretaget af fysiske personer, det være sig valuta- eller udlændige, med et beløb på 10 mio. lei pr. person (1 100 ECU), alle valutaer taget under ét.

Værdipapirmarkedet er et nyt fænomen, og de er i rivende udvikling. Bukarests børs blev indviet i juni 1995. Antallet af noterede selskaber er voksende (ca. 40 i maj 1997), og man konstaterer en stor efterspørgsel fra investeringsfondes side, og noteringerne er nu daglige. Der blev i september 1996 åbnet et nyt marked omfattende Rasdaq til at håndtere papirløse værdipapirer for 4 000 selskaber, som blev privatiseret som led i masseprivatiseringsprogrammet, og det er i hurtig udvikling.

Markederne er placeret under den nationale værdipapirkommissions kontrol (CNVM), der blev oprettet ved lov 52/1994, og som har normative og tilsynsbeføjelser samt beføjelse til at godkende operatører og institutioner på markedet (aktionærregistre og det nationale selskab for afregning og kompensation, der blev oprettet samtidig med Rasdaq).

Ved lov 133/1996 blev de fem fonde for privat ejendom, der var blevet oprettet i 1991 som redskaber til omstilling til privatisering, omdannet til private finansielle investeringsselskaber med virkning fra den 1. november 1996.

Forsikringssektoren reguleres ved lov 47/1991 om forsikringsselskabers oprettelse, organisation og drift samt lov 136/1995 om forsikring og genforsikring. Tilsynet med

sektoren varetages af kontoret for tilsyn med forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (OSAAR), der er oprettet ved lov 47/1991 (med 14 medarbejdere beskæftiget).

Selvom der ikke findes noget lovfæstet monopol, findes der i Rumænien stadig et faktisk monopol. Markedet domineres af 8 selskaber, der i 1995 tegnede sig for 92% af alle indbetalte præmier. 3 statskontrollerede selskaber tegner sig for størstedelen af markedet.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Der har ikke fundet nogen privatisering sted i banksektoren siden 1989. Privatiseringsprocessen, som har været sat i gang flere gange, er imidlertid altid blevet blokeret af parlamentet. Parlamentet vedtog i april 1997 et nyt forslag til privatisering af banksektoren: på dette grundlag tillades privatisering ved afståelse af aktiver eller ved kapitalforhøjelse, til rumænske eller udenlandske privatpersoner eller private selskaber. Vedtagelsen af teksten udgjorde et stort fremskridt, men nogle af bestemmelserne giver stadig anledning til problemer (mulighed for fonden for privat ejendom for at beholde 10% af kapitalen eller en kontrollerende aktie, der giver den mulighed for at modsætte sig beslutninger, der er i strid med 'statens interesser', regeringens fastsættelse af den 'optimale aktionærstruktur', begrænsning af maksimumssatsen for kapitalandele, af retten til håndpant på købte andele osv.). Alle disse restriktioner vil kunne hæmme den nødvendige omstrukturering af sektoren. Der er derimod ingen restriktioner for udenlandske bankers etablering.

Forsigtighedsreglerne (banklov 33/1991 og de af BNR udstedte regler) er som helhed i overensstemmelse med 1. bankdirektiv og direktiverne om bankers egenkapital og solvens. Der er i Rumænien visse forsinkelser med hensyn til indførelse af bestemmelser i 2. bankdirektiv og de foranstaltningerne vedrørende i) hvidvaskning af kapital, ii) tilsyn med bankerne på et konsolideret grundlag, iii) begrænsning af kreditinstitutters kreditrisici og iv) tilsyn med kreditinstitutters markedsrisici. Gennemførelsen af direktivet om store risici og af direktivet om årsregnskaber og konsoliderede regnskaber er under forberedelse. Inddrivelsen af lån hos betalingsudygtige debitorer er meget vanskelig på grund af en mangelfuld anvendelse af konkursloven.

Hvad angår forbyggelse af anvendelse af finanssystemet til hvidvaskning af penge har den rumænske regering som en prioritet for 1997 stillet forslag til en lov herom. Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med EF-lovgivningen på området.

Med hensyn til værdipapirmarkedet er lovgivningen til dels harmoniseret ved lov 52/1994 om værdipapirer og fondsbørser. Til supplering af denne harmonisering agter regeringen i løbet af 1997 at ændre denne lov: teksten indgår som en del af lovgivningsprogrammet for gennemførelse af reformprogrammet. For investeringsfondes vedkommende er lovgivningen ligeledes harmoniseret ved regeringsanordning 24/1993 om oprettelse og drift af åbne investeringsfonde foretaget af investeringsselskaber, der optræder som finansielle mellemmand (godkendt ved lov 83/1994).

Rumænien er efter egne oplysninger ikke nået langt med en forsikringslovgivning, der svarer overens med de grundlæggende fællesskabsbestemmelser (foranstaltninger i første etape). Myndighederne fastsætter således samme solvensmargen for livsforsikringsselskaber og

andre forsikringsselskaber, hvilket i princippet ikke er i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen og er til ulempe for livforsikringsselskaber.

Aktiviteterne på forsikringsområdet reguleres i øjeblikket i Rumænien af lov 47/1991 om oprettelse, organisation og drift af handelsselskaber på forsikringsområdet. Bestemmelserne i denne lov er helt harmoniseret med bestemmelserne i direktiv 72/166/EØF om systemet med det grønne kort og direktiv 90/232/EØF, som udfylder de bestående lakuner med hensyn til obligatorisk forsikring af rejsende i bil inden for Fællesskabet. Den rumænske regering agter i 1997 at vedtage et lovforslag om tilsyn med forsikringsvirksomhed.

Udenlandske virksomheders adgang til markedet er begrænset til forsikringskontrakter, der indgås med udlændinge og genforsikringstransaktioner. De kan kun operere i Rumænien via et joint venture, der er oprettet efter rumænsk lovgivning med en rumænsk partner. En ny lov forventes at ændre på dette forhold.

Konklusion

De vigtigste beslutninger er truffet til omstrukturering af banksektoren. Men overholdelsen af forsigtighedsreglerne og især nationalbankens evne til at føre tilsyn skal styrkes for at sikre, at sektoren fungerer på et solidt grundlag.

Centralbankens uafhængighed i forhold til staten er ikke helt komplet: banken optræder stadig som kassekøber for staten og bidrager i betydeligt omfang til finansiering af budgetunderskuddet.

Banksektoren er endnu meget sårbar. Det er nødvendigt, at lovgivningsteksten, der er under udarbejdelse, muliggør en konsolidering og en sanering af den, og at privatiseringen af de statsbanker, for hvilke der endnu ikke foreligger nogen præcis tidsplan, gøres mere gennemsigtig og foregår på et mere konkurrencepræget grundlag. Der bliver under alle omstændigheder tale om en lang proces, som ikke giver mulighed for på mellemlang sigt at optage det rumænske bankssystem i det indre marked.

Værdipapirmarkedet er endnu lidet udviklet. Tilsynsordningen er i øjeblikket utilstrækkelig, og man kan have sine tvivl om dens effektivitet. En fortsættelse og fremskyndelse af privatiseringsprogrammet vil dog bidrage til at sætte gang i dette marked, hvilket gør det endnu mere nødvendigt, at den nye lov om værdipapirer og fondsbørser hurtigt vedtages og bringes i anvendelse.

På forsikringsområdet har Rumænien tydeligvis en lang vej for sig både med hensyn til vedtagelse og gennemførelse af lovbestemmelser og afskaffelse af de nuværende hindringer for markedsadgang.

Fri bevægelighed for personer

Den fri bevægelighed for personer omfatter to begreber, der ikke har samme traktatmæssige baggrund. På den ene side vedrører artikel 7 A i første del af traktaten, der omhandler "Principperne", oprettelsen af det indre marked og indebærer, at medlemsstaternes indre grænser kan passeres uden kontrol. På den anden side giver artikel 8 A i traktatens anden del om unionsborgerskabet enhver unionsborger en personlig ret til på visse betingelser at færdes

og opholde sig frit på medlemsstaternes område. Afskaffelsen af grænsekontroller gælder for alle personer uanset nationalitet, da det ellers risikeres, at artikel 7 A mister sin nyttevirkning. Mens rettighederne i henhold til artikel 8 A gælder i alle medlemsstater, er de rettigheder, der følger af artikel 7 A, endnu ikke gennemført fuldstændigt på unionsplan.

a) *Fri bevægelighed for unionsborgere, etableringsfrihed og gensidig anerkendelse af eksamensbeviser og kvalifikationer*

Europaaftalen fastslår, at legalt ansatte arbejdstagere (og deres familier) ikke må forskelsbehandles. Den dækker muligheden for at kumulere eller overføre rettigheder i forbindelse med social sikring og opmuntrer medlemsstaterne til at indgå bilaterale aftaler med Rumænien om adgang til arbejdsmarkeder. I anden fase af overgangsperioden vil Associeringsrådet undersøge yderligere måder til at forbedre arbejdstageres bevægelighed.

I hvidbogen omhandles de lovgivningsmæssige krav, der er nødvendige for at sikre en harmonisk udvikling på arbejdsmarkedet og samtidig forhindre konkurrencefordrejninger.

Arbejdstageres fri bevægelighed er en af de grundlæggende frihedsrettigheder, der anerkendes i traktaten; adgangen til visse erhverv (f.eks. i den juridiske sektor eller på sundhedsområdet) kan imidlertid afhænge af visse betingelser, bl.a. kvalifikationer, der alt efter tilfældet er genstand for samordning eller anvendelse af princippet om gensidig anerkendelse. Den fri etableringsret garanteres ligeledes af traktaten og vedrører økonomiske aktiviteter, der udøves af fysiske personer, som ikke er lønmodtagere, og selskaber.

Det fri bopælsvalg kan ligeledes gøres til genstand for minimumsbetingelser vedrørende midler til underhold og dækning af en sygeforsikring, når der ikke udøves en erhvervsmæssig aktivitet i det pågældende land.

Sammendrag

Der blev i 1996 oprettet et kontor for anerkendelse af studier, eksamensbeviser og erhvervsuddannelse under undervisningsministeriet. Der overvejes visse lovforslag i 1997.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

De foreliggende oplysninger om studiernes indhold og varighed giver ikke mulighed for at tage stilling på et rimeligt grundlag til eksamensbevisers og erhvervskvalifikations ækvivalens. Fællesskabets regelværk er ikke omsat i nationale bestemmelser, end ikke formelt. Situationen er så meget desto værre, som der ikke findes institutioner til certificering af eksamensbeviser og gennemførelsen af regelværket.

Konklusion

Hvis der ikke gøres en betydelig indsats med hensyn til lovgivningsharmonisering og oprettelse og styrkelse af gennemførelsesstrukturerne på dette område, vil anerkendelse af rumænske eksamensbeviser og erhvervskvalifikationer i Det Europæiske Fællesskab ikke kunne komme på tale på mellemlang sigt.

b) Afskaffelse af kontrol af personer ved de indre grænser

Den fri bevægelighed i henhold til EF-traktatens artikel 7 A, dvs. afskaffelsen af kontrol af alle personer uanset nationalitet ved de indre grænser, er endnu ikke virkeliggjort i fuldt omfang på fællesskabsplan. Afskaffelsen af personkontrollen afhænger af, at der vedtages et stort antal ledsageforanstaltninger, hvoraf nogle endnu ikke er blevet godkendt og gennemført af medlemsstaterne, se afsnittet om retlige og indre anliggender. Derimod er dette mål nået af et begrænset antal medlemsstater på grundlag af Schengen-konventionen, der allerede anvendes af syv medlemsstater, mens seks andre forbereder sig på at tage den i brug.

Traktatforslaget sigter mod at lette opnåelsen af dette mål inden for rammerne af Unionen ved at indføre et nyt kapitel om frihed, sikkerhed og retfærdighed samt ved at integrere Schengen-reglerne i EU.

Generel evaluering

1. Rumæniens fremskridt med hensyn til gennemførelsen af lovgivningen i forbindelse med hvidbogen er opsummeret i bilaget. Af tabellen fremgår det, at Rumænien pr. 30. juni 1997 forventer at have gennemført 426 af de 899 direktiver eller forordninger, der er omhandlet i hvidbogen, i sin nationale lovgivning. Disse oplysninger vedrører den lovgivning, som Rumænien allerede mener at have gennemført, eller som anses for forenelig med fællesskabsreglerne. Dette indebærer ikke en stillingtagen til teksternes forenelighed, hvorom Kommissionen ikke på nuværende tidspunkt kan udtale sig.

2. Som helhed betragtet har den rumænske lovgivning på vigtige områder af det indre marked kun meget delvis overtaget Fællesskabets regelværk, bortset fra intellektuel og industriel ejendomsret. Problemernes omfang kræver derfor en meget betydelig og vedvarende indsats både med hensyn til tilnærmelse af lovgivning og oprettelse af strukturer til at gennemføre den. Blandt de største prioriteter figurerer en fuldstændig omstrukturering af finanssektoren for at opretholde det fornødne niveau af tillid hos offentligheden og investorerne.

3. Generelt set er den svage rumænske offentlige forvaltning et større problem, som stiller spørgsmålstejn ved såvel tempoet i aktiviteterne med tilnærmelse af lovgivning som kvaliteten heraf. De forskellige strukturer, der er nødvendige til at gennemføre lovgivningen vedrørende det indre marked, er i øjeblikket ikke i stand til at udføre deres mission. Samme forbehold gælder evnen hos erhvervslivet, særlig SMV'erne, til at overholde lovgivningen.

4. Det vil først være muligt at afskaffe kontrollerne ved Unionens indre grænser, når der er sket en tilstrækkelig harmonisering af lovgivningerne. Dette forudsætter en gensidig tillid, der bl.a. hviler på forvaltningerne på rette niveau (f.eks. betydningen af sikkerhedskontroller af visse produkter foretaget på afgangsstedet). Det var kun muligt at skabe et område uden grænser pr. 1. januar 1993, fordi alle formaliteter og kontroller ved medlemsstaternes indbyrdes grænser afskaffedes. Det drejede sig særlig om tekniske kontroller (bl.a. af varers sikkerhed), veterinære, sanitære, plantesundhedsmæssige, økonomiske og kommercielle kontroller (f.eks. bekæmpelse af efterligninger) samt sikkerheds- og miljømæssige kontroller (våben, affald osv.). I de fleste tilfælde var afskaffelsen kun mulig ved at indføre og iværksætte fællesskabsforanstaltninger, der tillod en harmonisering af reglerne for bevægelighed og markedsføring (især vedrørende produktsikkerhed) og evt. lade kontroller

og formaliteter finde sted internt i området eller på medlemsstaternes marked (bl.a. vedrørende moms og punktafgifter, kontrol af dyrs og planters sundhed eller indsamling af statistiske oplysninger).

En del af Rumæniens grænse vil blive Unionens ydre grænse. Dette vil indebære en styrkelse af grænsekontrollen, se afsnittet om told.

I betragtning af den samlede vurdering, der kan foretages af fremskridtet og tempoet i arbejdet på de forskellige berørte områder er det vanskeligt i dag at fastslå, hvornår Rumænien vil være i stand til at gennemføre alle de retsakter, der er nødvendige for at afskaffe kontrollen ved de indre grænser og overføre denne kontrol til Unionens ydre grænse.

5. Rumænien har allerede vedtaget de væsentlige dele af regelværket vedrørende det indre marked, undtagen på området intellektuel og industriel ejendomsret. Det vil være nødvendigt med en stor indsats, for at Rumænien kan overtage og gennemføre lovgivningen vedrørende det indre marked samt skaffe sig de nødvendige håndhævelsesmekanismer. Man kan for nærværende ikke forvente, at Rumænien vil være i stand til at deltage fuldt ud i det indre marked på mellemlang sigt.

Konkurrence

Det Europæiske Fællesskabs konkurrencepolitik bygger på traktatens artikel 3, litra g), der fastsætter, at Fællesskabet skal have *en ordning, der sikrer, at konkurrencen inden for det indre marked ikke fordrejes*. De vigtigste anvendelsesområder er anti-trust og statsstøtte.

Europaaftalerne indeholder bestemmelser om en konkurrenceordning, der skal gælde i handelsforbindelserne mellem Fællesskabet og Litauen, og som er baseret på de kriterierne i traktatens artikel 85 og 86 (aftaler mellem virksomheder/misbrug af dominerende stilling) og artikel 92 og 93 (statsstøtte) og om, at der skal vedtages gennemførelsesbestemmelser på disse områder senest tre år efter aftalens ikrafttræden. Den fastsætter desuden, at Litauen skal bringe sin lovgivning i overensstemmelse med Fællesskabets på konkurrenceområdet.

Hvidbogen refererer til den gradvise anvendelse af ovennævnte bestemmelser og bestemmelserne i fusionsforordningen (4064/89) og artikel 37 og 90 (monopoler og særlige rettigheder).

Sammendrag

Den nye lov 21/1996 om konkurrence, som bygger på EF-reglerne, blev godkendt af parlamentet i februar 1996 og trådte i kraft i februar 1997. Den indeholder bestemmelser om aftaler mellem virksomheder, misbrug af dominerende stilling og koncentrationer.

Ved loven oprettes der dels et *konkurrenceråd* med undersøgelses- og beslutningsbeføjelser, dels et *konkurrencekontor*, der henhører under regeringen. De to organer, der blev oprettet i 1996, råder over deres forgængers (MOF's) personale og finansielle ressourcer.

Liberaliseringen af de *traditionelle monopolsektorer* forløber gradvis, særlig inden for telekommunikation. Den er dog mere begrænset inden for lufttransport, posttjenester og energi.

Hvad angår **eksklusive rettigheder** har Rumænien en eneretsordning for indrømmelse af koncessioner til udnyttelse af mineressourcer. Der findes de facto en sådan ordning for 83 offentlige selskaber, der anses for at være af strategisk betydning (våben, energi, jernbanetransport osv.). Der er givet produktionsmonopoler i forskellige industrigrene (tobak, cigaretter, spiritus, lægemidler indeholdende narkotika osv.). De omfatter generelt produktion og indførsel af de pågældende produkter. Der kan på visse områder gives licens til nationale operatører.

Hvad angår **statsstøtte**, er den foreliggende information ufuldstændig og giver ikke den nødvendige gennemsigtighed, der kræves efter EF-reglerne. På den anden side findes der endnu ingen regler for gennemførelsen af kontrollen med statsstøtte. Desuden er der påvist støtteordninger for fremme af eksporten og driftsstøtte til virksomheder i vanskeligheder.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Konkurrencelovgivningen vedrørende aftaler mellem virksomheder, misbrug af dominerende stilling og koncentrationer udvikler sig som helhed betragtet i den rigtige retning i overensstemmelse med EF-retten. Kontrolinstitutionerne råder i princippet over en tilstrækkelig autonomi til at kunne fungere i fuld uafhængighed. Der vil dog kunne opstå en risiko for konflikt mellem dem på grund af en vis kompetenceoverlapning.

Rumænien opretholder **statsmonopoler**, som det begrundes i såkaldte "strategiske" interesser eller i den offentlige interesse på områder, der burde sortere under det private (alkohol, tobak, skovbrug osv.). Eventuelle licenser indrømmes kun rumænske operatører og bevirker dermed en diskrimination af ikke-rumænske statsborgere, hvilket er uforeneligt med Europaaftalen.

Konkurrencekontoret har udstrakte beføjelser med hensyn til prisregulering, der bør begrænses til offentlige forsyningsselskabers tjenester og produkter.

På **statsstøtteområdet** råder Rumænien endnu ikke over et troværdigt system for kontrol med statsstøtte. De lovgivningsmæssige rammer mangler endnu. Støtteydelsen sker ikke med den fornødne gennemsigtighed, og det er nødvendigt hurtigt at foretage en opgørelse over bestående statsstøtte omfattende al støtte, der ydes af statslige, regionale eller lokale myndigheder og med statslige midler.

Det skal tilføjes, visse støtteforanstaltninger synes at være betinget af eksportresultater, hvilket klart ikke er foreneligt med Europaaftalen. Der synes tillige at blive ydet betydelig statsstøtte ved indirekte former for statsstøtte, som f.eks. skattelempler, gældsafskrivning og skattebetalingshenstand. Sådanne foranstaltninger udgør driftsstøtte, der kun tillades på meget strenge betingelser. På grund af den manglende gennemsigtighed er det hidtil uklart, om betingelserne for ydelse af driftsstøtte er opfyldt.

Foruden vedtagelse af lovgivning, der ligger tilstrækkelig nær EU's, kræves det til en **troværdig håndhævelse** af konkurrencelovgivningen, at der etableres velfungerende anti-trust- og statsstøttekontrollmyndigheder. Det forudsætter tillige, at retssystemet, den offentlige forvaltning og de relevante økonomiske beslutningstagere har en tilstrækkelig forståelse af konkurrencelovgivningen og -politikken.

Konklusion

Der er sket betydelige fremskridt i lovgivningstilnærmelsen på *anti-trust-området*. Der bør nu sættes ind på håndhævelse af lovgivning og yderligere uddannelse inden for de to konkurrencemyndigheder.

Hvad angår *statsstøtte*, er der hidtil ikke sket noget større fremskridt, og der vil blive behov for en betydelig indsats til at opfylde kravene vedrørende statsstøtte på mellemlang sigt, særlig med hensyn til gennemsigtighed på basis af en troværdig støtteopgørelse i overensstemmelse med EF-praksis og vedtagelse af de nødvendige regler for et troværdigt statsstøttetilsyn.

En af de umiddelbare udfordringer i konkurrencepolitikken er at sikre, at konkurrencereglerne gøres gældende på de såkaldte "Régies Autonomes" - monopolselskaberne - som synes at være udelukket fra de normale konkurrenceregler, herunder statsstøtte.

Desuden synes der i visse sektorer at findes *eksklusive eller særlige rettigheder*, som ikke er forenelige med Fællesskabets regelværk. Disse problemer skal angribes i nær fremtid.

3.2 Innovation

Informationssamfundet

Nuværende situation

Kombinationen af informationsteknologi og telekommunikation kan give særlig stort økonomisk og samfundsmæssigt udbytte i Rumænien. Mulighederne negligeredes før 1989, men grundlæggende uddannelse prioriteredes højt. Søm følge heraf har efterspørgslen efter personlige computere udviklet sig langt hurtigere, end hvad normal vækst ville have medført. Hvis internettilslutningerne følger samme vækstmønster, vil teleinfrastrukturen, der i øjeblikket er cirka 40 år bagud i forhold til EU-gennemsnittet, hæmme informationssamfundets udvikling. Ved begyndelsen af 1997 skønnedes antallet af værtscomputere på Internet til 0,4 pr 1000 indbyggere. Det samlede antal pc'er i landet skønnedes til 65.000, med en vækstrate på omkring 17%. I maj 1997 lancerede RoEduNet, et offentligt net for højere uddannelse, sin højhastighedsforbindelse via en VSAT-station.

Regeringen oprettede i begyndelsen af 1997 en national kommission for informatik under regeringens generalsekretær. Denne kommission har udarbejdet en 'strategi for forberedelse af Rumæniens tiltrædelse af Den Europæiske Union på det informationsteknologiske område'. Strategien sigter mod en arkitektur bestående af:

- et nationalt hovednet
- dokumentstyring i forvaltningerne (der er lanceret et udbud herom)
- en kerne af landsdækkende systemer (registre og nomenklaturer)
- en rammelovgivning for information (herunder love om beskyttelse af persondata og telehemmelighed med udgangspunkt i EF's regler)
- fremme af progammelbranchen.

Konklusion

Eftersom liberaliseringen hidtil er skredet langsomt frem og BNP-tallet pr. indbygger stadig er blandt de laveste i regionen, vil informationssamfundets muligheder sandsynligvis blive virkeliggjort senere end gennemsnitligt i de øst- og centraleuropæiske lande, medmindre der sker store forbedringer.

Uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender

I EF-traktatens artikel 126 og 127 hedder det, at Fællesskabet bidrager til udviklingen af et højt uddannelsesniveau og iværksætter en erhvervsuddannelsespolitik, hvis mål er at udvikle den europæiske dimension på uddannelsesområdet, at lette tilpasningen til den industrielle udvikling og at fremme arbejdsmarkedets fleksibilitet ved hjælp af erhvervsuddannelsesinitiativer.

Europaaftalen og tillægsprotokollerne hertil rummer bestemmelser om samarbejde på disse områder, især gennem deltagelse i rammeprogrammet. Hvidbogen rummer ingen foranstaltninger på dette område.

Sammendrag

Rumæniens udgifter til uddannelse andrager 3,4% af BNP. De offentlige udgifter hertil udgør 9,9% af det samlede statsbudget. 75% af undervisningsministeriets budget går til lønninger, 5% til større reparationer og investeringer og resten til driftsudgifter og lærebøger.

Der er 3 600 000 skoleelever, 350 000 studerende, 280 lærere (heraf 22 600 inden for de videregående uddannelser) i Rumænien. I det rumænske uddannelsessystem under universitetsniveau er der over 29 000 skoler, heraf 1 300 gymnasier, 800 erhvervsskoler af forskellig art og 1 300 postgymnasiale erhvervsskoler. På universitetsniveau er der 325 institutioner, bestående af 63 offentlige og 262 private.

De ansvarlige instanser inden for disse områder, er følgende: undervisningsministeriet, arbejdsministeriet sammen med arbejdsmarkedets parter, Rumæniens nationale komité under UNESCO, instituttet for de pædagogiske videnskaber, universiteterne og andre berørte parter (arbejdsmarkedets parter, virksomhederne).

Der er blevet opstillet en ambitiøs tidsplan for gennemførelse af reformer på alle uddannelsesniveauer (primær- og sekundærtrinnene, erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser). Den lov om uddannelse, der blev offentliggjort i juli 1995, er en progressiv lov på linje med normerne i EU.

TEMPUS-programmet har bidraget til opfyldelsen af målene for en reform af de højere uddannelser og skabt grundlag for et samarbejde med videregående uddannelsesinstitutioner i EU.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Regeringen er indstillet på og overbevist om nødvendigheden af at reformere landets undervisningssystem med henblik på at opfylde de nye behov i et demokratisk samfund med markedsøkonomi og bringe kvaliteten af uddannelserne op på niveau med EU-normer.

Det største problem i forbindelse med denne reform er de sparsomme offentlige midler, der er afsat til uddannelsessektoren til forbedring og fastholdelse af den uddannelsesmæssige infrastruktur, anskaffelse af undervisningsmaterialer og -udstyr og betaling af anstændige lønninger til undervisningspersonalet.

Andre væsentlige risici, der kan svække den igangsatte reform, er undervisningsministeriets ringe institutionelle kapacitet med henblik på at overvåge reformens gennemførelse, samt den modstand mod forandringer, der findes på nationalt og lokalt plan.

Rumænien deltager fra 1997 i Fællesskabets programmer Socrates, Leonardo da Vinci og Ungdom for Europa, og dette vil yderligere bidrage til at forberede landet til en integrering i EU.

Konklusion

Set i et tiltrædelsesperspektiv forventes der ikke at opstå større problemer på disse områder.

Forskning og teknologisk udvikling

I Fællesskabet sigter forskning og teknologisk udvikling, som fastsat i traktaten og i rammeprogrammet, på at fremme den europæiske industris konkurrenceevne, øge livskvaliteten samt fremme bæredygtig udvikling, miljøbeskyttelse og andre fællesskabspolitikker.

Europaaftalen og dens tillægsprotokol åbner mulighed for samarbejde på dette område, navnlig gennem deltagelse i rammeprogrammet. Hvidbogen omfatter ingen direkte foranstaltninger på dette område.

Sammendrag

Under forsknings- og teknologiministeriets tilsyn gennemføres aktiviteterne på dette område af følgende organer: universiteter, forskningsanlæg afhængige af ministerier, institutter tilhørende akademierne (det rumænske akademi, landbrugs- og skovbrugsakademiet, akademiet for lægevidenskab).

De samlede udgifter er for øjeblikket på 0,68% af BNP. Måltallet for år 2000 er på 1%.

Regeringens største prioriteter er:

- bevarelse af det nationale potentiale under hensyntagen til landets faktiske behov
- omstrukturering og integrering i Den Europæiske Unions system
- overensstemmelse med overgangen til markedsøkonomi.

Regelmæssigt samarbejde med Det Europæiske Fællesskab indledtes i 1992 med det tredje rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling. Hidtil har samarbejdet navnlig været koncentreret i COPERNICUS (Specific Programme for Cooperation with CECs and NIS - særprogram for samarbejde med de central- og østeuropæiske lande og de nye uafhængige stater) og er deltagelsen i det fjerde rammeprogram forholdsvis lav. Rumænien er medlem af COST (Europæisk Samarbejde om videnskabelig og teknisk Forskning) og EUREKA (European Research Coordination Agency - agentur for koordinering af europæisk forskning).

For nylig blev der vedtaget et meget omfattende nationalt program, "horisont 2000", og der blev oprettet en særlig fond, som skal forvaltes af den nationale styrelse for

teknologioverførsel og innovation, og som bestemt til industrien og små og mellemstore virksomheder.

Statistikkerne på dette område er endnu ikke forenelige med normerne i OECD.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Siden oprettelsen af ministeriet for forskning og teknologi i 1992 er der gjort en kraftig indsats for at rationalisere og modernisere de overordnede strukturer i en stat, der stadig er kraftigt centraliseret, og hvor det private initiativ stadig er svagt og usikkert. Disse foranstaltninger har, ledsaget af en drastisk nedskæring af det samlede antal forskere, givet positive resultater. Det rumænske system er ikke desto mindre kraftigt påvirket af en høj koncentration af ressourcer i den offentlige sektor og en svag efterspørgsel fra industrien (såvel private som offentlige virksomheder) efter forskningsresultater.

Bilateralt og multilateralt samarbejde (navnlig med Den Europæiske Union) viser, at landets forskere og videnskabelige strukturer er kvalificerede til internationalt partnerskab. Med mindre der gennemføres drastiske økonomiske reformer vil strukturerne imidlertid fortsat være afhængige af regeringens beslutninger og finansielle støtte. Derfor vil det samlede systems konkurrenceevne forblive svag og ikke tillade rumænske forskeres fulde deltagelse i internationale samarbejdsaktiviteter. Det er derfor nødvendigt at fortsætte med støtten til initiativer, der tager sigte på at rationalisere systemet og modernisere infrastruktur, udstyr og forskerstanden.

Konklusion

Det vil kræve en stor indsats at gøre det rumænske system for forskning og teknologisk udvikling effektivt og konkurrencedygtigt på internationalt plan. Med henblik på tiltrædelse bør der imidlertid ikke regnes med større problemer på dette område.

Telekommunikation

Målsætningerne for EU's telekommunikationspolitik er at afskaffe hindringerne for, at det indre marked for teleudstyr, -tjenester og -net kan fungere effektivt, at åbne tredjelandes markeder for virksomheder fra EU og at sikre, at privatpersoner og virksomheder overalt i EU har adgang til moderne teletjenester. Målene nås gennem harmonisering af standarder og vilkår for udbud af tjenester, liberalisering af markederne for terminaludstyr, tjenesteydelser og net samt vedtagelse af de nødvendige forskrifter. De direktiver og politikker, der skal til, er på plads, men liberaliseringen af offentlig taletelefoni og den tilhørende infrastruktur udsættes et år eller to ud over 1998 i visse medlemsstater.

Europaaftalen omfatter samarbejde om at forbedre standarder og praksis med henblik på en tilnærmelse til EU-niveauet inden for post- og teletjenester, standardisering, reguleringspolitik og modernisering af infrastruktur. Hvidbogen fokuserer på tilnærmelse af lovgivning, net og tjenester, efterfulgt af yderligere tiltag til en gradvis liberalisering af sektoren.

Sammendrag

Sidst i 1980'erne havde Rumænien et svagt udviklet net, der bestod af forældet elektromekanisk udstyr og telefonistbetjente centraler i de fleste landområder. I 1991 var dækningsgraden for telefoni 10,8. Dette tal var i januar 1997 steget til 13,9 (og forventes at stige yderligere til 30% i 2005). Den gennemsnitlige ventetid på en telefontilslutning er 4,8 år. Den ansvarlige myndighed er ministeriet for kommunikation, og driftsselskabet, Rom Telecom, er tilsyneladende adskilt herfra. I juni 1996 blev der vedtaget en ny telekommunikationslov, der fuldender de institutionsmæssige rammer, ved at der oprettes et særskilt myndighedsorgan, generalinspektoratet for kommunikation, der er ansvarligt for anvendelsen af reglerne for post- og telesektoren.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Liberaliseringsgrad

Ifølge de forpligtelser, Rumænien indgik ved WTO-forhandlingerne i 1997, vil regeringen ophæve Rom Telecoms eneret til at drive det faste net og udbyde taletelefonitjenester fra 1. januar 2000. Ved siden af det analoge mobilnet blev der i slutningen af 1996 godkendt to net til digital mobiltelefoni (GSM). Derudover fik Rom Telecom i juni 1997 tilladelse til at drive et digitalt mobilnet (efter DCS-1800-standarden). Der godkendt 25 operatører af personsøgesystemer samt to operatører af datatransmissionstjenester. Desuden er der 8.500 VSAT-net med 160.000 abonnenter. Det er planen, at der efter år 2005 skal gives koncessioner til lokale teletjenester i landområder. Siden marts 1997 har det været tilladt at udbyde datatransmissionstjenester via kabel-tv-net.

I løbet af 1997 har regeringen iværksat en række tiltag, der går ud på gradvist at ændre Rom Telecoms status, så det bliver en mere kommercielt orienteret virksomhed. Der er fremlagt en strategi for en delvis privatisering, og der er planer om at indgå en alliance med en strategisk partner i 1998.

Tilnærmelse til EU-lovgivningen

Før 1996 var en del af sektoren blevet delvist indrettet efter EU-lovgivningen, idet visse markedssegmenter, bl.a. datatransmission, VSAT-tjenester og analog mobiltelefoni, var blevet liberaliseret gennem udstedelse af ministerielle dekreter og tilladelser. Andre dekreter har gennemført visse harmoniseringsprincipper som f.eks. ONP-vilkår for faste kredsløb.

En ny telekommunikationslov, der er udformet i samråd med Europa-Kommissionen og i overensstemmelse med EU-lovgivningen, blev vedtaget i juni 1996. Ved denne lov oprettes en reguleringsmyndighed, der i 1998 skal blive til det endelige nationale myndighedsorgan.

Driften af Rom Telecom vil blive overført fra kommunikationsministeriet til statens ejendomsfond, og herved adskilles myndigheds- og driftsopgaverne inden for de overordnede statslige rammer. Der må træffes omfattende foranstaltninger til gennemførelse af loven, bl.a. bestemmelserne om tilladelser, forsyningspligt og samtrafik.

Et lovforslag om anvendelse af radiofrekvensspektret forventes vedtaget i 1998. Hermed fastlægges der rammer for en mere gennemskuelig og ikke-diskriminerende procedure for tildeling og forvaltning af frekvenser.

Der synes ikke at være tilstrækkelig administrativ kapacitet til at udstede de nye regler, der er nødvendige for at tilpasse lovgivningen til EU's, gennemføre den nye lovgivning og navnlig føre tilsyn med konkurrencen. Det forventes dog, at kapaciteten øges med oprettelsen af det nye myndighedsorgan.

Infrastruktur

Ifølge de langsigtede politiske mål skal nettet være fuldt digitaliseret inden 2005 og det overordnede nationale lysledernet skal være på plads. I begyndelsen af 1997 var der anlagt 3.000 km kabler, der forbinder de vigtigste regionale centre, og man er i gang med at udvide nettet til 7.000 km. I 1998 vil der blive indført ISDN-tjenester. Det digitale koblingsudstyr fremstilles lokalt af joint venture-selskaber med deltagelse af Siemens og Alcatel. Der fremstilles ca. 200.000 linjer om året.

Fra 1991 til 1997 er dækningsgraden for telefoni steget fra 10,8 til 13,9 tilslutninger pr. 100 indbyggere. Det er planen at nå op på 28 tilslutninger pr. 100 indbyggere inden udgangen af 2005 (sammenlignet med det aktuelle gennemsnit for Irland, Portugal og Grækenland på 44 tilslutninger). Digitaliseringen af nettet skrider ganske godt fremad og var oppe på 28% ved udgangen af 1996 (sammenlignet med 62,4% i gennemsnit for Irland, Portugal og Grækenland). Ifølge regeringens planer skal nettet være fuldt digitaliseret inden 2005. Investeringerne i telesektoren i 1995 og 1996 var ikke særlig høje - kun 1,1% af BNP. Der forventes etableret 3 gange så mange linjer i 1997 som i de foregående år, hvilket indebærer en betydelig investering. Ved udgangen af 1996 var der 20.000 abonnenter på analoge mobiltelefonitjenester, svarende til en dækningsgrad på 1,2 abonnenter pr. 100 indbyggere. Digitale mobiltjenester (GSM), der blev lanceret i april og juni 1997, blev øjeblikkeligt mødt med stor interesse i befolkningen og tiltrak over 30.000 abonnenter på nogle få uger. Der er ca. 2 millioner kabel-tv-abonnenter (fordelt på adskillige hundrede netoperatører; 80% af landet er dækket).

Der er deltagelse af udenlandske selskaber i Telefonica Romania, der driver det analoge mobiltelefoninet (Telefonica Espania 59,9%, Rom Telecom og Radio Comunicatii hver 19,9%), i datatransmissionsselskabet Global One Romania (Global One 50,3%, Rom Telecom 49,5%) og i de to GSM-net, MOBILROM (France Telecom 51%, rumænske selskaber 41%) og MOBIFON (Telesystems, Canada 39,9%, Airtouch 10%, rumænske selskaber 50,1%).

Sektorens konkurrenceevne

I 1995 var der 17,9 ansatte i telesektoren pr. 1000 tilslutninger (sammenlignet med gennemsnitligt 6,2 i Irland, Portugal og Grækenland). I 1996 var der lange ventelister på en telefontilslutning, og ventetiden var i gennemsnit 4,8 år. Især på landet er der mangel på infrastruktur. Prisen på en standardtilslutning til erhvervsformål (112 ECU) er blandt de laveste i regionen. Indtægten pr. tilslutning (ca. 90 ECU i 1995) er også blandt de laveste i

regionen og er ikke tilstrækkelig til at sikre, at Rom Telecom kan øge investeringerne uden væsentlig støtte udefra. I 1997 er man gået i gang med at udligne taksterne.

Konklusion

På grund af den langsomme udvikling i sektoren og forsinkelser i liberaliseringen er det ikke uden problemer for Rumænien at overtage EU's model for liberalisering af telesektoren. Med gennemførelsen af den nye lovgivning i løbet af de næste par år kan man dog forvente, at Rumænien vil opnå en fuld tilnærmelse til EU-lovgivningen på lidt længere sigt. Sektorens konkurrenceevne afhænger fuldstændig af, at programmet for modernisering af net og tjenester fremskyndes, at udenlandske investeringer øges, og af at operatøren af det offentlige net indfører en mere markedsorienteret og fleksibel ledelse.

Den audiovisuelle sektor

Formålet med den gældende fællesskabsret vedrørende av-sektoren er, som led i det indre marked, at sikre adgangen til og den frie bevægelighed for audiovisuelle tjenester inden for EU samt at fremme den europæiske programindustri. Direktivet om "fjernsyn uden grænser", som finder anvendelse på alle tv-radiospredningsorganer, uanset transmissionsmåden (jordbaseret, satellit, kabel), og uanset om organerne er private eller offentlige, omfatter den pågældende fællesskabsret og fastslår de grundlæggende regler for transnational tv-radiospredning. Hovedformålene er: at sikre den frie bevægelighed for tv-programmer i medlemsstaterne, at fremme produktionen og distributionen af europæiske audiovisuelle produktioner (gennem bestemmelser om, at et vist minimum af sendetiden skal være forbeholdt europæiske produktioner og programmer produceret af uafhængige producenter), at fastsætte grundlæggende normer for tv-reklame samt at sikre beskyttelsen af mindreårige og retten til berigtigelse.

Europa-aftalen omhandler samarbejde om fremme og modernisering af den audiovisuelle industri og harmonisering af lovgivningsmæssige aspekter af den audiovisuelle politik.

Direktiverne om "fjernsyn uden grænser" er en fase I-foranstaltning i hvidbogen.

Sammendrag

Lovgrundlaget for av-sektoren udgøres af loven om radio- og tv-transmission. I juli 1992 oprettedes et nationalt audiovisuelt råd (NAC) som et uafhængigt regulerende organ.

Public service-organet er det rumænske tv, men i løbet af 90'erne blev der oprettet mange private nationale og lokale selskaber. ProTV, en privat kommerciel national kanal, er i øjeblikket (primo 1997) den førende tv-station. Kabel-tv har en betydelig andel af markedet.

Statens monopol på filmproduktion ophørte i 1990 med oprettelsen af det uafhængige Nationale Film Center (CNC), som har til opgave at producere og distribuere film. Et antal private filmproduktionsselskaber arbejder nu i Rumænien. Den statslige sektor, som er undergivet kulturministeriet, fortsætter med at producere film, men finansieringen er blevet drastisk beskåret. Filmdistribution foregår gennem statsmonopolet RADEF-Romaniafilm. Ingen udenlandske selskaber er direkte involveret i filmdistribution.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Av-sektoren i Rumænien forsøger at genetablere sig efter store omvæltninger i de senere år, og den er præget af hurtig vækst og stadig forandring. Sektorens mulighed for reelt at overholde fællesskabsretten afhænger af, om programindustriens kapacitet forbedres, således at den kan imødegå de store udfordringer, som en lovgivningsmæssig ramme indebærer.

Rumæniens lovgivning på av-området er ikke fuldt ud forenelig med direktivet om "fjernsyn uden grænser". Der er en række mangler, specielt vedrørende centrale områder som modtagefrihed, fremme af europæiske værker (selv om der her forberedes en ændring), uafhængige producenter og reklameindhold.

Der er forberedt ændringer af av-lovgivningen, som skal drøftes i Parlamentet i slutningen af 1997. Forslagene til ændringer ligger stort set på linje med den gældende fællesskabsret på av-området og forventes vedtaget i løbet af 1998.

Konklusion

Samtidig med, at der må ske strukturtilpasninger inden for industrien, vil det være nødvendigt med en støt indsats for at tilpasse lovgrundlaget, hvis Rumænien på mellemlang sigt skal kunne leve op til EU-kravene på av-området.

3.3 Økonomiske og fiskale anliggender

Økonomisk og monetær union

På det tidspunkt, hvor Rumænien tiltræder, vil ØMU'en være gået ind i tredje fase. Dette vil medføre betydelige ændringer for samtlige medlemsstater, herunder dem, der ikke deltager i euro-zonen. Alle medlemsstater, også de nye, vil komme til at deltage fuldt ud i Den Økonomiske og Monetære Union. Deres økonomiske politik vil være et anliggende af fælles interesse, og de vil blive inddraget i samordningen af den økonomiske politik (nationale konvergensprogrammer, overordnede økonomiske retningslinjer, multilateral overvågning, procedure i tilfælde af for stort underskud). De skal overholde stabilitets- og vækstpagten, må ikke direkte lade deres centralbank finansiere offentlige underskud eller give offentlige myndigheder privilegeret adgang til finansieringsinstitutter, og de skal have gennemført liberaliseringen af kapitalbevægelser.

Tiltrædelsen indebærer et snævrere samarbejde med EU om monetære spørgsmål og valutakurser. Dette vil kræve strukturreformer til styrkelse af den monetære politik og valutakurspolitikken. Medlemsstater, der ikke deltager i euro-zonen, skal være i stand til at føre en selvstændig monetær politik og i begrænset omfang deltage i Det Europæiske System af Centralbanker (ESCB). Deres centralbanker skal være uafhængige, og deres vigtigste mål skal være at sikre prisstabilitet. Den monetære politik skal gennemføres ved hjælp af markedsbaserede instrumenter og fungere effektivt i den forstand, at dens impulser hurtigt får virkning for økonomien. Derfor skal reformpolitikken videreføres med henblik på at eliminere de faktorer, der hindrer en effektiv monetær politik, f.eks. utilstrækkelig konkurrence i banksektoren, utilstrækkelig udvikling af de finansielle markeder og problemet med "dårlige lån" inden for banksektoren. Endelig skal samtlige medlemsstater behandle deres valutakurspolitik som et anliggende af fælles interesse og være i stand til at stabilisere deres vekselkurser ved hjælp af en mekanisme, som der endnu ikke er truffet afgørelse om.

Da medlemskab af Den Europæiske Union indebærer accept af, at målet er at etablere ØMU'en, skal Rumænien på længere sigt opfylde konvergenskriterierne, selv om det ikke nødvendigvis vil blive krævet ved tiltrædelsen. Selv om opfyldelse af konvergenskriterierne ikke er en forudsætning for EU-medlemskab, vil disse fortsat være vigtige referencepunkter for en stabilitetsorienteret makroøkonomisk politik, og de skal derfor fra et vist tidspunkt permanent være opfyldt af alle nye medlemsstater. Det er derfor af afgørende betydning, at der med held gennemføres systemændringer og markedsorienterede strukturreformer. Rumæniens økonomiske situation og de hidtil opnåede fremskridt er analyseret i tidligere kapitler af denne udtalelse.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Formelt er den rumænske centralbank relativt uafhængig af regeringen, både når man ser på proceduren for udpegning af centralbankchefen og på gennemførelsen af den monetære politik. Centralbankens vedtægtsmæssige mål er at sikre en stabil national valuta, men dette er ikke altid blevet fortolket derhen, at den har skullet sikre prisstabilitet. Loven om centralbanken er stadig ikke forenelig med traktatens bestemmelser, der forbyder finansiering af budgetunderskud. Dertil kommer, at den rumænske centralbank før i tiden ikke overholdt lovens bestemmelser om grænserne for finansiering af budgetunderskud. Den i november

1996 valgte regering har forpligtet sig til at støtte en stramning af den monetære politik, og dette betyder, at der ikke for øjeblikket forventes yderligere finansiering af budgetunderskud.

Den monetære politik har ikke altid taget sigte på at sikre prisstabilitet. Således har inflationsraten, efter i tre år at have været faldende, igen været stigende i 1996. Dette skyldes centralbankens omfattende finansiering af budgetunderskud (som følge af valget i november) og refinansiering af forretningsbanker. Derudover har centralbanken udvidet sine billige lån til ineffektive økonomiske sektorer gennem "specialiserede" banker. Den nye regering ser ud til at have anlagt en strammere penge- og skattepolitisk strategi. Den monetære politiks effektivitet hæmmes imidlertid af alle de faktorer, der er fælles for økonomier under langsom omstrukturering. Banksektoren domineres stadig af statsejede banker og er kraftigt segmenteret. De finansielle markeder ligger stadig i svøb, og centralbanken står næsten helt uden erfaring i at bruge markedsorienterede instrumenter i den monetære politik. Endelig er den for nylig vedtagne konkurslov stadig vanskelig at håndhæve, og dårlige lån udgør et alvorligt problem.

Siden 1991 har den rumænske valuta formelt været frit flydende. Siden begyndelsen af 1994 har den rumænske centralbank intervenseret kraftigt på valutamarkedet: i praksis har der været tale om et glidende valutakurssystem (crawling peg). På tidspunkter, hvor der har været et devalueringsspres på den kommercielle valutakurs, har centralbanken reageret med at indføre administrative restriktioner på interbankmarkedets valutatransaktioner. Det har især været tilfældet i 1996, hvor centralbanken inddrog alle de private bankers tilladelse til at gennemføre valutatransaktioner for at undgå en nedskrivning af den kommercielle valutakurs som følge af en ekstravagant politik. Den nye regering har forsøgt at fremme en sammensmeltning af den "officielle" og den "kommercielle" valutakurs, og denne ligger nu stabilt takket være en stram penge- og skattepolitik.

Konklusion

Det er endnu for tidligt at udtale sig om, hvorvidt Rumænien på tiltrædelsestidspunktet vil være i stand til at deltage i euro-zonen. Det vil afhænge af, hvorvidt landet får held med strukturændringerne, så det kan opfylde og til stadighed overholde konvergenskriterierne, hvilket imidlertid ikke er en forudsætning for tiltrædelse.

Rumæniens deltagelse i ØMU'ens tredje fase som ikke-medlem af euro-zonen vil stadig give problemer på mellemlang sigt. Lovgivningen om centralbanken er ikke fuldt ud forenelig med EF-reglerne, og den monetære politik og valutakurspolitikken har endnu ikke entydigt vist, at den styrer mod stabilitet.

Beskatning

Den gældende fællesskabsret om direkte beskatning berører hovedsagelig enkelte sider af selskabsskatten og kapitaltilførselsafgiften, mens de fire friheder i EF-traktaten har en mere omfattende indvirkning på medlemsstaternes afgiftssystemer.

Den gældende fællesskabsret på området indirekte beskatning består først og fremmest af harmoniseret lovgivning om moms og forbrugsafgifter. Dette omfatter anvendelse af en ikke-kumulativ generel forbrugsafgift (moms), som opkræves i alle led af produktionen og distributionen af varer og tjenesteydelser. Det betyder ens beskatning af indenlandske og

udenlandske (import-)transaktioner. Den gældende fællesskabsret på momsområdet omfatter også overgangsordninger for beskatning af transaktioner mellem afgiftspligtige inden for EU. Hvad angår forbrugsafgifter omfatter den gældende fællesskabsret harmoniserede beskatningsstrukturer og minimumsafgifter sammen med fælles regler om opbevaring og transport af varer, der er pålagt harmoniserede afgifter (herunder afgiftsoplag). Som resultat af gennemførelsen af det indre marked blev enhver form for fiskal kontrol ved Fællesskabets indre grænser afskaffet i januar 1993.

Den gensidige bistand mellem medlemsstaternes afgiftsmyndigheder er et vigtigt element i det administrative samarbejde i det indre marked. De pågældende direktiver dækker både direkte og indirekte beskatning.

Europaaftalerne indeholder bestemmelser om tilnærmelse af lovgivningerne om indirekte beskatning.

Hvidbogen indeholder i etape I de foranstaltninger, der udgør hovedkravene i fællesskabsretten om indirekte beskatning (hovedsagelig de foranstaltninger, der blev iværksat i Fællesskabet indtil 1993), og i etape II de foranstaltninger, som der derudover er behov for til gennemførelse af den gældende fællesskabsret om indirekte beskatning fuldt ud.

Sammendrag

Direkte beskatning

De to direktiver om selskabsbeskatning og konventionen om voldslovgivning indeholder et system, der hviler på gensidighed. Pr. definition kan det derfor ikke forventes, at der indføres bestemmelser herom inden tiltrædelsen.

Indirekte beskatning

De samlede indbetalinger af moms og forbrugsafgifter til den rumænske stats budget var henholdsvis ca. 27% og 6% i 1995. Der foreligger i øjeblikket ikke nyere statistikker med tendenser for disse tal.

Moms

Det gældende rumænske momssystem blev indført 1. juli 1993 som erstatning for den tidligere omsætningsafgift. Rumænien anvender to momssatser, nemlig en standardsats på 18% og en reduceret sats på 9%. Standardsatsen anvendes på alle varer og tjenesteydelser, herunder importerede varer, som ikke specielt pålægges afgift med den reducerede sats.

Omsætningen af visse varer og tjenesteydelser er momsfri uden fradragsret for den indgående moms. I den rumænske momslov skelnes der ikke mellem, hvad der betragtes som henholdsvis omsætning af varer og af tjenesteydelser.

Afgiftspligtige har i princippet ret til at fradrage moms på deres indkøb af varer og tjenesteydelser i erhvervsøjemed. Der hersker tvivl om, hvorvidt den rumænske momslov indeholder bestemmelser om momsrefusion til afgiftspligtige uden fast forretningssted i landet.

Forbrugsafgifter

Det gældende forbrugsafgiftssystem blev indført i Rumænien samtidig med momssystemet. En lang række varer, herunder andre varer end dem, der er underkastet de fælles forbrugsafgifter i Fællesskabet (mineralolier, alkohol og alkoholholdige drikkevarer samt tobaksvarer) pålægges forbrugsafgifter. Hver varegruppe, undtagen cigaretter, pålægges værditold.

Gensidig bistand

Afgiftsmyndighederne har endnu ikke skullet indføre systemet til gensidig bistand over for afgiftsmyndighederne i EU-medlemsstaterne, da den gensidige bistand først vil træde i kraft ved tiltrædelsen.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Moms

Det gældende momssystem i Rumænien er baseret på hovedprincipperne i Fællesskabets momslovgivning, men er meget generelt og anvendes inkonsekvent.

Den rumænske momslov indeholder langt flere muligheder for momsfratagne transaktioner end det er tilfældet i Fællesskabet. Da Rumænien ikke anvender momsrefusionsordninger for ikke-registrerede udenlandske afgiftspligtige, udgør moms en yderligere omkostning for disse erhvervsdrivende.

Rumæniens medlemsskab af EU ville kræve betydelige tilpasninger for at bringe momslovgivningen i overensstemmelse med kravene i den gældende fællesskabsret, både med hensyn til de almindelige bestemmelser i Fællesskabets momslovgivning og med hensyn til det afgiftssystem, der er behov for i et fællesskab uden kontrol ved de indre grænser.

I Rumæniens strategi til gennemførelse af henstillingerne i hvidbogen vedrørende moms nævnes der intet nærmere om tilpasning til fællesskabsretten, men Rumænien forventer, at landets momslovgivning vil være i overensstemmelse med Fællesskabets ved udgangen af 1997, dog undtagen overgangsordningerne for moms.

Forbrugsafgifter

Der er betydelige uoverensstemmelser mellem det rumænske forbrugsafgiftssystem og EU's krav.

For det første findes der ikke noget system til suspension af forbrugsafgifterne, når varer transporteres mellem godkendte afgiftsoplæg uden betaling af afgift.

For det andet er der forskelle i afgifterne på alkoholholdige drikkevarer og cigaretter, hvilket giver højere afgifter på importerede varer end på tilsvarende indenlandske varer.

I tilfælde af Rumæniens tiltrædelse af EU kunne varer, der ikke tilhører ovennævnte varegrupper, fortsat pålægges forbrugsafgifter, medmindre det ville medføre grænseoverskridende formaliteter i samhandelen mellem medlemsstaterne, og på betingelse

af, at de er i overensstemmelse med principperne om ikke-forskelsbehandling mellem indenlandske produkter og produkter fra andre medlemsstater.

For at sikre en korrekt anvendelse af Fællesskabets afgiftslovgivning er det af væsentlig betydning, at Rumænien indfører et afgiftsoplagssystem baseret på Fællesskabets model så snart som muligt, udvider kontrolforanstaltningerne og tilpasser afgiftssatsernes strukturer og niveau på en sådan måde, at de er i overensstemmelse med Fællesskabets krav.

Den rumænske strategi til gennemførelse af henstillingerne i hvidbogen indeholder ingen klar og detaljeret tidsplan for kommende tilpasninger af den rumænske lovgivning om forbrugsafgifter. Der er udarbejdet lovbestemmelser om indførelse af afgiftsmærkning på alkoholholdige drikkevarer (som dog ikke indgår i den gældende fællesskabsret). Yderligere påtænkes der en gradvis tilnærmelse af forbrugsafgifterne på tobaksvarer, bort fra værditolden på alkoholholdige drikkevarer og hen mod færre afgiftspligtige varer. Der er dog ingen planer om en fuld harmonisering af lovgivningen.

Gensidig bistand

Ved tiltrædelsen skal der også iværksættes hensigtsmæssige ordninger for det administrative samarbejde og den gensidige bistand mellem medlemsstaterne. Disse krav er af væsentlig betydning for det indre markeds funktion.

Konklusion

Den gældende fællesskabsret på området direkte beskatning synes ikke at volde større vanskeligheder.

Selv om man er gået i gang med den indirekte beskatning, skal der gøres en betydelig indsats, hvis Rumænien på mellemlang sigt skal kunne opfylde kravene i den gældende fællesskabsret på områderne moms og forbrugsafgifter.

Det skulle være muligt for Rumænien at være med i den gensidige bistand, når afgiftsmyndighederne har opnået den nødvendige ekspertise på området.

Statistik

Hovedprincipperne i Fællesskabets regelværk vedrører objektivitet, pålidelighed, gennemsigtighed, fortrolighed (af de enkelte oplysninger) og udbredelse af statistikker. Desuden findes der et vigtigt sæt principper og praksis vedrørende anvendelse af europæiske og internationale klassifikationer, nationalregnskabssystemer, virksomhedsregistre og forskellige kategorier af statistikker.

Europaaftalerne omfatter bestemmelser om samarbejde om udvikling af effektive og pålidelige statistikker i overensstemmelse med internationale standarder og klassifikationer.

Hvidbogen indeholder ingen bestemmelser på dette felt.

Sammendrag

Den nationale statistiske kommission, som er et uafhængigt offentligt organ, har til opgave at fremstille og udbrede officielle statistikker i Rumænien.

Retsgrundlaget for de rumænske officielle statistikker er den rumænske regerings anordning nr. 9 af 1992 og lov nr. 11 af 1994.

Vurdering af den nuværende og den fremtidige situation

Den rumænske lovgivning er med få undtagelser forenelig med de gældende standarder i Den Europæiske Union.

De officielle statistikker er generelt af høj kvalitet, men der forekommer mangler med hensyn til regional-, husholdnings- og miljøstatistikker og kvartalsnationalregnskaber og finansregnskaber. Virksomhedsregistrets kvalitet og dækning kræver en forbedring.

Konklusion

Forudsat at der fortsat gøres fremskridt, skulle Rumænien være i stand til at opfylde EU-kravene vedrørende officielle statistikker i de kommende år.

3.4 Sektorpolitik

Industri

EF's industripolitik søger at forbedre konkurrenceevnen og således opnå bedre levestandard og højere beskæftigelse. Den tager sigte på at fremme tilpasningen til strukturændringer, skabe et initiativfremmende klima, udvikle virksomhederne i hele Fællesskabet, fremme industrielt samarbejde og sørge for at udnytte innovationspolitikken og forskningens og den teknologiske udviklingspolitik's industrielle muligheder bedre. EF's industripolitik er horisontal. De horisontale ideer overføres til de enkelte sektorer ved hjælp af sektormeddelelser. EF's industripolitik er resultatet af en kombination af forskellige virkemidler fra Fællesskabets forskellige former for politik. Den omfatter både virkemidler med sigte på markedets funktion (produktspecifikation og markedsadgang, handelspolitik, statsstøtte og konkurrencepolitik) og foranstaltninger i forbindelse med industriens evne til at tilpasse sig forandringer (et stabilt makroøkonomisk klima, teknologi, uddannelse osv.).

For at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen, skal ansøgerlandenes industri have nået et bestemt konkurrencedygtighedsniveau på tiltrædelsestidspunktet. Det skal fremgå, at ansøgerlandene fører en politik, der tager sigte på åbne, konkurrenceprægede markeder, i overensstemmelse med traktatens artikel 130 ("industri"). Samarbejdet mellem EU og ansøgerlandene inden for industri, investering, industriel standardisering og overensstemmelsesvurdering, således som dette er fastsat i Europa-aftalen, er også en vigtig indikator på, at udviklingen går i den rigtige retning.

Sammendrag

Rumæniens industriproduktion havde i 1995 en værdi på ca. 11,6 mia. ECU eller lidt mindre end Irlands industriproduktion. I tidsrummet 1990-1995 faldt industriens andel af BNP fra 46% til 42%. Den samlede beskæftigelse i industrien tæller ca. 2,7 mio. ansatte. Det samlede

antal industrivirksomheder anslås til ca. 34 000 hvoraf 96% har under 500 ansatte. SMV tegner sig imidlertid kun for 18% af industriproduktionen. Rundt regnet 1/5 af produktionen blev eksporteret i 1994.

Før omstillingen til markedsøkonomi begyndte i 1989, var den rumænske industri strengt statsstyret med store koncentrationer og stærk vægt på sværindustrien. Mange industrier præges af forældet produktionsteknologi, produkter, som ikke er tilpasset markedsvilkårene, lav kapacitetsudnyttelse, dårlige ledelsesforhold og meget store tab. Industriinvesteringerne er faldet siden 1990. Alligevel bliver de rumænske producenter stadig mere aktive på eksportmarkederne og afspejler således en voksende konkurrencedygtighed i nogle sektorer.

Rumæniens vigtigste industrisektorer i 1995

	% andel af industriproduktionen	% andel af beskæftigelsen i industrien
Levnedsmidler	15	9
Maskin- og elektroindustri	12	21
Stål, metallurgi, ikke-jernmetaller		6
	14	
Kemikalier	10	4
Tekstiler, beklædning og læder		
	8	4
Råvareforarbejdning (herunder cement, glas, keramik, papir, træ)		
	6	8
Motorkøretøjer	6	7
Møbler	2	4
Medicinalvarer	1	1
Informationsteknologi	1	1
Andet	16	5
Subtotal	91	84
Byggeindustri	9	16
I ALT	100	100
Industriproduktionen i % af BNP	36	

Levnedsmidler. Denne sektor er en af industriens vigtigste. De fleste virksomheder er statsejede. Lav produktivitet, underudnyttelse af produktionskapacitet og manglende tilpasning er denne sektors største svagheder. Regeringen er slået ind på en protektionistisk politik ved at forhøje importtolden. Der er desuden blevet indført diskriminerende afgifter. På grund af den lave produktkvalitet er eksporten ubetydelig og går især til andre lande i Central- og Østeuropa.

Maskinindustrien er den næststørste industrisektor. Den kan langt fra anses for at have kapacitet, specialisering, arbejdskraftproduktivitet og teknologi til at kunne konkurrere internationalt. En stor del af den nuværende produktionskapacitet (udnyttelsesgraden er for tiden under 50%) skal afvikles i løbet af de kommende år. På den anden side kan industrien, ved at støtte sig stærkt til de lave lønninger, gøre sig forhåbning om at bevare en vis produktion og eksport af enkle maskiner og af komponenter, som fortrinsvis kræver arbejdskraft.

Sektoren for fremstilling af **metalprodukter** er i dyb krise, og mulighederne for at forbedre konkurrenceevnen er begrænsede. Produktionen er spredt og produktiviteten lav. De rumænske producenter kan imødesee overkapacitet og et vigende hjemmemarked. Der er stadig en vis eksport, men den er lille i konkrete tal. Størstedelen af den nuværende produktionskapacitet skal afvikles i de kommende år. Hvis toldsatserne over for tredjelande nedsættes til EU's niveau, vil Rumænien blive udsat for stigende import fra Østasien. Der er imidlertid voksende forbindelser med EU's industri (især den italienske værktøjsmaskinindustri), når det gælder komponenter med lav værditilvækst.

Den kemiske sektor er Rumæniens tredjestørste industrisektor. Udnyttelsen af produktionskapaciteten er lav, og de fleste produktionsanlæg er forældede. Der er behov for en gennemgribende rationalisering og strukturomlægning, og privatiseringen er endnu ikke blevet påbegyndt.

Stålintustrien præges af sit omfang (produktionskapaciteten for råstål lå i 1995 kun en smule under Polens) og af de forældede produktionsanlæg. Den er stærkt koncentreret om produkter med lav værditilvækst og yderst følsom over for markedsudviklingen. Den nødvendige strukturomlægningsproces er endnu ikke begyndt, selv om der findes en officiel strukturomlægningsstrategi. Iværksættelsen er blevet forsinket, fordi der ikke findes noget enkelt beslutningstagende organ, og fordi der mangler finansieringsmidler.

Tekstil- og beklædningssektoren præges af et stort antal små virksomheder foruden et lille antal store, for det meste statsejede virksomheder med alvorlige problemer og store tab. DUI til modernisering af hele produktionskæden er i stærk vækst. Størstedelen af handelen foregår med EU, og fra den 1.1.1998 vil den rumænske tekstil- og beklædningsseksport til EU hverken være belagt med told eller kvantitative restriktioner.

Læder- og fodtøjssektoren er en vigtig traditionel sektor med en særlig billig arbejdsstyrke. Importen af huder og læderprodukter er blevet liberaliseret ligesom eksporten af læder og læderprodukter. Eksporten af nogle typer ugarvede huder og skind blev imidlertid i 1996 underkastet eksportkvoter og et midlertidigt eksportforbud. Denne situation giver den rumænske garverisektor en konkurrencefordel, men ordningen skal efter planerne ophøre i 1998.

Møbelindustrien er en af de største i Østeuropa. Den lave produktivitet modsvares af en politik, der skal fremme investeringer og eksport.

Motorkøretøjssektoren: Der findes tre personbilproducenter og to erhvervskøretøjsproducenter. Kapacitetsudnyttelsen i forbindelse med produktionen af personbiler er lav. Ca. 1/3 af produktionen eksporteres, især til prisfølsomme markeder og markederne i andre østeuropæiske lande. Et joint venture mellem en koreansk producent og regeringen udgør den første større udenlandske investering. På et tidspunkt med begrænsede vækstudsigter er der imidlertid risiko for overkapacitet på dette område. Toldsatserne for import af motorkøretøjer fra EU er først blevet nedsat og derefter hævet igen. Den **informationsteknologiske** industri opstod i begyndelsen af 1970'erne, og sektorens vækst skyldtes fortrinsvis et omfattende FU-netværk. Den fremstiller en række komponenter til automatiske produktionsprocesser, men har endnu ikke spillet nogen større rolle som produktionsgrundlag.

Medicinalvaresektoren er stadig lille, og produktionen er fortrinsvis beregnet på lokalt forbrug. Desuden er de lokale virksomheder stærkt afhængige af importerede råvarer og har kun ringe FU-kapacitet.

Rumænien har en ret lille **flyindustri**. Sektoren eksisterede før 1991 som underleverandør til den sovjetiske industri og har nu mistet sit vigtigste eksportmarked. Joint ventures med europæiske virksomheder og/eller underleverancer til europæiske virksomheder er en af mulighederne for at udnytte den kvalificerede arbejdsstyrke. Rumænien har også en vis kapacitet inden for **rumfartsteknologi**, da det var med i interkosmosaftalen af 1967. Det indebar levering af apparatur til sovjetisk ledet videnskabelig rumfart. Sektoren rummer visse muligheder for den europæiske industri i forbindelse med den voksende satellitkommunikation, f.eks. private netværk, direkte transmission, personlig kommunikation og bredbåndstjenester.

Der er en lang tradition for **skibsbygning**. Alle virksomheder er stadig statsejede, i hvert fald delvis. Investeringerne er i de seneste år blevet forsinket.

De statsejede virksomheder er stadig det fremherskende træk ved den rumænske industri. Af i alt 2,7 mio. arbejdspladser er de 2 mio. offentlige. Kun 1/5 af industriproduktionen skyldes den private sektor. Privatiseringen er sket langsomt, selv om der i 1995 blev vedtaget en omfattende plan for masseprivatisering. En fund for statsejede virksomheder, der blev snabt i 1991, har ansvaret for statsejede virksomheder med profit-malsetning og for omstrukturering forud for privatisering.

Efter tre års økonomisk nedtur i forbindelse med omstillingens første chokbølger er den rumænske økonomi kommet sig efter 1993 og har skabt 4 års fortsat vækst. Produktionen er vokset som følge af stigende indenlandsk og international efterspørgsel. 1/5 af den samlede produktion, ikke mindst den lette industris produktion, blev eksporteret i 1994. Industriinvesteringerne er faldet siden 1990, og de interne investeringer er stadig små.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Den rumænske industri er endnu ikke kommet særlig langt med sin tilpasning til markedsbaseret økonomi. Forældede produktionsteknologier er stadig almindelige, produkterne er i mange tilfælde ikke tilpasset til markedsvilkårene, kapacitetsudnyttelsen er i almindelighed meget lav, og den ledelsesmæssige kompetence, der skal skabe de nødvendige ændringer, findes stort set ikke, især ikke på de statsejede virksomheder. Restancer mellem virksomhederne indbyrdes er stadig et problem i Rumænien, især for industrien. Der vil blive foretaget endnu et stabiliseringsforsøg i år, men det vil næppe skabe varige resultater, hvis ikke de dybere liggende problemer (f.eks. billige lån og store tab i de statsejede virksomheder) løses. Sværindustrien, som blev opbygget på grundlag af indenlandske energikilder og råmaterialer, ødsler mindre med energien, end det er tilfælde i flere af de andre ansøgerlande, da Rumænien før i tiden ikke kunne regne med billige forsyninger fra Sovjetunionen. Dens fremtid er imidlertid ikke lovende, da omkostningerne ved udnyttelse af de hjemlige råmaterialer vokser, fordi de rumænske forråd er næsten opbrugt. Centraliseringen af oliehandelen tyder ikke på, at strukturomlægningen vil komme til at foregå hurtigt. Hvis den nuværende regering tvinger omfattende reformer igennem, vil industriproduktionen muligvis falde i forhold til det understøttede niveau, den nåede sidste år.

Der er behov for en vidtgående omstrukturering, især for levnedsmiddelindustrien, stål- og sværindustrien samt minesektoren. Den rumænske industris mulighed for at foretage de nødvendige ændringer hæmmes imidlertid af en række forhold, som bl.a. omfatter infrastrukturmangler, manglende informationsteknologisk udvikling, svagheder i virksomhedsledelsen, manglende finansieringsmidler og inflationspres. Der er også stadig behov for en effektiv gennemførelse af privatiseringsprocessen og for begrænsning af statens engagement i virksomhederne.

Rumænien opretholder et system med eksklusive rettigheder og koncessioner inden for olieeftersøgning og olieproduktion og inden for malmudvinding. Der blev indført eksklusivordninger for 83 "regies autonomes", som var af strategisk betydning for staten. For øjeblikket opretholdes der statsmonopoler i nogle industrigrene, f.eks. tobak, alkohol og medicin, et system, der kræver tilpasning til EU's lovgivning.

Den nye regering, der blev valgt i november 1996, har forpligtet sig til at føre sin økonomiske politik på grundlag af et stramt budget, og det vil få betydelig indvirkning på industrien. Det blev således meddelt i begyndelsen af 1997, at der var planer om at nedlægge de ti største tabsgivende virksomheder, men processen får sandsynligvis så mange politiske og juridiske udløbere, at der næppe kan forventes noget resultat på kortere sigt. Hvad især stålsektoren angår, har regeringen vedtaget en strategi for strukturomlægning af den rumænske stålindustri, som nødvendigvis må gennemføres. På nuværende tidspunkt er det stadig den rumænske regerings politik at beskytte bestemte industrisektorer, især levnedsmidler, læder/fodtøj og motorkøretøjer ved hjælp af toldbestemmelser, importrestriktioner på brugte køretøjer osv., og det kræver nødvendigvis en tilpasning.

Konklusion om industriens konkurrencedygtighed

Rumænien har endnu ikke skabt de vilkår, som er forudsætningen for en dynamisk og konkurrencedygtig privat sektor. Dets industri vil derfor kun på længere sigt være i stand til at modstå konkurrencepresset på det indre marked. Der skal foretages omfattende strukturomlægninger for at forberede den fremtidige tiltrædelse. Det vil kræve den allerstørste politiske beslutsomhed og administrative kompetence at fjerne de sidste hindringer for den private sektors vækst. Selv om omstillingen af industrien kan opvise en ikke ubetydelig succes, skal der stadig gøres et stort arbejde, ikke mindst når det gælder omlægningen af de tabsgivende statsvirksomheder.

En vurdering af de særlige bestemmelser for industrivarers frie bevægelighed findes i det særlige afsnit om det indre marked.

Landbrug

Den fælles landbrugspolitik har til formål at bevare og udvikle et moderne landbrug og derved sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsprodukter og sikre varers frie bevægelighed inden for EF. Der lægges særlig vægt på miljøet og udviklingen af landdistrikterne. Den fælles landbrugspolitik forvaltes ved hjælp af fælles markedsordninger. De er suppleret med bestemmelser om dyresundhed, plantesundhed og dyrs ernæring og med bestemmelser om levnedsmiddelhygiejne. Der findes også forskrifter inden for strukturpolitikken, som oprindeligt blev udviklet med henblik på

modernisering og udvidelse af landbruget, men hvor der i den senere tid lægges større og større vægt på miljøet og på en regional differentiering af strategien. Siden reformerne i 1992 har en stigende del af landbrugsstøtten haft form af direkte støtte, der udbetales for at kompensere for nedsættelser af de garanterede priser.

Europaaftalen danner grundlag for landbrugshandelen mellem Rumænien og EF og har til formål at fremme samarbejdet om modernisering, omstrukturering og privatisering af Rumæniens landbrug og agroindustri og om plantesundhedsnormer. Hvidbogen omfatter veterinærkontrol, plantesundhedskontrol og foderkontrol tillige med bestemmelser om afsætningen af de enkelte varer. Formålet med denne lovgivning er at beskytte forbrugerne, folkesundheden og dyrs og planter sundhed.

Sammendrag

Landbrugets situation

Landbrugsproduktionens værdi udgjorde i 1995 ca. 4,93% af værdien af landbrugsproduktionen i EU.

I 1995 tegnede landbruget sig for ca. 20% af det rumænske BNP og beskæftigede 34,4% af den erhvervsaktive befolkning.

Landbrugssektoren oplevede i begyndelsen af omstillingsperioden en mindre markant tilbagegang end økonomiens øvrige sektorer, og i 1994 nåede landbrugsproduktionen igen op på 1989-niveauet. Landbrugsproduktionen er dog fortsat præget af usikkerhed, bl.a. som følge af en nedgang i anvendelsen af gødning og vanding, og den svinger meget fra år til år. I 1996 ramtes den vegetabiliske produktion og navnlig kornsektoren af et drastisk fald specielt på grund af ugunstige vejrforhold. I den animalske sektor synes situationen at stabilisere sig.

Landbrugsarealet (ekskl. skov) er på 14,8 mio. ha (62% af landets samlede areal). Bjergområder udgør 30% af det totale landområde.

Skovene dækker 6,69 mio. ha, eller 28% af Rumæniens areal. Tømmerproduktionen, der udgjorde 14 mio. m³ i 1994, er faldet med en tredjedel siden omstillingsperiodens begyndelse, men denne sektor er fortsat en af de vigtigste kilder til Rumæniens eksport.

Kunstig vanding er af afgørende betydning for en stor del af de rumænske landbrugsarealer. Med 3,1 mio. ha vandingsjord har Rumænien det næststørste vandingsareal i hele Europa, men i øjeblikket er faktisk kun 800 000 ha under vanding (ineffektive anlæg, parcellering, utilstrækkelige kreditter).

Indtil 1989 domineredes sektoren af 511 statsgårde (14% af det udnyttede landbrugsareal (ULA)) og 3 776 landbrugskooperativer (61% af ULA), mens den private sektor tegnede sig for 25% af jorden. Med landbrugskooperativernes opløsning i 1990-91 blev der i 1991 indført en ny jordbesiddelsesordning, der resulterer i flere typer bedrifter: ikke-privatiserede handelsselskaber (tidligere statsgårde, 12% af ULA) med en gennemsnitlig størrelse på 2 002 ha, bedrifter i form af sammenslutninger (13% af ULA, gennemsnitsstørrelse: 366 ha), familiesammenslutninger (14% af ULA, gennemsnitsstørrelse: 113,6 ha), individuelle bedrifter (38% af ULA, gennemsnitsstørrelse: 1,8 ha) og andre strukturer (forskningscentre,

kommunale arealer: 23% af ULA). Det medfører en opdeling af parcellerne og bedrifterne. Den private sektors primærproduktion af planteafgrøder og husdyr udgjorde over 85% af bruttolandbrugsproduktionen i 1996, men tegnede sig for betydeligt lavere andele af de samlede salgs- og varekøbsaktiviteter, hvor de statsejede virksomheder fortsat var dominerende som følge af den udbredte selvforsyningsøkonomi i den private sektor.

I perioden 1989-93 fik formindskelsen af landbrugsbedrifternes størrelse og manglen på finansielle ressourcer landbrugerne til at øge kornarealerne og begrænse arealerne med andre afgrøder (specielt roer). Der kan samtidig konstateres en forøgelse af produktionen af majs på bekostning af hvede; som helhed blev kornproduktionen dog kun på 14,25 mio. t i 1996, dvs. en klar nedgang i forhold til 1995 (19,9 mio. t).

Sammenholdt med 1995 var 1996 et godt produktionsår for frugt (+70%), kartofler (+20%) og solsikke (+17%). Vindyrkningsarealerne er også regelmæssigt blevet forøget (+10%) i 1990'erne, og produktionsniveauet er nu højere end i midten af 1980'erne.

Efter en gradvis formindskelse af husdyrbestandene i årene 1989-95 øgedes svine- og kvægtallet med henholdsvis 2% og 5% i 1996. Antallet af får og geder faldt fortsat. Produktionen af mælk (3,9 mio. t) og oksekød (240 000 t) lå i 1995 over 1989-niveauet, mens produktionen af svinekød (647 000 t) og fjerkræ (274 000 t) fortsat var klart lavere. Den samlede kødproduktion øgedes dog lidt i 1996, og produktionen af æg og mælk steg med 2% og 3% i forhold til 1995. Hovedparten af stigningerne kom fra det private landbrug, selv om de statslige svine- og fjerkrægårde fortsat er dominerende i deres respektive sektorer.

Agroindustrien tegner sig for 20-25% af den samlede industriaktivitet i landet; dens strukturhandicap (oprettelse af produktionsenheder i 1970'erne efter politiske beslutninger og ikke økonomiske kriterier) forværres som følge af, at der anvendes forældet teknologi og knowhow, da der ikke er foretaget investeringer af nogen betydning siden anlæggenes oprettelse, og som følge af mangler i forvaltningen af de menneskelige ressourcer.

På den baggrund er under en tredjedel af virksomhederne blevet privatiseret, og de udenlandske investeringer er meget beskedne.

Landbrugets handelsbalance er blevet tydeligt forringet siden 1989; i 1995 beløb den rumænske landbrugsimport (8,4% af den samlede import) sig til 835 mio. ECU (deraf 267 fra EU), og landbrugseksporten (6,5% af den samlede eksport) beløb sig til 460 mio. ECU (deraf 117 mio. ECU til EU).

Landbrugspolitikken

I det følgende beskrives hovedelementerne i landbrugspolitikken fra omstillingsperiodens start til udgangen af 1996. De reformer, der er blevet iværksat siden begyndelsen af 1997, omtales i afsnittet "Vurdering af den nuværende og fremtidige situation".

I omstillingsperiodens første år søgte den rumænske regering at opretholde en mekanisme, der tvang producenterne til at sælge til lave priser via statsforsyningsordningen inden for rammerne af en strategi, der prioriterede bevarelsen af social konsensus og inflationsbekæmpelse.

Derefter liberaliseredes og smidiggjordes prissystemet gradvis: producent- og forbrugerpriserne på de lokale markeder er nu omfattet af fri prisdannelse, hvilket har medført en hurtig realstigning, men i henhold til lov nr. 83/1993 (november 1993) kan regeringen pr. 1. marts hvert år for "varer af national betydning" fastsætte "garanterede mindstekøbspriser" svarende til 80% af den gennemsnitlige verdensmarkedspris det foregående år. Loven omfatter en lang række vegetabiliske produkter (korn, olieholdige frø, grøntsager, sukkerroer, kartofler osv.) samt mælk, svinekød og fjerkrækød, men i 1995 var det kun hvede, mælk, svinekød og fjerkrækød, der blev betragtet som "varer af national betydning" og underlagt ordningen. Den "garanterede mindstepris" er faktisk den pris, de statslige (eller de af staten befuldmægtigede) organer tilbyder producenterne.

Det fører til et dobbelt prissystem for disse fire varer (i forbindelse med restriktive ordninger for ydelse af produktionsstøtte), mens priserne for alle andre landbrugsvarer kan betragtes som helt frie på det indenlandske marked i Rumænien.

Siden 1993 har der været ført en voluntaristisk politik for støtte til inputs; i de fleste tilfælde er den forbeholdt eller fortrinsvis forbeholdt de bedrifter, der leverer hele eller en del af deres produktion til de statslige organer til en pris, der er lavere end prisen på det frie marked. De landbrugsproducenter, der afsætter deres varer på det frie marked, synes i realiteten kun at have adgang til en begrænset støtte.

Statsvirksomhederne nyder i øvrigt godt af skattelettelser, rentelettende statslån og i nogle tilfælde også direkte støtte.

Svingningerne i de rumænske landbrugspriser hænger sammen med svingningerne i verdensmarkedspriserne. De rumænske hvedepriser har derfor siden 1993 praktisk talt fulgt EF-priserne, hvilket svarer til en relativ udvikling i EF-priserne og de internationale priser; for svinekød og fjerkræ er de institutionelle priser og markedspriserne udtrykt i ECU forblevet forholdsvis stabile på nogenlunde samme niveau som EF-markedspriserne. Det frie markeds priser for kylling er forblevet 40% over den garanterede mindstepris og afspejler landets stilling som nettoimportør.

For mælk er sammenligningen med EF-priserne særlig vanskelig; det frie markeds priser synes bestemt af konkurrencen fra mælk fremstillet af EF-pulver, og den reelle købspris for "kontrolleret" mælk svarer som følge af præmierne til de offentlige mejerier kun til en tredjedel af prisen på det frie marked.

Landbrugs- og fødevareministeriet tegnede sig i 1994 for 9,5% af statens budgetudgifter; forbrugstilskuddene blev afskaffet i 1993, men udbetalingen af præmier for de fire vigtigste landbrugsprodukter slugte i 1995 hen ved halvdelen af landbrugsbudgettet, dvs. hen ved 5% af de samlede budgetudgifter. I 1996 beløb de samlede statslige overførsler til landbruget sig til 4% af BNP. Ca. halvdelen af disse overførsler var direkte budgetoverførsler (rentesubsidier, producentpræmier); resten var kvasifiskale overførsler via styrede kreditter finansieret af nationalbanken. Forøgelsen af de kvasifiskale overførsler specielt i 1996 var ikke holdbar og bidrog betydeligt til en for slap pengepolitik og inflation. Skatteindtægterne fra landbruget udgjorde ca. 1% af statens indtægter i sammenligning med de ovennævnte udgifter.

Hvad angår gennemførelsen af Uruguay-rundens aftaler, har Rumænien anført sine forpligtelser i den nationale valuta, men i faste priser, og også valgt status som udviklingsland, hvilket giver det mulighed for en længere overgangsperiode (10 år). Det har ikke præciseret sine forpligtelser vedrørende indenlandsk støtte og er derfor som udviklingsland underlagt en begrænsning af udgifterne til 10% af værdien af dets produktion.

Siden den 1. juli 1995 har fastsættelsen af todsatserne for importforanstaltningerne medført en betydelig forøgelse af beskyttelsen af det indenlandske marked for landbrugs- og fødevarer. For hovedparten af varerne er importtolden højere end i EU. Rumæniens forpligtelse vedrørende eksportsubsidier begrænser udgifterne for eksporten til 2,2 mia. ROL (under 1 mio. ECU) i år 2004.

Europaaftalen med Rumænien har været anvendt siden 1995.

Afhængigt af konjunkturerne anvender regeringen i øvrigt midlertidige eksportforbud for at sikre det indenlandske markeds forsyning til priser, der er lavere end verdensmarkedspriserne. Rumænien synes i øjeblikket ikke at yde tilskud til eksporten.

Veterinær- og plantesundhedslovgivningen er ved at blive harmoniseret med de EF-bestemmelser, der er nævnt i hvidbogen, og der er indledt forhandlinger med henblik på indgåelse af en ækvivalensaftale.

Landbrugspolitikken gennemføres af landbrugsministeriet. Rumænien har ingen interventionsorganer, der kan sammenlignes med dem i de 15 EU-medlemsstater.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Indtil begyndelsen af 1997 søgte de rumænske myndigheder i forvaltningen af liberaliseringen af landbrugsøkonomien at mindske de umiddelbare følger for landbrugsproduktionen og de til landbruget knyttede industrier, mens samtidig den omstrukturering, der er nødvendig for overgangen til en totalt liberaliseret økonomi, faktisk forsinkedes.

Det forhold, at kreditterne tilbydes til ret lave rentesatser, og at støtteforanstaltningerne for producenterne består i støtte til levering af udsæd og gødning, har muliggjort et vist fornyet opsving i den vegetabiliske produktion. På mellemlang sigt kan Rumænien formentlig igen blive eksportør af korn.

Denne politik kan dog ikke forudses opretholdt, da den medfører et offentligt underskud og konsoliderer de statslige distributions- og afsætningsstrukturer; privatiseringen af agroindustrien er blevet stærkt forsinket, og de offentlige virksomheder modtager fortsat direkte eller indirekte støtte. I mangel af omstrukturering og investeringer forringes deres økonomiske resultater til stadighed, uden at der faktisk er mulighed for, at der kan opstå private virksomheder.

Ordningerne med garanterede mindstepriser har ikke samme eller tilsvarende virkninger som ordningerne i den fælles landbrugspolitik for de berørte varer. De fastsættes faktisk ud fra prisudviklingen på det frie marked på niveauer, der er tilstrækkeligt attraktive til at sikre forsyningen af de offentlige købere og forarbejdere. I de seneste tre år er de blevet forhøjet

som en reaktion på de internationale prisstigninger og den lokale inflation, men et fremtidigt fald i verdensmarkedspriserne vil medføre et fald i de garanterede mindstepriser.

Der er således i øjeblikket i Rumænien ingen institutionel pris, der direkte kan sammenlignes med de institutionelle EF-priser.

Det "redningsprogram for den nationale økonomi", som den rumænske ministerpræsident fremlagde i februar efter forhandlinger med IMF og Verdensbanken, markerer imidlertid et totalt brud med den af de rumænske myndigheder tidligere valgte fremgangsmåde, uden at der dog tages skridt til indførelse af mekanismer svarende til de fælles markedsordninger. Siden den 18. februar har priserne på alle landbrugsvarer været totalt liberaliseret, og der er bebudet vigtige foranstaltninger (fremskyndelse af jordreformen, privatisering, nedsættelse af den direkte støtte til agroindustriens virksomheder og reform af støtten til landbrugsproducenterne, formindskelse af hindringerne for eksport og reduktion af importtolden). Foranstaltningerne vedrørende udenrigshandelen har i realiteten været anvendt siden marts, og en del af støtten til inputs er faktisk blevet afskaffet.

Det er meget vanskeligt at forudse prisudviklingen i perioden forud for en tiltrædelse; den vil afhænge af en række faktorer, herunder den indenlandske økonomi, situationen på eksportmarkederne og udviklingen i prisstøtten i Unionen.

Det bliver også nødvendigt at anvende de europæiske afsætningsnormer og klassifikationssystemer. De vigtigste instrumenter til forvaltning af markederne og støtte til landbruget, der er indført i EF (mælkekvoter, godtgørelser, præmier i husdyrsektoren osv.), findes ikke i Rumænien, og det samme gælder foranstaltninger til udvikling af landdistrikterne. Det vil kræve relativt avancerede administrative systemer at forvalte og føre kontrol med disse foranstaltninger, og hvis de skal indføres i Rumænien, bliver det en meget stor udfordring for landets myndigheder.

Rumænien anvender Europaaftalens bestemmelser om handel med landbrugsvarer med EU korrekt.

Rumænien har gjort fremskridt med tilpasningen af sin lovgivning til de foranstaltninger, der er nævnt i hvidbogen. Veterinærlovgivningen er blevet delvis harmoniseret, men lovgivningen vedrørende dyrevelfærd opfylder ikke EF-kravene. Som mål er der fastsat en harmonisering i 1997, men der er ikke opstillet en tidsplan for den faktiske gennemførelse. Systemerne vedrørende grænsekontrol svarer ikke til EF-normerne; de omfatter bl.a. ikke ordninger for kontrol af levende dyr og animalske produkter, og de er generelt begrænset til kontrol af dokumenter, idet hovedparten af den fysiske kontrol udføres på det endelige bestemmelsessted. Hvad de interne foranstaltninger angår, vil de rumænske myndigheder skulle sikre landets dyresundhedsstatus i forhold til EF-kravene og foretage de nødvendige tilpasninger med hensyn til registrering af bestande og identificering af dyrene. I øvrigt vil det ikke være let at gennemføre opgivelsen af vaccination mod klassisk svinepest, således som det er nødvendigt for at overholde EF-lovgivningen. Der vil også være behov for, at forarbejdningsvirksomhederne følger EF-normerne.

Ifølge den rumænske lovgivning skal der oprettes en national kontroltjeneste, men det ser ud til, at dette i realiteten bremses på grund af finansielle vanskeligheder, således at der på nuværende tidspunkt ikke er tilstrækkelig sikkerhed for realisering af det indre marked.

Den tidsplan, der er fremlagt på plantesundhedsområdet, omfatter en harmonisering af lovgivningen i 1997. Der vil være behov for en yderligere udveksling af oplysninger for at vurdere, hvilken kapacitet de pågældende tjenester, som er under omstrukturering, faktisk har til at anvende disse bestemmelser.

Lovgivningen vedrørende frø og formeringsmateriale forventes harmoniseret i midten af 1997; ækvivalens anerkendes for mange sorter, men certificeringstjenesterne må tilføjes supplerende midler; harmoniseringen er for en stor dels vedkommende gennemført for pesticidrester, men kun i begrænset omfang for dyreernæring og tilsyneladende slet ikke for plantebeskyttelsesmidler og økologisk produktion.

Konklusion

Der er gjort begrænsede fremskridt med tilpasningen til den gældende fællesskabsret, og der vil være behov for en betydelig og vedvarende indsats med hensyn til omstrukturering af landbrugs- og fødevarerektoren og reform af landbrugspolitikken for at forberede Rumænien til at anvende den gældende fællesskabsret.

Der kræves en særlig indsats med hensyn til:

- gennemførelse og håndhævelse af de veterinære og plantesundhedsmæssige krav og modernisering af virksomhederne, så de opfylder EF-normerne; dette er særlig vigtigt, når det gælder inspektions- og kontrolordningerne for beskyttelse af EU's ydre grænser
- udbygning af de administrative strukturer for at sikre den nødvendige kapacitet til at iværksætte og håndhæve den fælles landbrugspolitikks bestemmelser
- omstrukturering af landbrugs- og fødevarerektoren for at øge dens konkurrenceevne.

Grundlæggende reformer er nødvendige, før Rumænien kan opfylde de forpligtelser, der er forbundet med medlemskab.

Fiskeri

Den fælles fiskeripolitik omfatter fælles markedsordninger, strukturpolitik, aftaler med tredjelande, forvaltning og bevarelse af fiskeressourcerne og videnskabelig forskning til støtte for disse aktiviteter.

Europaaftalen indeholder bestemmelser om handel med fiskerivarer med Fællesskabet. Hvidbogen omfatter ingen foranstaltninger på dette område.

Sammendrag

I 1995 beskæftigede fiskerisektoren i Rumænien 6 000 mennesker. Der produceredes ca. 69 000 tons fisk og fiskeprodukter til en værdi af 232 mio. ECU, svarende i værdi til 2,8% af EU-produktionsværdien.

I 1995 omfattede flåden 34 fartøjer, hvoraf 19 (der beskæftigede 1 300 mennesker) var registreret som højsøfartøjer og 15 (der beskæftigede 109 mennesker) var registreret som Sortehavs-kystfartøjer. Der er behov for yderligere oplysninger om antallet af aktive fiskerifartøjer: oplysninger om struktur efter alder, displacement og længde giver væsentlig mindre totaler (fra 14 til 21 fartøjer).

Den samlede fangst var på 39 000 t (en stigning fra 1 400 t for Sortehavet plus 1 300 t for fjernfarvande i 1993). 95% (36 500 t) af 1995-fangsten kom fra det nordøstlige Atlanterhav (hovedsagelig makrel og sild) og resten (1 500 t) fra Sortehavet (hovedsagelig brisling).

Andre vigtige rumænske fiskeforsyninger i 1995 kom fra ferskvandsakvakultur, hovedsagelig karpe (28 000 t) og import navnlig fra EU-medlemsstaterne (46 300 t).

Forarbejdningssektoren omfatter 14 virksomheder, der beskæftiger 1 700 mennesker, med en koncentration på fire store firmaer. Dens produktion var i 1995 på 69 105 t (en fordobling i forhold til 1993), hvoraf 30% kom fra den private sektor.

I 1995 importerede Rumænien 46 300 t og eksporterede 5 099 t fisk og fiskeprodukter. I de første ni måneder af 1996 beløb fiskeimporten sig til 13 000 t og eksporten til 230 t - en betydelig nedgang i forhold til 1995. Som handelspartner leverer Rumænien 0,02% af EF's samlede import af fiskerivarer og 0,8% af EF's import af fiskerivarer fra ansøgerlandene alene (målt i værdi). Hvad EU's eksport angår, aftager Rumænien 0,39% af Unionens samlede eksport af fiskerivarer og 4,7% af dens eksport af disse varer til ansøgerlandene (målt i værdi).

Der findes ingen specifik institutionel kapacitet eller struktur til at overvåge og håndhæve fangstkvoter på åbent hav, i Sortehavet eller indre farvande, selv om forskellige organer har beføjelser til at håndhæve lovgivningen.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Rumæniens produktions- og udenrigshandelstal er lave i forhold til de tilsvarende EF-tal og udviser tilsyneladende en nedadgående tendens. De skulle derfor ikke få nogen væsentlig effekt for Fællesskabet som helhed.

Rumænien har til hensigt at modernisere højsøflåden og øge fangsterne til omkring 80-100 000 t pr. år fra år 2000 efter omstrukturering af statslige fiskeriselskaber inden for fjern- og Sortehavsfiskeri for at muliggøre en hurtigere privatisering. Der er behov for yderligere udveksling af oplysninger om kilderne til de øgede fangster og fremskridtene med omstruktureringen for at vurdere, om disse ambitiøse mål er realisable og godkendes af den nye regering.

Industrien er forældet og vil kræve en modernisering. Det bliver nødvendigt for Rumænien at oprette en fiskeriadминистраtion, der kan gennemføre den fælles fiskeripolitik - især forvaltning af ressourcerne, førelse af et register over fiskerflåden, implementering af strukturpolitikken for sektoren, forvaltning af markedsordningen og indsamling af alle statistiske og videnskabelige oplysninger - og EF's politik vedrørende sundheds-, hygiejne- og miljøspørgsmål.

Yderligere udveksling af oplysninger er påkrævet for at vurdere situationen vedrørende aftaler med andre lande.

Konklusion

Der kræves en betydelig indsats for at tilpasse sektoren til en tiltrædelse. Det rumænske fiskerierhvervs integration i den fælles fiskeripolitik vil ikke skabe større problemer.

Energi

Hovedmålsætningerne med EU's energipolitik er ifølge Kommissionens hvidbog om "En energipolitik for Den Europæiske Union" bl.a. øget konkurrenceevne, energiforsyningssikkerhed og miljøbeskyttelse. Den gældende fællesskabsret på energiområdet består af bestemmelser i EF-traktaten og afledt ret vedrørende konkurrence og statsstøtte, det indre energimarked (herunder direktiver om elektricitet, prisgennemsækelighed, transitordninger for gas og el, fossile brændstoffer, licenser, beredskab inkl. forpligtelser om sikkerhedslagre, osv.), atomkraft, energieffektivitet og miljø. De transeuropæiske energitransmissionsnet og støtte til FTU inden for energi er også vigtige energipolitiske emner. Blandt igangværende arbejde er liberalisering af gassektoren, fællesskabslovgivning om energieffektivitet og auto-oil-programmet.

Fællesskabsretten på det nukleare område bestod oprindeligt af Euratom-traktaten, men er nu blevet betydeligt mere omfattende og består af en række juridiske og politiske instrumenter, herunder internationale aftaler. Fællesskabsretten vedrører bl.a. sundhed og sikkerhed, herunder strålingsbeskyttelse, sikkerheden på kernekraftanlæg, affaldshåndtering, investeringer inkl. finansielle instrumenter under Euratom, fremme af forskning, et nukleart fællesmarked, forsyninger, sikkerhedsforanstaltninger og internationale relationer.

Europa-aftalerne fastslår, at der skal etableres et samarbejde om en gradvis integration af de europæiske energimarkeder og ydes bistand inden for de relevante politiske områder. Hvidbogen om de associerede central- og østeuropæiske landes integration i EU's indre energimarked fremhæver behovet for, at de vigtigste direktiver om det indre marked gennemføres i fuldt omfang sammen med EF's konkurrenceret. På kerneenergiområdet omtaler hvidbogen forsyninger, kontrolforanstaltninger og transport af radioaktivt affald.

Sammendrag

Rumænien er det land i Sydøsteuropa, der har de største indenlandske energiresourcer, især olie og gas (både on- og off-shore), men også brunkul, stenkul, uran og vandkraft. Landet er 70% selvforsynende med energi. Halvdelen af landets gasforbrug importeres fra Rusland, og naturgas udgør 40% af landets energibalance.

Olieindustrien omfatter store olieraffinaderier (34 mio. t pr. år) og tilknyttede faciliteter, f.eks. olierørledninger og import/eksportterminaler ved Sortehavet.

Råolien (fra Rusland og Mellemøsten) importeres gennem Constanta. Gas føres i transit fra Rusland, Ukraine og Moldova til Rumænien.

Rumænien fungerer endvidere som en strategisk korridor for transport af russisk gas til Balkan, herunder Grækenland. Rumæniens plan om i fremtiden at koble sit elnet sammen med det fremtidige europæiske UCPTÉ-net, styrker dets rolle som transitland samtidig med, at strategien bidrager til en integration i de transeuropæiske energinet. Den nylige synkrone elforbindelse, der blev etableret på forsøgsbasis mellem de rumænske, bulgarske, græske, serbiske og albanske elforsyningsnet, er et første skridt frem mod en fremtidig tilslutning til UCPTÉ-nettet.

Regeringen yder statsstøtte til sektoren for fremstilling af fast brændsel (som primært producerer brunkul og beskæftiger 115 000 personer), hvor en omfattende omstrukturering er påkrævet.

Energisektoren tegner sig for en større del af Rumæniens produktion end nogen anden økonomisk sektor. Effektiviteten inden for sektoren er tre gange lavere end EU-gennemsnittet som følge af historisk betingede lave priser, utilstrækkelig fokusering på effektivitet, forældet teknologi mv. Denne ineffektivitet bidrager sammen med sektoren for fast brændsel, elproduktionssektoren og olie-sektoren til at ødelægge miljøet.

Rumæniens første kernekraftværk ved Cernavoda (af den canadiske CANDU-type, og opført med canadisk og italiensk deltagelse) er sat i drift og tegnede sig allerede i 1996 for 8% af elproduktionen. Regeringen anser opførelsen af reaktor nummer to i løbet af de næste fem år for at have afgørende betydning. Opførelsen af andre reaktoranlæg, som lever op til de i EU generelt accepterede sikkerhedsmål, planlægges på længere sigt, men finansieringen heraf er endnu ikke på plads. Det natururan, der anvendes som brændsel, udvindes og fremstilles i Rumænien og Canada.

Rumænien har desuden to forskningsreaktorer, og det berigede uranbrændsel hertil kommer fra Rusland og USA. Returnering af det brugte brændsel til USA er aftalt, men noget tilsvarende er endnu ikke fastlagt for Ruslands vedkommende. Man er ved at udarbejde en elprisstruktur, hvori der tages højde for omkostningerne ved kerneenergi-produktionen.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Den store rumænske energisektor påvirkes i høj grad af manglen på investeringsmidler og en omstrukturering hindres desuden af, at der ikke findes en klar overordnet energipolitik. Kun enkelte dele af politikker og den nødvendige lovgivning er gennemført (f.eks. olieloven), men

der findes mange lovudkast, som endnu ikke er vedtaget af parlamentet, eller som ikke er gennemført (f.eks. en kommende lov om elektricitet/varmeenergi, mv.).

Rammerne for konkurrencen i energisektoren er endnu ikke tilpasset direktiverne om det indre energimarked, som de anvendes i forbindelse med EF's konkurrenceret. Store vertikalt integrerede statsdominerede energiselskaber har monopol på produktion, transmission og distribution. Udenlandske selskaber er dog allerede aktive inden for oliesektoren (olieefterforskning og detailsalg af olieprodukter). Med undtagelse af oliepriserne, som næsten er oppe på verdensniveauet, er energipriserne krydssubsidierede og dermed konkurrenceforvridende. Af sociale hensyn er især energipriser til husholdninger stadig alt for lavt sat.

Rumænien opfylder ikke EU's beredskabskrav, herunder forpligtelsen til at have olielagre til 90 dages forbrug. De nuværende lagre ser ud til at udgøre ca. 30 dages forbrug, men der bør tages højde for den indenlandske produktion, som reducerer landets lagerforpligtelser med max. 15%. Tilpasning til gældende fællesskabsret vil kræve lovgivning og betydelige investeringer i beholdere og lagre.

Hvad sektoren for fremstilling af fast brændsel angår, må statsinterventionerne vurderes i henhold til EF-reglerne og EKSF-bestemmelserne om statsstøtte.

Opfyldelse af EU's krav til energieffektivitet (f.eks. energimærkning og effektivitetsnormer) og miljøbeskyttelse (f.eks. brændselskvalitet) hindres f.eks. af manglen på investeringsmidler. Energimærkningsforanstaltninger er påbegyndt, men der er stadig meget, der skal gøres.

I den forbindelse bør det bemærkes, at oliesektoren, især raffinaderierne, skal tilpasse sig EF-normerne og vil stå over for et mættet europæisk marked.

Såfremt Rumænien fortsætter med at dække sin uranefterspørgsel gennem den indenlandske produktion, vil det være en positiv faktor i forsyningssikkerheden på lang sigt i et udvidet EU. Den fælles politik om diversificering af forsyningskilder hvad nukleart materiale angår vil gælde for kontrakter indgået efter tiltrædelse. Brugt brændsel fra Cernavoda-kraftværket blive i de første driftsår blive lagret på anlægget. Mere langsigtede løsninger er endnu ikke fundet.

Ved tiltrædelsen skal landet overholde Euratom-traktatens bestemmelser, herunder særligt bestemmelserne om forsyninger af nukleart materiale, det nukleare fællesmarked, kontrolforanstaltninger, sundhed og sikkerhed og internationale aftaler. Der kan eventuelt opstå problemer, idet det ikke klart fremgår, om Rumænien fuldt ud har gennemført visse internationale aftaler inden for disse områder (især Wien-konventionen om Civilretligt Ansvar for Nuklear Skade, den Internationale Konvention om Fysisk Beskyttelse af Nukleare Materialer, og Retningslinjer for Leverandører af Nukleart Materiale). Rumænien har en ubegrænset kontroloverenskomst med IAEA, så på dette område ventes der ikke at være problemer med anvendelsen af fællesskabsretten. Kernekraftværket er af vestligt design og har ingen problemer, men sikkerheden under drift må følges nøje. Tilsynsmyndighedens uafhængighed må understøttes.

Konklusion

Rumænien skal øge sin indsats på energiområdet betydeligt for at gøre sig klar til integrationen.

Følgende emner må følges med særlig stor opmærksomhed: Foranstaltninger vedrørende monopoltilpasning, herunder import og eksport, energiprissætning, beredskab herunder opbyggelsen af de obligatoriske olielagre, statsinterventioner i sektoren for fremstilling af fast brændsel, energieffektivitet og brændselskvalitetsstandarder.

Der ventes ikke at være problemer med at leve op til Euratom-bestemmelserne, men Rumænien må gennemføre visse internationale aftaler på det nukleare område. Der må træffes passende foranstaltninger for så vidt angår den nukleare sikkerhedsstandard under drift, og der skal findes mere langsigtede løsninger hvad angår det radioaktive affald.

Transport

Fællesskabets transportpolitik består af tiltag og initiativer inden for tre hovedområder:

- kvalitetsforbedring gennem udvikling af integrerede og konkurrencedygtige transportsystemer på grundlag af avancerede teknologier, som også bidrager til opfyldelse af miljømæssige og sikkerhedsmæssige målsætninger
- forbedring af det indre markeds funktion ved fremme af mere effektive og brugervenlige transporttjenester samtidig med, at valgmuligheder og sociale standarder sikres
- udvidelse af den eksterne dimension, ved at man forbedrer transportforbindelserne til tredjelande og fremmer EU-virksomhedernes adgang til andre transportmarkeder (Den Fælles Transportpolitik, Handlingsprogram for 1995-2000).

Europaaftalen rummer bestemmelser om tilnærmelse af lovgivningen til fællesskabsretten og samarbejde med det formål at omstrukturere og modernisere transportområdet, at skabe bedre adgang til transportmarkedet, at lette transittrafikken og at nå frem til driftsmæssige standarder svarende til dem, der gælder i Fællesskabet. Hvidbogen fokuserer på foranstaltninger til opfyldelse af betingelserne for det indre marked inden for transportsektoren, herunder aspekter som konkurrence, harmonisering af lovgivning og standardisering.

Sammendrag

Rumænien har ingen grænse op til Unionen, men krigen i det tidligere Jugoslavien førte til en væsentlig stigning i transittrafikken, der krydsede Rumænien for at undgå det tidligere Jugoslaviens territorium, og som for det meste benyttede en vejinfrastruktur, der ikke var beregnet på en sådan tung trafik. Rumænien har behov for at investere i hurtige og betydelige forbedringer af dets vejnet, og mange af disse forbedringer er først ved at blive gennemført, ligesom landet har måttet udvikle de tidligere meget begrænsede grænsepassageinfrastrukturer. Tre transeuropæiske trafikkorridorer, der blev fastlagt på den tværeuropæiske transportkonference på Kreta, krydser det rumænske territorium.

Efter de politiske forandringer i 1990 og åbningen af landet har Rumænien gennemgået en vanskelig periode, med betydelig økonomisk tilbagegang, der har forårsaget en kraftig

nedgang i trafikken. Efterspørgslen efter transport er endnu ikke nået op på det tidligere niveau, bortset fra sejladsen ad indre vandveje og lufttransporten. Den største vægtforskydning mellem de enkelte transportformer er sket inden for godstransporten, med en betydelig forøgelse af vejgodstransportens markedsandel på bekostning af de andre transportformer; især jernbanerne, der tidligere indtog en noget kunstigt skabt position, har mistet markedsandele.

Rumænien har mange handicap at kæmpe med inden for transportsektoren. Den tidligere rumænske selvforsyningspolitik, der krævede fuld tilbagebetaling af udenlandsk gæld, førte til en helt utilstrækkelig investering i infrastrukturer og udstyr til transport, specielt i en situation, hvor det meste udstyr til offentlig transport måtte importeres. Det forhold, at det meste af dette udstyr kom fra den tidligere Sovjetunion, har forstærket dette problem, eftersom Rumænien nu må foretage omfattende investeringer i transportsektoren, blot for at erstatte det ikke-standardiserede og forældede udstyr, i en situation, hvor der ikke er finansielle ressourcer til rådighed til at imødekomme sådanne behov. Det vil derfor være nødvendigt nøje at følge den kommende udvikling i efterspørgslen efter transport i førtiltrædelsesperioden.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Med hensyn til gennemførelsen af det indre marked har Rumænien udfoldet store bestræbelser for at overtage den gældende fællesskabsret. Den rumænske sektor for international transport anvender allerede til dels de samme regler som Fællesskabet, især for så vidt angår sejladsen ad indre vandveje og den kombinerede transport. Med hensyn til lufttransporten bør Rumænien dog videreføre sit harmoniseringsarbejde og hurtigt se at få vedtaget de nødvendige bestemmelser, især de nye forskrifter for civil luftfart. Nødvendigheden af at få fornyet flåden af luftfartøjer vil også kunne volde ganske betydelige finansieringsproblemer. Inden for søtransportsektoren er det punkt, hvor landet især er sakket agterud i forhold til den gældende fællesskabsret, sikkerhedsproblematikken, hvor Rumænien stadig befinder sig meget langt fra Unionens normer.

Den rumænske vejgodstransport er ikke i fuld overensstemmelse med den gældende fællesskabslovgivning; inden landets tiltrædelse må denne overensstemmelse være sikret, både med hensyn til den relevante rumænske lovgivning og den rent faktiske gennemførelse heraf. De punkter, der må følges nøje i løbet af førtiltrædelsesperioden, angår færdselssikkerhed, vægt og dimensioner og brugerafgifter. Måske vil der ikke kunne opnås fuld overensstemmelse med fællesskabsreglerne vedrørende vægt og dimensioner inden optagelsen, hvilket vil begrænse mulighederne for, at køretøjer fra EU kan benytte det rumænske vejnet.

Jernbanesektoren og passagerbefordringen ad vej volder relativt færre problemer end de tre ovennævnte områder med hensyn til overtagelsen af den gældende fællesskabsret, selv om det vil være nyttigt med en række klarlæggelser, og nødvendigt med en supplerende indsats for jernbanernes vedkommende. Til gengæld synes disse to markeders funktion at kræve en nærmere dokumentation, eftersom de strukturelle ændringer (privatisering af driften, indførelse af konkurrenceskabende elementer osv.) endnu kun er i deres vorden; af den grund vil disse to sektorer nok komme ud for store omvæltninger i de kommende år.

Udviklingen af et integreret og konkurrencedygtigt transportsystem er et mål, som de rumænske myndigheder holder sig for øje; de to største problemer på dette område vil nok være at nå op på et fyldestgørende sikkerhedsniveau og at nå frem til en optimal udnyttelse af transportsystemet. Med hensyn til sikkerheden har Rumænien allerede gjort lovende fremskridt, men landet befinder sig endnu fjernt fra Fællesskabets standard, især inden for lufttransport, søtransport, søtransport og vejtransport. Med hensyn til skabelsen af et sammenhængende transportsystem vil Rumænien nok opleve en vedvarende tendens til forøgelse af trafikken på vejene, og landet bør derfor særlig bestræbe sig for at udnytte jernbanerne og sejladsen ad indre vandveje, især på baggrund af vejnettets svaghed sammenholdt med jernbanerne og de indre vandveje.

Med hensyn til en forbedring af forbindelserne til Unionens medlemsstater og til de andre nabolande påregner Rumænien mellem 1995 og 1999 over landets eget budget at investere ca. 1,6 mia. ECU i de transportinfrastrukturer, der benyttes af den internationale transport, især til fordel for de transeuropæiske transportkorridorer. Dette beløb svarer til ca. 1,3% af BNI, hvilket er en hæderlig indsats, som dog helt klart ikke imødekommer de eksisterende behov; en nedskæring af dette beløb som følge af budgetmæssige stramninger ville yderligere forværre denne uheldige situation og hæmme landet i dets europæiske integrationsproces.

Konklusion

Rumænien har gjort fremskridt med overtagelsen af den gældende fællesskabsret på transportområdet. Dog er landets deltagelse i det indre transportmarked fortsat betinget af, at det hurtigt kommer på linje med den gældende fællesskabsret; søtransportsektoren og vejgodstransporten er i så henseende de mest problematiske, især for så vidt angår sikkerheden, men også inden for jernbanesektoren er der behov for en indsats.

Der bør ligeledes drages omsorg for, at de nødvendige midler til etablering af grundlaget for det fremtidige transeuropæiske transportnet, der vil blive udvidet med de nyoptagne lande, vil være til stede, og at de aktuelle mangler, der kendetegner vejnettet, hurtigt afhjælpes. Desuden vil det være nødvendigt, at de rumænske administrative strukturer, herunder de tilsynsmyndigheder, der f.eks. tager sig af sikkerheden, styrkes hurtigt og på en konsekvent måde.

Små og mellemstore virksomheder

EU's virksomhedspolitik sigter mod at give de små og mellemstore virksomheder gunstige forhold at udvikle sig under i hele EU, at forbedre deres konkurrenceevne og fremme deres udvikling i EU og internationalt. Virksomhedspolitikken er kendetegnet ved en høj grad af subsidiaritet. Fællesskabets komplementære rolle er fastlagt i et flerårigt program for små og mellemstore virksomheder i EU. Programmet danner rets- og budgetgrundlag for EU's konkrete aktioner til fordel for de små og mellemstore virksomheder. Den gældende fællesskabsret har hidtil været begrænset til henstillinger inden for nogle konkrete områder, selvom lovgivningen inden for andre områder (som f.eks. konkurrence, miljø og selskabsret) også har betydning for de små og mellemstore virksomheder.

Europa-aftalen omhandler samarbejde om at udvikle og styrke de små og mellemstore virksomheder, særligt i den private sektor, gennem bl.a. information og bistand i retlige,

administrative og skattemæssige anliggender. Hvidbogen indeholder ingen konkrete foranstaltninger.

Sammendrag

Det anslås, at fremstillingsindustrien i 1995 tegnede sig for 34,6% af bruttonationalproduktet, medens tjenesteydelserne stod for 37,9%. Den private sektor tegnede sig i alt for ca. 45% af BNP, medens procentsatsen hvad værditilvæksten angik, androg omkring 29. Ca. 98% af alle virksomheder kan kategoriseres som små eller mellemstore (hvis man anvender den rumænske regerings egen definition, dvs. virksomheder med op til 500 ansatte). Af disse er størstedelen beskæftiget med en gros eller detailhandel (70%) og med industriproduktion (11%).

Skønt regeringen anerkender den vigtige rolle, som de små og mellemstore virksomheder spiller i økonomien, kan der konstateres en vis mangel på logik i politikken over for og holdningen til støtte til de små og mellemstore virksomheder. Endvidere hindrer manglen på skatteindtægter regeringen i at igangsætte aktiviteter til støtte for disse virksomheder. De vigtigste strukturer, der i øjeblikket eksisterer til støtte for små og mellemstore virksomheder, er oprettet og støttes fortsat af donatorer.

Regeringen har truffet en række foranstaltninger af begrænset omfang til fordel for de små og mellemstore virksomheder. Lovgivningen har været koncentreret om oprettelse af støttestrukturer, finansielle instrumenter og forenkling af skattesystemet. Den 1. januar 1996 blev det nationale privatiseringskontor oprettet. Dette kontor er hovedansvarlig for udvikling af politikken vedrørende de små og mellemstore virksomheder samt for forvaltning af særforanstaltninger til støtte for disse. Der oprettes ligeledes et stigende antal faglige organisationer og arbejdsgiverforeninger. Andre organer, der er involveret i udviklingen af de små og mellemstore virksomheder, er industri- og handelskammeret, donorstøttede udviklingscentre for små og mellemstore virksomheder, kooperative organisationer etc.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

De små og mellemstore virksomheder yder allerede på nuværende tidspunkt et væsentligt bidrag til den økonomiske genrejsning i Rumænien. De små og mellemstore virksomheder har potentialet til at spille en stadig stigende rolle både hvad vækst og beskæftigelse angår. De støttestrukturer for små og mellemstore virksomheder, der i øjeblikket er tilgængelige, tegner sig for de grundlæggende informations- og rådgivningstjenester på dette område. Den politiske vilje til at stimulere og fremme udviklingen af de små og mellemstore virksomheder har imidlertid været noget tøvende, og det er vigtigt med større politisk vilje og kohærens på området i årene fremover. Det er ligeledes vigtigt at styrke de eksisterende støttestrukturer og gøre tiltag til at forenkle det lovgivningsmæssige og administrative miljø, som de små og mellemstore virksomheder skal fungere i. Det er endvidere afgørende, at de små og mellemstore virksomheders adgang til finansiering lettes.

Konklusion

Selv om der fortsat er et klart behov for større sammenhæng i politikken for de små og mellemstore virksomheder, forventes Rumæniens deltagelse på dette område ikke at ville volde større problemer.

3.5 Økonomisk og social samhørighed

Beskæftigelse og sociale anliggender

Fællesskabets socialpolitik er blevet udviklet ved hjælp af en række forskellige instrumenter som f.eks. juridiske bestemmelser, Den Europæiske Socialfond og aktioner, der fokuserer på specifikke spørgsmål, herunder folkesundhed, fattigdom og handicappede. EF's regelværk omfatter sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, arbejdsret og arbejdsvilkår, lige muligheder for mænd og kvinder, koordinering af socialsikring for vandrede arbejdstagere samt tobaksvarer. Sociallovgivningen i Unionen har været karakteriseret af fastlæggelsen af minimumsnormer. Desuden er dialogen mellem arbejdsmarkedets parter på europæisk niveau nedfældet i traktaten (artikel 118B), og i protokollen om social- og arbejdsmarkedspolitikken henvises der til konsultation af arbejdsmarkedets parter og foranstaltninger med henblik på at lette dialogen mellem dem.

Europaaftalen indeholder bestemmelser om tilnærmelse af lovgivning til fællesskabsretten og samarbejde om forbedring af standarder inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, arbejdsmarkedspolitikker og modernisering af socialsikringssystemet. Den fastsætter også, at EF-arbejdstagere, der er lovligt beskæftiget i Rumænien, skal behandles uden nogen i nationaliteten begrundet forskelsbehandling, for så vidt angår arbejdsvilkår. Hvidbogen foreskriver foranstaltninger med henblik på en tilnærmelse inden for alle områder af regelværket.

Sammendrag

Den socialle dialog i Rumænien er i færd med at blive udviklet, selvom tidligere tiders praksis med intervention fra regeringsrepræsentanters side - under tilsidesættelse af arbejdsmarkedsparternes uafhængighed - er svær at udrydde. Det er nødvendigt, at arbejdsmarkedets parter selv, og især arbejdsgiverne i den private sektor, styrker deres strukturer og fortrolighed med hensyn til overenskomstforhandlinger, således at de spiller deres rolle fuldt ud. Denne proces vil kunne fremmes af yderligere privatiseringer. På arbejdstagersiden er de fire vigtigste organisationer medlemmer af Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (EFS). Arbejdsgiverne er repræsenteret på internationalt niveau gennem en paraplyorganisation, der omfatter fem store arbejdsgiverstrukturer.

I 1995 var arbejdsløsheden på 8%, men det skal også tages i betragtning, at der eksisterer en væsentlig skjult arbejdsløshed, og Rumænien står over for et alvorligt problem med langtidsledighed. I visse regioner med omfattende jobtab i traditionelle industrier er 50% af de arbejdsløse langtidsledige.

Rumænien er startet på at udvikle moderne arbejdsmarkedspolitikker og bestemmelser og institutioner på dette område. Denne proces vil skulle videreføres i et godt stykke tid fremover.

Rumæniens socialsikringssystem står over for alvorlige finansieringsproblemer, delvis på grund af vanskeligheder med opkrævning af bidrag. Trods en voksende efterspørgsel efter sociale ydelser, er den andel af BNP, der anvendes til socialsikring, relativt lav, nemlig 9% (1994-tal). Selvom det sociale sikkerhedssystem dækker størsteparten af de sociale risici,

giver de nuværende ydelsesniveauer en inadækvat beskyttelse mod fattigdom. I det nuværende system gives der plads for betydelige uligheder mellem de forskellige befolkningsgrupper. En forbedring af den generelle administration og organisation af socialsikringssystemet er påkrævet. Der vil skulle gøres en fortsat indsats for at sikre, at der udvikles sociale beskyttelsesforanstaltninger.

Situationen i sundhedssystemet er væsentligt ringere end i EU. Især er smitsomme sygdomme et problem. De økonomiske og sociale forhold har resulteret i en opløsning af sundhedssystemet, som ikke kan håndtere problemerne.

Vurdering af den nuværende og den fremtidige situation

Rumænien har gennemført forbedringer med hensyn til tilnærmelsen til Fællesskabets regelværk inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Flere forskellige EF-direktiver er allerede gennemført. I september 1996 vedtog Rumænien en nye lov om erhvervsmæssig sundhed og sikkerhed, der fastlægger grundprincipperne for beskyttelsen af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, og som er udarbejdet på grundlag af EU's rammedirektiv. Der findes ikke megen lovgivning vedrørende arbejdstilsynsstandarde. Men det forventes, at der før udgangen af 1997 vil blive udarbejdet en ny lov om arbejdstilsyn, der er i overensstemmelse med EF- og ILO-standarderne.

Hvad angår området arbejdsret, ser det ud til, at den rumænske arbejdslovgivning endnu ikke er tilpasset EU-bestemmelserne vedrørende f.eks. beskyttelse af arbejdstagernes rettigheder i tilfælde af virksomhedsoverdragelse eller kollektive afskedigelser og beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens. Det er nødvendigt at foretage tilpasninger af de gældende arbejdslove vedrørende arbejdsgiverens forpligtelse til at informere arbejdstagerne om deres arbejdsvilkår og på området arbejdstider. Informationen og konsultationen af arbejdstagere på virksomhedsniveau vil, således som det kræves i en række EF-direktiver, skulle styrkes.

For så vidt angår ligestilling, er de grundlæggende bestemmelser i EF-lovgivningen om ikke-forskelsbehandling af kvinder og mænd omfattet af den rumænske lovgivning. Lovgivningen til fordel for kvinder anvendes ikke altid i praksis, og kvindernes materielle situation synes at være blevet forringet. Det er nødvendigt, at der foretages tilpasninger af lovgivningen vedrørende beskyttelse af gravide kvinder og forældreorlov.

Hvad angår retten til fri bevægelighed for arbejdstagere, synes der ikke at være noget til hinder for, at Rumænien skulle kunne gennemføre bestemmelserne i regelværket på dette område. Indførelsen af retten til fri bevægelighed vil imidlertid kræve ændringer i den nationale lovgivning, navnlig med hensyn til adgangen til beskæftigelse og behandling uden nogen i nationaliteten begrundet forskelsbehandling.

I forbindelse med socialsikring for vandrende arbejdstagere volder tiltrædelsen i princippet ikke større problemer, selvom det vil være nødvendigt at foretage visse tekniske tilpasninger. Et vigtigere punkt er den administrative kapacitet til at gennemføre de detaljerede koordinationsregler i samarbejdet med andre lande. Det står ikke klart, om Rumænien råder over de fornødne administrative strukturer til at varetage disse koordinationsopgaver.

De to direktiver om advarselmærkning på cigaretpakker og maksimalt tjæreindhold er endnu ikke gennemført i den rumænske lovgivning.

Konklusion

Det er nødvendigt, at Rumænien i de kommende år gør særdeles store fremskridt på alle områder inden for sin socialpolitik og især på områderne sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, folkesundhed og arbejdsmarkeds- og beskæftigelsespolitikker. Der er meget, der skal gøres inden for både tilnærmelse af lovgivning, styrkelse af den offentlige administration og tilvejebringelse af effektive gennemførelsesstrukturer, før Rumænien vil være i stand til at påtage sig forpligtelserne på det socialpolitiske område i forbindelse med EU-medlemskab.

Regionalpolitik og samhørighed

Ifølge traktatens afsnit XIV søger Fællesskabet at styrke samhørigheden, navnlig via strukturfondene. Rumænien skal indføre disse instrumenter effektivt og samtidig overholde de principper, målsætninger og procedurer, der gælder på tiltrædelsestidspunktet.

I Europaaftalen er der bestemmelser om samarbejde om regionaludvikling og fysisk planlægning, bl.a. ved hjælp af udveksling af oplysninger blandt lokale, regionale og nationale myndigheder samt udveksling af embedsmænd og eksperter. Hvidbogen indeholder ikke nogen særlige bestemmelser herom.

Sammendrag

Rumæniens BNP pr. indbygger udgjorde i 1995 ca. 23% af EU-gennemsnittet. De regionale udsving varierer fra 116% af landsgennemsnittet i Bukarest til 54% i de sydlige regioner omkring hovedstaden. En lignende analyse af arbejdsløsheden viser mindre udtalte regionale forskelle, selv om det forventes, at forskellene vil vokse, efterhånden som den økonomiske omstrukturingsproces bliver mere gennemgribende.

Ifølge den rumænske grundlov (1991) og loven om offentlig lokalforvaltning, der blev ændret i 1996, er en lang række beføjelser overgået til de 41 valgte judet-råd (+ Bukarest kommune), herunder grundrids for fysisk planlægning, planlægning af økonomisk udvikling og investeringsprogrammer. På et lavere niveau indeholder loven om offentlig lokalforvaltning bestemmelser om selvstyrende kommunalråd. I Rumænien er der 2 767 selvstyrende lokale myndigheder (80 bykommuner og 2 686 kommuner, der omfatter 13 000 landsbyer).

Rumænien har ikke nogen særskilt regionaludviklingspolitik. Den fysiske planlægning, der hører under ministeriet for offentlige arbejde og fysisk planlægning, omfatter dog omfattende retlige, administrative og praktiske rammer.

I planen for fysisk planlægning fremhæves regionaludvikling som et af hovedmålene. Målsætningen om at reducere de regionale forskelle såvel socioøkonomisk udvikling af tilbagestående regioner som programmer for fysisk planlægning. Det hedder endvidere i planen, at offentlige investeringsprogrammer (økonomisk infrastruktur) og særprogrammer, der tilrettelægges på nationalt plan for særlige områder, f.eks. højlandet i de vestlige Karpater, er det vigtigste middel til at opnå regional samhørighed.

På det regionale plan blev der vedtaget udviklingsstrategier på judet-niveau i 1995. De omfatter både økonomisk udvikling af regionerne og fysisk planlægning og består af generelle retningslinjer, planer og programmer. En ny lov om fysisk planlægning og byplanlægning er under vedtagelse i parlamentet.

Rumæniens finansielle instrumenter til gennemførelse af regionaludviklingsinitiativer er begrænsede. Det er dog endnu ikke muligt at fastslå, hvor stor en del af de samlede udviklingsudgifter der kan anses som sammenlignelige med EF's strukturpolitik. Der kan derfor ikke på nuværende tidspunkt laves et pålideligt skøn over Rumæniens medfinansieringsevne.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Rumæniens regionaludviklingspolitik er fortsat ret rudimentær, men der er dog sket betydelige fremskridt med hensyn til etableringen af rammerne for fysisk planlægning. Erfaringerne herfra kan komme Rumænien til gode i forbindelse med indførelsen af en regionalpolitik, især med hensyn til synergieffekten inden for opbygningen af retsvæsen og institutioner.

Der er elementer i den nuværende politik, der er i overensstemmelse med strukturfondenes principper og mål. Der er imidlertid ingen samlede rammer for en regionaludvikling, der omfatter politik, lovgivning og instrumenter. Det er vanskeligt at føre principperne og målene ud i livet som følge af svag offentlig administration på både nationalt og lokalt plan.

Konklusion

Der er i Rumænien en voksende politisk bevidsthed om behovet for en regionalpolitik. Rumæniens kapacitet på det administrative område til at forvalte EF-fonde og føre en integreret regionaludviklingspolitik skal imidlertid klart forbedres. Der er stadig behov for, at der udarbejdes et retsgrundlag, at de eksisterende myndigheders opgaver og ansvar fastlægges og præciseres, og at en hensigtsmæssig administrativ struktur styrkes, inden Rumænien er rede til at anvende fællesskabsbestemmelserne og effektivt formidle støtten fra EF's strukturpolitik.

3.6 Livskvalitet og miljø

Miljø

Fællesskabets miljøpolitik, der udledes af traktaten, sigter mod bæredygtighed baseret på integrering af miljøbeskyttelse i EU's sektorpolitikker, forebyggende indsats, forureneren betaler princippet, bekæmpelse af skader ved kilden og delt ansvar. 'L'acquis communautaire' (Fællesskabets regelværk) omfatter omkring 200 retsakter, der dækker en lang række spørgsmål, herunder vand- og luftforurening, forvaltning af affald og kemikalier, bioteknologi, strålingsbeskyttelse og naturbeskyttelse. Medlemsstaterne skal sikre, at der foretages en vurdering af virkninger på miljøet, inden der gives tilladelse til visse offentlige og private projekter.

Ifølge Europaaftalen skal Rumæniens udviklingspolitik ledes af princippet om bæredygtig udvikling og bør fuldt ud inddrage miljøhensyn. Den fastlægger ligeledes miljø som et område for bilateralt samarbejde samt for tilpasning af landets lovgivning til Fællesskabets.

Hvidbogen dækker kun en mindre del af retsakterne på miljøområdet, nemlig produktrelateret lovgivning, der er direkte forbundet med fri bevægelighed for varer.

Sammendrag

Rumænien står over for alvorlige miljøproblemer med særlige udfordringer på alle nøgleområder: vandkvalitet, affaldsforvaltning, luft- og jordbundsforurening.

Vandressourcernes tilstand er årsag til mange bekymringer: drikkevandskvaliteten er meget ringe, tilslutningsgraden til spildevandsbehandlingsanlæg er lav, hvilket også gælder behandlingsstandarden og grundvandsforureningen er omfattende. En stor del af vandforureningen i Rumænien skyldes nitrater fra intensivt landbrug. Donau-flodens alvorlige forureningsproblemer har i betydeligt omfang oprindelse i Rumænien. Affald er ligeledes et område, der er årsag til stor bekymring: der findes praktisk talt ingen affaldsforvaltningslovgivning, begrebet farligt affald er ikke blevet defineret og forbrænding benyttes kun af og til. Luftforurening er et alvorligt problem, idet de vigtigste forureningskilder er kraftværker og andre industrianlæg - navnlig for tungmetaller - motorkøretøjer og boligopvarmning. Surt nedbør er ligeledes blevet et alvorligt problem. Årsagen til de faldende emissioner af forurenende stoffer siden 1989 har hovedsagelig været nedgangen i økonomisk aktivitet, men også bestræbelser på at udbedre 'hot spots'. Rumænien har ikke desto mindre stadig værdifulde områder med uberørt natur, såsom Karpaterne og Donau-deltaet (sidstnævnte er p.g.a. biodiversiteten et område af global værdi).

I Rumænien er miljøspørgsmål hidtil ikke blevet behandlet på effektiv vis. Investeringer er meget lave sammenlignet med EU-niveauerne, og situationen er forværret af, at der ikke findes noget miljøfinansieringsinstrument.

Der blev i 1995 indført en miljørammelov, der prioriterer affaldsbehandling meget højt. Størstedelen af miljølovgivningen er imidlertid temmelig gammel. Gennemførelsen er desuden ringe, blandt andet på grund af mangel på incitamenter, gamle og uøkonomiske produktionsteknikker, mangel på finansiering og på menneskelige ressourcer samt ringe inddragelse af befolkningen. Den nye privatiseringslov kræver, at investorer skal give enten en finansiell garanti eller en forpligtelse om at overholde miljøkrav; det forventes ligeledes, at der inden udgangen af 1997 vil være blevet oprettet en national miljøfond, som finansieres af forureningsafgifter og statsbudgettet.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

I det store hele er der hidtil blevet gjort meget lidt for at tilpasse miljølovgivningen til Fællesskabets. Årene 1996/97 blev fastsat som periode for udarbejdelse af visse miljøinstrumenter, navnlig i forbindelse med lovgivning nævnt i hvidbogen. Der findes imidlertid ingen specifikke planer for gennemførelse og håndhævelse af den resterende del af Fællesskabets regelværk. Situationen er særlig alvorlig hvad angår forvaltning af fast og farligt affald, hvor lovgivning er næsten ikke eksisterende, selv om der i øjeblikket behandles et lovudkast. Der mangler stadig meget på området for strålingsbeskyttelse og forvaltning af

radioaktivt affald, hvor der mangler sikkerhedskultur. Der burde lægges særlig vægt på hurtig gennemførelse i national lov af rammedirektiverne om luft, affald, vand og direktivet om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (IPPC) samt opstilling af finansieringsstrategier for lovgivning i vand-, luft- og affaldssektorerne, der kræver betydelige investeringer.

Situationen kompliceres ligeledes af en meget lidet udbredt miljøbevidsthed, selv om ikke statslige organisationers deltagelse i processen med opstilling af en miljøpolitik stadig forøges. Der er derfor langt igen til formel overensstemmelse med EF's krav i Rumænien. Faktisk gennemførelse og håndhævelse af Fællesskabets regelværk på miljøområdet er endog længere væk og ville kræve enorme investeringer af både regering og virksomheder, samt udvikling af passende gennemførelses- og håndhævelsesstrukturer. Landets miljøtiltrædelsesstrategi burde omfatte tidsplaner for gennemførelse af EF's miljølovgivning og starte med gennemførelse af blandt andre ovennævnte ramme- og IPPC-direktiver.

Konklusion

For at indlede vejen til tilpasning til EF's regelværk vil Rumænien skulle give miljøspørgsmål langt højere prioritet, gennemføre målrettede miljøtiltrædelsesstrategier og arbejdsprogrammer, øge hertil knyttede finansierings- og andre ressourcer betydeligt og udvikle en administrativ kapacitet. Hvis en sådan strategi følges, vil fuldstændig gennemførelse af den gældende fællesskabsret på miljøområdet kunne opnås på mellemlang til lang sigt. Effektiv overholdelse af en række retsakter, der kræver et vedvarende højt investeringsniveau og en betydelig administrativ indsats (f.eks. lovgivning om spildevandsbehandling, drikkevand, aspekter af affaldsforvaltning og luftforurening), vil imidlertid kun kunne opnås på meget lang sigt.

Forbrugerbeskyttelse

Den gældende fællesskabsret omfatter beskyttelse af forbrugernes økonomiske interesser (herunder kontrol med vildledende reklame, prisangivelse, forbrugerkredit, urimelige kontraktvilkår, fjernsalg, pakkerejser, salg uden for forretningslokalerne og timeshare) samt generel produktsikkerhed og produktsikkerhed inden for områderne kosmetik, tekstilbetegnelser og legetøj.

Europa-aftalen omhandler tilnærmelse af lovgivningen til fællesskabsretten samt samarbejde med henblik på at skabe fuld kompatibilitet mellem forbrugerbeskyttelsessystemerne i Rumænien og EU. Hvidbogens fase I-foranstaltninger fokuserer på forbedring af produktsikkerheden, herunder for kosmetik, tekstilprodukter og legetøj, og på beskyttelse af forbrugernes økonomiske interesser, herunder bl.a. på bestemmelser om vildledende reklame, forbrugerkredit, urimelige kontraktvilkår og prisangivelse. Fase II-foranstaltningerne vedrører pakkerejser, salg uden for forretningslokalerne og timeshare. Desuden vil der skulle tages hensyn til EU-lovgivning, der er vedtaget for nylig (fjernsalg), eller som snart bliver det (sammenlignende reklame, prisangivelse).

Sammendrag

Siden 1992 har Rumænien udviklet et omfattende institutionelt system til at håndtere forbrugerpolitikken. Forbrugerbeskyttelsesloven, der er inspireret af FN's retningslinjer for

området, fastlægger hovedreglerne for forbrugerbeskyttelse og indeholder bestemmelse om oprettelse af Kontoret for Forbrugerbeskyttelse (OPC). OPC, der er et statsligt, ikke-uafhængigt organ med 14 regionale afdelinger, har ansvar for koordinering og iværksættelse af forbrugerpolitikken. Derudover står OPC for at organisere de rådgivende forbrugerråd, der består af repræsentanter for statslige organer, forbrugergrupper og industrien, såvel på nationalt som regionalt og lokalt plan.

Som resultat af OPC's indsats for at tilskynde forbrugerne til at oprette græsrodsbevægelser omfatter forbrugerbevægelsen i Rumænien en lang række ikke-statslige organisationer, herunder Foreningen for Forbrugerbeskyttelse. Indimellem opstår der spændinger mellem forbrugergrupperne og OPC, der bestemmer, hvilke grupper der skal deltage i høringsproceduren. Flertallet af de mere end hundrede forbrugerforeninger er små lokale grupperinger, der oftest hører ind under én af de 16 regionale sammenslutninger. Der er én national paraplyorganisation.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

I kraft af forbrugerbeskyttelseslovens eksistens er de fleste forbrugerbeskyttelsesområder til en vis grad lovregulerede. Men eftersom loven kun indeholder rammebestemmelser, er der stadig behov for en konkret lovgivning, der kan opfylde EF's krav.

For så vidt angår beskyttelsen af forbrugernes økonomiske interesser, er der behov for yderligere lovgivning inden for nogle områder, som f.eks. prisangivelse, salg uden for forretningslokalerne, fjernsalg, timeshare, urimelige kontraktvilkår og forbrugercredit. For nogle af disse områder er der allerede fremsat forslag i den rumænske harmoniseringsplan, medens der for andre, som f.eks. fjernsalg, ikke ser ud til at være planlagt noget. Hvad angår pakkerejser, er der tilsyneladende et lovforslag under udarbejdelse, og lovforslag, der vil bringe de rumænske bestemmelser om vildledende reklame i overensstemmelse med EF's standard, er til behandling.

Med hensyn til den generelle produktsikkerhed ser den rumænske lovgivning ud til at ligge forholdsvis tæt op ad det vigtigste af EF's direktiver. Den rumænske harmoniseringsplan omfatter udarbejdelse af adskillige lovforslag for de vigtigste områder inden for EF's forbrugerlovgivning.

Der vil i forbindelse med indførelsen af den gældende fællesskabsret blive brug for udvikling af en stærk og uafhængig forbrugerbevægelse med støtte fra de offentlige myndigheder.

Konklusion

Rumænien er nået temmelig langt i tilnærmelsesprocessen. Selv om regeringen stadig skal have vedtaget en række ændringer og nye lovudkast, er Rumænien tæt på at opfylde EF's krav til forbrugerbeskyttelse. Men der vil dog sandsynligvis blive problemer med anvendelsen af den gældende fællesskabsret, især fordi mangelen på ressourcer gør det vanskeligt for Rumænien at håndhæve den eksisterende lovgivning.

3.7 Retlige og indre anliggender

Den nugældende ret

Det vigtigste grundlag for *gældende* lovgivning inden for retlige og indre anliggender (RIA) er det samarbejde, der omhandles i afsnit VI (artikel K) i traktaten om Den Europæiske Union, dvs. tredje søjle, men der er en snæver forbindelse til visse bestemmelser og foranstaltninger under traktatens første søjle (EF-traktaten).

Den væsentligste del af EU-samarbejdet om retlige og indre anliggender omfatter asyl, kontrol af EU's ydre grænser og indvandring, toldsamarbejde og politisamarbejde med henblik på forebyggelse og bekæmpelse af alvorlig kriminalitet, herunder narkotikahandel, samt civil- og strafferetligt samarbejde. EU-traktaten fastsætter de vigtigste principper for dette samarbejde og henviser specielt til Den Europæiske Konvention om Menneskerettighederne og Genève-konventionen (1951) om Flygtninges Retsstilling. I øvrigt er denne traktat, uden at det specielt nævnes, baseret på en række internationale konventioner, der er relevante for den, især fra Europarådet og FN, samt på Haag-konferencen. Indholdet af lovgivningen under tredje søjle er forskelligt fra indholdet af første søjle, idet den består af konventioner, fælles aktioner, fælles holdninger og resolutioner (herunder godkendte elementer af udkast til instrumenter, som er under forhandling). Rådet har indgået en række EU-konventioner (bl. a. Dublin-konventionen fra 1990 og konventioner om udvisning, bedrageri og EUROPOL). Disse er nu ved at blive ratificeret af de nationale parlamenter, medens adskillige andre konventioner, f. eks. om de ydre grænser, er på forskellige forhandlingsstadier i Rådet. Lovgivningen inden for RIA kræver i høj grad praktisk samarbejde, vedtagelse af lovgivning og en effektiv gennemførelse af denne.

Den nye traktat

De nuværende samarbejdsrammer bliver i stort omfang udvidet for flere af de ovennævnte emner, når den traktat, der blev resultatet af regeringskonferencen i Amsterdam, træder i kraft.

Således bekræftes det i den nye traktat, at Unionen skal udvikles til et område med "frihed, sikkerhed og retfærdighed", og disse emner samt den fri bevægelighed for personer, asylspørgsmålet, og indvandringen bliver til fællesskabsanliggender.

Specielt med hensyn til den fri bevægelighed for personer skal Schengen-aftalen ifølge den nye traktat integreres i Den Europæiske Union, og alle kommende medlemmer af EU skal acceptere gældende bestemmelser i denne aftale.

Yderligere skal politisamarbejdet og det strafferetlige samarbejde styrkes ifølge den nye traktat.

Europaafalen og Hvidbogen

Europaafalen omfatter bestemmelser om samarbejde om bekæmpelse af narkotikamisbrug og hvidvask af penge.

Hvidbogen går ikke direkte ind på spørgsmål under tredje søjle, men der er henvisninger til første søjle, bl. a. til hvidvask af penge og fri bevægelighed for personer, som er snævert forbundet med RIA. Der henvises også til Bruxelles- og Romkonventionerne.

Sammendrag

Almindelige forhåndsbetingelser for samarbejdet om RIA

Rumænien blev medlem af Europarådet i 1993 og har ratificeret de vigtigste instrumenter om menneskerettighederne. Det fastsættes i forfatningen, at domstolene skal være uafhængige i overensstemmelse med retsstatsprincipperne.

Rumænien må gennemføre institutionelle reformer. Der må udvikles en ny administrativ kultur i de fleste rumænske institutioner inden for RIA. Landets størrelse og beliggenhed er en særlig udfordring. Rumæniens love om beskyttelse af personoplysninger er rudimentære, og Rumænien har ikke ratificeret konventionen derom (se også det særlige punkt om det indre marked).

Asyl

Rumænien ratificerede Genève-konventionen og protokollen i 1991 og vedtog i 1996 en gennemførelseslovgivning, der opfylder mange, men ikke nødvendigvis alle konventionens bestemmelser. Loven indeholder bestemmelser om midlertidig beskyttelse. De vigtigste administrative procedurer til behandling af flygtninge og asylansøgere er på plads, og der er oprettet et særligt kontor til at tage af disse spørgsmål. Det lider imidlertid under ressourceknaphed, og personalet behøver mere erfaring med hensyn til asylspørgsmål og -ansøgninger. Der har været 400-500 asylansøgninger i de sidste to år, væsentligst fra asiatiske lande.

Indvandring/Grænsekontrol

Det anslås, at der er ca. 18.000-20.000 ulovlige indvandrere i Rumænien fra Asien og Afrika. Der forekommer organiseret kriminalitet i form af menneskesmugling. På grund af utilstrækkelig visum-, indrejse- og grænsekontrol i de tidlige 90'ere har EU sat Rumænien på listen over tredjelande, for hvilke der kræves visum. Rumænien anvender nu EU's tredjelandeliste og har opsagt sine aftaler om bortfald af visumpligt med 17 lande. Myndighederne har taget skridt til at reformere visumudstedelsen, kontrollere invitationsbreve og skærpe pasudstedelsesprocedurerne. En ny udlændingelov er under forberedelse, hvis formål er at bekæmpe den ulovlige indvandring, afskaffe ulovlig arbejdskraft, øge tilbagesendelsen af ulovlige indvandrere og skærpe ordningen for opholdstilladelser. Der er indgået tilbagesendelsesaftaler med 15 lande. Rumænien arbejder også på at forbedre sin grænseforvaltning. Informationsnettene er begrænsede, og grænsebevogtningen er i stort omfang ikke forbedret.

Politisamarbejde

Der er en betydelig organiseret kriminalitet, som især gør sig gældende på det økonomiske område og i finans kredse. Den omfatter også handel med kvinder, våben og nukleart materiale, narkotikasmugling, plagiering, biltyverier, afpresning og menneskehandel. Der er

klare forbindelser mellem rumænske kriminelle og udenlandske grupper. De rumænske myndigheder arbejder på at få tilpasset sin lovgivning om organiseret kriminalitet til EU-standarder, f. eks. ved at ændre sine straffe- og civilretspleje, og der gøres forsøg på at bekæmpe korruptionen inden for det offentlige. Der forestår et stort arbejde med at få skabt et professionelt politi. Størst vægt i forbindelse med retshåndhævelsen har den politibrigade, der har til opgave at bekæmpe organiseret kriminalitet. Den råder over en specialenhed til bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Finansministeriet (toldvæsen og skattemyndigheder) er ved at erhverve sig ekspertise. Rumænien har ikke underskrevet den internationale konvention om hvidvask af penge, men et lovforslag derom er under overvejelse. Forståelsen af arten og omfanget af pengehvidvask og af de mekanismer, der skal forhindre den, er begrænset. (se også det særlige punkt om det indre marked). Rumænien trues ikke af international terrorisme, men frygter, at landet skal blive brugt som udgangspunkt derfor. Det har underskrevet de vigtigste antiterroristkonventioner og har truffet udmærkede lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til bekæmpelse af terrorisme.

Narkotika

Rumænien er et vigtigt distributionscenter for narkotika og transitland via den nordlige balkanrute. Narkotika i store mængder kommer ind i Rumænien via Donau og med turistbusser fra Asien og Afrika. Den indenlandske efterspørgsel er begrænset, men forbruget, herunder af syntetiske narkotika, er voksende. Rumæniens politik til narkotikaforebyggelse og forhindring af leverancer er endnu på et meget tidligt udviklingstade. Regeringen planlægger at oprette en tværministeriel komite til bekæmpelse af narkotika, som skal udarbejde en koordineret national strategi for begrænsning af narkotikaafhængigheden og -smuglingen. Rumænien har ratificeret de vigtigste narkotikakonventioner (undtagen konventionen om hvidvask af penge). Der er planer om at ændre vigtige elementer i loven om narkotika med henblik på at bringe den på linje med EU-kravene. (f. eks. med hensyn til prækursorer og hvidvask af penge). Der er oprettet narkotikaspecialenheder under politiet og toldvæsenet. Rumænien har ratificeret FN-konventionerne om narkotika af 1961 og 1971.

Retssamarbejde

Rumænien har underskrevet, men ikke ratificeret de vigtigste internationale strafferetskonventioner. Landet har begrænset erfaring med retssamarbejde med EU-lande og om EU-lovgivning. Strafferetten åbner mulighed for retssamarbejde, men rumænske borgere kan ikke udleveres (som i nogle EU-medlemsstater). Retssamarbejde er tilladt inden for civilretten. Rumænien har til hensigt at tilslutte sig Lugano-konventionen og vedtog i 1992 en lov, der stort set var på linje med denne konvention. Rumænien har også vedtaget Haag-konventionen af 1980 om bortførelse af børn. Retsvæsenet er stærkt overbebyrdet, og forbedringer er nødvendige for en effektiv sagsbehandling i overensstemmelse med forfatningen.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Rumænien har gjort nogle fremskridt med hensyn til overholdelsen af gældende EU-ret vedrørende asyl, men fremskridtene på andre områder er begrænsede. Ansvarsområderne for de myndigheder, der tager sig af RIA, er formelt fastlagt, men offentlige undersøgelser og forfølgning af misbrug forekommer i virkeligheden sjældent. Rumæniens institutioner på

RIA-området og retsvæsenet har først lige påbegyndt reformprocessen. Kun meget få embedsmænd har erfaringer inden for RIA-samarbejde med EU-landene.

Der er stadig uløste problemer inden for indvandring samt visum- og grænsekontrol, som der først nu tages fat på. Den organiserede kriminalitet er et særligt problem, men instrumenterne og mekanismerne til bekæmpelsen af den er stadig på et tidligt udviklingstrin. Narkotikasmugling er et alvorligt problem, som myndighederne reelt ikke har kontrol over.

Konklusion

Rumænien står over for særligt store udfordringer inden for RIA-området. Landet har hidtil kun gjort beskedne fremskridt med hensyn til at opfylde de krav, som gældende og kommende EU-ret inden for RIA-området stiller. Det vil blive vanskeligt at imødekomme disse krav på mellemlang sigt. De nødvendige fremskridt på dette område afhænger af, at der gennemføres mere generelle institutionelle reformer som et resultat af den politiske proces.

3.8 Eksterne politikker

Handel og internationale økonomiske forbindelser

Regelværket på dette område består primært af Fællesskabets multilaterale og bilaterale handelspolitiske forpligtelser samt dets autonome instrumenter til beskyttelse af handelen.

Europaaftalen indeholder på adskillige områder bestemmelser, hvori det kræves af parterne, at de handler i overensstemmelse med WTO/GATT-principperne eller andre relevante internationale forpligtelser.

Hvidbogen indeholder ikke nogen bestemmelser på dette område.

Sammendrag

Rumænien er medlem af Verdenshandelsorganisationen (WTO) og GATT-aftalen om handel med civile luftfartøjer. Ved tiltrædelsen vil Rumænien skulle opfylde forpligtelserne under de plurilaterale WTO-aftaler, som Fællesskabet er part i.

Rumænien opretholder i øjeblikket ikke kvantitative restriktioner for nogen tekstilvarer eller beklædningsgenstande. Ved tiltrædelsen vil Fællesskabets tekstilpolitik blive udvidet til at omfatte Rumænien; på tiltrædelsestidspunktet vil de EF-restriktioner, der opretholdes, skulle tilpasses med en passende mængde for at tage hensyn til Rumæniens tiltrædelse.

Rumænien opretholder en række betalingsbalancerestriktioner, som gradvis vil skulle afskaffes forud for tiltrædelsen.

Vurdering af den nuværende og den fremtidige situation

Ved tiltrædelsen vil Rumænien skulle anvende EF's fælles toldtarif og bestemmelserne om udenrigshandel i den fælles landbrugspolitik. Efter Uruguay-runden vil det vejede gennemsnit for mestbegunstigelsestold for industriprodukter være 33,9% for Rumænien og 3,6% for Fællesskabet, selvom den gennemsnitlige toldsats, Rumænien anvender, i praksis er 20%.

Imidlertid vil den gradvise gennemførelse af frihandel mellem Rumænien og Fællesskabet på tiltrædelsestidspunktet mindske virkningerne for den indenlandske industri af anvendelsen af de lavere satser i EF's fælles toldtarif.

Rumænien bør i sine forbindelser med internationale organisationer sørge for, at dets handlinger og forpligtelser er i overensstemmelse med Europaaftalen, og sikre, at det som medlem af Fællesskabet indgår sine fremtidige forpligtelser på harmonisk vis.

Ved tiltrædelsen vil Rumænien blive part i Fællesskabets forskellige præferenceaftaler. Præferenceaftaler mellem Rumænien og tredjelande vil generelt set skulle afsluttes ved tiltrædelsen.

Rumæniens eksportrestriktioner på jernskrot skulle blive fjernet inden udgangen af 1997.

Hvad angår handel med tjenesteydelser og etablering, har Rumænien søgt at sikre, at dets multilaterale forpligtelser under GATS i videst mulig udstrækning er forenelige med Fællesskabets forpligtelser. Det vil være vigtigt, at der findes en løsning på eventuelle betydningsfulde uoverensstemmelser mellem Rumæniens og Fællesskabets forpligtelser.

Rumænien vil ved tiltrædelsen skulle ophæve sin nationale lovgivning vedrørende instrumenter til beskyttelse af handelen og derefter anvende EF-lovgivningen på dette område.

Erfaringerne fra tidligere tiltrædelser har vist, at den automatiske udvidelse af de eksisterende antidumpingforanstaltninger til også at omfatte nye medlemsstater får tredjelandene til at rejse problemer med hensyn til denne fremgangsmådes forenelighed med de relevante WTO-bestemmelser. Det har også vist sig, at der ved tiltrædelse åbnes mulighed for omgåelse af de foranstaltninger, der er vedtaget af Fællesskabet inden for rammerne af instrumenterne til beskyttelse af handelen. Det sker, når væsentlige mængder af et produkt, der er omfattet af foranstaltninger, forud for tiltrædelsen eksporteres til den fremtidige medlemsstats territorium, hvorefter de ved tiltrædelsen automatisk overgår til fri omsætning i det udvidede toldområde. Der vil i fasen forud for Rumæniens tiltrædelse skulle tages fat om disse to problemer.

Rumænien er medlem af tre af de fire ordninger om ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben og er kandidat til tiltrædelse af den fjerde. Rumænien har endnu ikke indført Fællesskabets kontrolliste for varer med dobbelt anvendelse. Våbeneksport er ligeledes kontrolleret. Det er vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang eksportkontrollen håndhæves i praksis, og hvorvidt visse forbehold er berettigede, men Rumænien synes ikke at have nogen større problemer med at anvende EF-lovgivningen på dette område.

Konklusion

Rumænien skulle på mellemlang sigt være i stand til at opfylde Fællesskabets krav på dette område, forudsat at landet styrker sine bestræbelser for at fjerne de eksisterende handelshindringer for at opnå en større tilpasning til Fællesskabets handelsordning.

Udvikling

Den gældende fællesskabsret på udviklingsområdet udgøres i hovedsagen af Lomé-konventionen, som løber indtil i begyndelsen af 2000.

Hverken Europaaftalen eller hvidbogen indeholder bestemmelser på dette område.

Sammendrag

Rumænien har en række præferencehandelsaftaler med ikke-AVS-lande blandt de mindst udviklede lande, men der anvendes ingen sådanne ordninger over for AVS-landene. Der gælder ingen GSP-ordninger, og der indrømmes ikke toldfri adgang.

Rumænien har ikke noget budget for udviklingsbistand, skønt landet har bidraget til nogle af FN-organernes udviklingsprogrammer.

Den nuværende og fremtidige situation

Ved tiltrædelsen skal Rumænien anvende sin præferencehandelsordning på AVS-staterne og sammen med de andre medlemsstater deltage i finansieringen af Den Europæiske Udviklingsfond (EUF), via hvilken der bevilges finansiell bistand under Lomé-konventionen.

Anvendelse af den nugældende Lomé-handelsordning i sin helhed fra tiltrædelsestidspunktet vil kunne give anledning til nogle problemer for Rumænien.

Normalt tiltræder nye medlemsstater Lomé-konventionen på grundlag af en protokol på tidspunktet for deres tiltrædelse af EU.

Konklusion

Rumænien vil skulle gøre yderligere fremskridt for at kunne opfylde EU-kravene på dette område i løbet af de kommende år.

Told

Fællesskabets regelværk i denne sektor er EF-toldkodeksen og gennemførelsesbestemmelserne hertil, den kombinerede nomenklatur, den fælles toldtarif, også handelspræferencer, toldkontingenter og toldsuspensioner, og anden toldmæssig lovgivning uden for toldkodeksens anvendelsesområde.

Europaaføalen dækker oprettelse af et frihandelsområde med Fællesskabet og gradvis afvikling af told for et bredt udvalg af varer efter faste tidsplaner, som starter på datoen for aføalens ikrafttrædelse.

Hvidbogen omfatter etape I foranstaltninger til at binde og rationalisere al frihandel i henhold til Europaaføalen, også lovgivning, der er forenelig med toldkodeksen, den kombinerede nomenklatur osv. Etape II vedrører vedtagelse af hele Fællesskabets lovgivning med henblik på optagelse i toldunionen ved tiltrædelsen.

Sammendrag

Ved tiltrædelse vil de rumænske toldmyndigheder skulle påtage sig alle forpligtelser i forbindelse med beskyttelse og kontrol af deres del af EU's ydre grænse. Ud over bestemmelserne om indirekte beskatning vil de blive ansvarlige for gennemførelse og håndhævelse af den fælles handelspolitik, den fælles landbrugspolitik, den fælles fiskeripolitik osv. ved Fællesskabets ydre grænse.

Rumæniens evne til at anvende Fællesskabets regelværk fuldt ud forudsætter, at der er mulighed for at vedtage og gennemføre fællesskabsbestemmelser, og at der findes et passende niveau for infrastruktur og udstyr, specielt med hensyn til databehandling og undersøgelsesmetoder, samt et effektivt toldvæsen og et tilstrækkeligt stort, velkvalificeret og motiveret personale med en høj grad af integritet.

Rumænien har udarbejdet en harmoniseret toldkodeks med EF-toldkodeksen med faglig bistand fra toldprogrammer, men den er endnu ikke blevet behandlet i parlamentet. Rumænien har desuden udarbejdet lovgivning vedrørende varemærkeforfalskede og piratkopierede varer, baseret på EU's lovgivning. Rumæniens toldlovgivning er stadig forskellig fra EU's på visse områder.

Rumænien bragte sin nationale varenomenklatur på linje med Fællesskabets kombinerede nomenklatur i 1996. Den rumænske administration har endnu ikke en integreret tarif. Dette gør det vanskeligt at sammenligne de rumænske toldsatser med toldsatserne i den fælles toldtarif. Rumænien er endnu ikke fortrolig med EF's ordning for bindende tarifieringsoplysninger.

Rumænien vedtog den 31. april 1997 den nye ordning for kumulativ oprindelse mellem lande i Europa.

Rumænien har ansøgt om at blive kontraherende part i EF-EFTA-konventionen om en fælles forsendelsesprocedure og aføalen om det administrative enhedsdokument. En task-force bistår Rumænien i dette arbejde, men udviklingen hæmmes af vanskeligheder i forbindelse med

sikkerhedsstillelse. Skal landet tiltræde forsendelseskonventionen, kræver det en periode med yderligere omfattende forberedelser.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Rumænien vil skulle tilpasse de nationale procedurer til fællesskabsbestemmelserne vedrørende suspensionsordninger og toldprocedurer af økonomisk betydning. Ved tiltrædelsen vil det være nødvendigt med visse overgangsordninger, navnlig for transaktioner, som påbegyndes før datoen for tiltrædelsen, men afsluttes efter denne dato.

I handelsforbindelserne med Det Europæiske Fællesskab vil Rumænien skulle afskaffe alle resterende afgifter med tilsvarende virkning som told som den afgift for toldmodernisering, der stadig anvendes; Rumænien har forpligtet sig til gradvis at afvikle denne afgift pr. 1. januar 1998.

Det er vigtigt, at de rumænske myndigheder kan deltage på en hensigtsmæssig måde i de forskellige databehandlingssystemer til forvaltning af bestemmelserne om told og indirekte afgifter inden for toldunionen/det indre marked såvel som i databehandlingssystemerne til gensidig administrativ bistand i anliggender vedrørende told, landbrug og indirekte afgifter.

Rumænien vil ved tiltrædelsen skulle afskaffe al toldkontrol på grænserne med EU-medlemsstater og andre lande, som tiltræder EU. I den strategiske planlægning skal Rumænien desuden tage højde for de nødvendige ressourcer til at styrke grænsestederne ved grænserne til lande, der ikke er medlemmer af EU.

Konklusion

Den rumænske toldadministration er under omstrukturering. Det vil være nødvendigt at tilpasse administrationen til de opgaver, en moderne toldadministration skal kunne påtage sig. Lave lønninger gør det vanskeligt at få personale.

Det er ikke sandsynligt, at Rumænien vil kunne påtage sig en EF-toldadministrations forpligtelser inden for de nærmeste år.

Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

Siden 1989 har Rumænien nyorienteret sin udenrigs- og sikkerhedspolitik mod europæisk og euro-atlantisk integration. Rumænien har været en aktiv deltager i dialogordningerne under Unionens fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og har altid, når det er blevet opfordret hertil, støttet EU-aktioner inden for disse rammer. Rumænien er medlem af FN, OSCE, Europarådet og mange andre internationale organisationer. Det er associeret partner af WEU, deltager i NACC, PfP og har gjort det klart, at det ønsker at blive medlem af WEU og NATO så snart som muligt. Det har deltaget i IFOR/SFOR. Rumænien støtter og deltager i en række regionale organisationer, herunder det økonomiske samarbejde omkring Sortehavet, de tresidede arrangementer med Bulgarien og Grækenland og CEI. Det blev desuden den 1. juli 1997 medlem af CEFTA.

Der består ingen territoriale uoverensstemmelse mellem Rumænien og nogen af Unionens medlemsstater. Rumænien har heller ingen territoriale uoverensstemmelser med naboer

blandt de associerede lande. Rumænien og Ungarn har vedtaget en traktat om deres respektive grænsers ukrænkelighed og om anvendelse af internationale standarder for behandling af mindretal. Forbindelserne har i tidligere tid været forstyrret af uoverensstemmelser med hensyn til behandlingen af det ungarske mindretal i Rumænien, men situationen har siden forbedret sig betydeligt.

Forbindelserne med Forbundsrepublikken Jugoslavien stagnerede i perioden med den væbnede konflikt i det tidligere Jugoslavien, hvor Rumænien tilsluttede sig FN's Sikkerhedsråds sanktioner, men der blev undertegnet en traktat om venskabs- og gode naboskabsforbindelser i 1996.

I maj 1997 paraferede Rumænien og Ukraine en traktat om gode naboskabsforbindelser, som bragte en løsning på en række bilaterale spørgsmål, og de udvekslede breve om betingelserne for løsning af de spørgsmål, der ikke var omfattet af traktaten. Heriblandt kan nævnes grænseordningen mellem de to lande, transitordningen i Donau-deltaet, afgrænsningen af kontinentalsoklen og den eksklusive økonomiske zone omkring Insula Sarpilor.

Forbindelserne mellem Rumænien og Moldova er normale, men det vil på grund af visse kulturelle anliggender blive vanskeligt at lægge sidste hånd på en aftale.

Rumænien har en større diplomatisk tjeneste, der vil sætte det i stand til som medlem af Unionen at spille sin rolle fuldt ud. Det har 96 repræsentationer i udlandet og beskæftiger et diplomatisk personale på 765.

Rumænien støtter ikke-spredning af nukleare, biologiske og kemiske våben og er signatar af alle relevante internationale aftaler om våbenkontrol. Det fører streng kontrol med teknologi med dobbelt anvendelsesformål, eftersom det er medlem eller ansøger om medlemskab af alle større bestående våbeneksportkontrolordninger. De rumænske væbnede styrker, som er under demokratisk kontrol, er under omorganisering for at kunne indfri NATO-krav. Forsvarsindustrien har lidt under flere større problemer og er også under omorganisering.

I det memorandum, der ledsagede ansøgningen om medlemskab af Unionen, bekræftede Rumænien, at det vare rede til og i stand til at deltage fuldt ud og aktivt i den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

En vurdering af Rumæniens udenrigs- og sikkerhedspolitik til dato giver anledning til at forvente, at landet som medlem effektivt vil kunne indfri sine forpligtelser på dette felt.

3.9 Finansielle spørgsmål

Finanskontrol

Gennemførelsen af Fællesskabets politikker, navnlig landbrugs- og strukturfondspolitikken, kræver effektive systemer til forvaltning og kontrol af offentlige udgifter, herunder også bestemmelser om bedrageribekæmpelse. Der må desuden ske en tilnærmelse af lovgivningerne for at muliggøre indførelse af ordningen for "egne indtægter", med bl.a. passende bestemmelser om regnskabsføring.

Europa-aftalen indeholder ikke særlige bestemmelser om finanskontrol, men giver mulighed for samarbejde om revision. Hvidbogen indeholder ingen foranstaltninger på dette område.

Sammendrag

Den rumænske Revisionsret, der blev oprettet i 1992, udfører hovedsagelig ekstern kontrol. Denne vedrører organisering, administration og forvaltning af statsmidler og offentlig ejendom. Revisionsretten aflægger en rapport til parlamentet for hvert regnskabsår.

Finanskontrollen (FC) med 980 ansatte og Statens Finanstilsyn (SFG) med 1497 ansatte, begge oprettet i 1991 inden for rammerne af Finansministeriet, udfører ekstern kontrol. Alle økonomiske aktører (offentlige såvel som private) er underkastet en sådan kontrol. FC udfører både forudgående og efterfølgende finanskontrol, og denne kan også vedrøre spørgsmålet om forsvarlig økonomisk forvaltning. Det forventes, at det finanskontrolsystem, som gælder for nationale midler, i fremtiden vil blive anvendt på fællesskabsmidler.

Toldvæsenet er ansvarlig for fastlæggelse og opkrævning af importafgifter og skatter. Det består af et generaldirektorat i Finansministeriets regi og 10 direktorater hvoriblandt en afdeling for finanskontrol. Der er desuden 10 regionale direktorater og 101 lokale kontorer.

Hvad angår bedrageri indeholder lov nr. 12/1990 og lov nr. 87/1994 bestemmelser om et system af sanktioner over for handlinger til skade for statens økonomiske interesser. Bedrageri behandles efter straffeloven og procedurer fastsat i strafferetsplejeloven.

Endvidere modtager FC og SFG information fra og deltager i internationale organisationer vedrørende hvidvaskning af penge og udveksler erfaringer med lignende organisationer i andre lande.

Der findes i Rumænien ikke et enkelt centralt organ med ansvar for bedrageribekæmpelse, idet ansvaret er fordelt mellem bl.a. Justitsministeriet, anklagemyndigheden, Indenrigsministeriet, Finansministeriet, Rumæniens Nationalbank og Vurderingsnævnet for Statsejendom.

Vurdering af den nuværende og fremtidige situation

Rumæniens strukturer kan kun i begrænset omfang sammenlignes med Fællesskabets model, der jo har to "grene", idet den rumænske Revisionsret udfører forudgående kontrol og ikke er en egentlig ekstern kontrolinstitution.

Den rumænske toldlovgivning synes at have en vis lighed med Fællesskabets lovgivning, når det drejer sig om toldskyldens opståen, men er ikke fuldt ud forenelig med EF-lovgivningen.

Regnskabsbestemmelserne bør være mere detaljerede for at sikre, at de opfylder kravene i forordning 1552/89. Der vil være behov for yderligere samarbejde med Kommissionen på en række områder for at kunne afgøre, om der er overensstemmelse med fællesskabsretten, men Rumænien synes at have fulgt de overordnede principper heri, idet de, for så vidt angår landbrugsstøtte og strukturfonde, har etableret et kontrolsystem, der kan danne grundlag for de nødvendige ændringer.

Der er imidlertid kun indhøstet meget få erfaringer med gennemførelsen af den nuværende rumænske lovgivning på dette område, og der er behov for at etablere tilstrækkelig pålidelige administrative strukturer.

Konklusion

Der må gøres en betydelig indsats for at styrke de interne finanskontrolfunktioner.

Konsekvenser for budgettet

I meddelelsen "Agenda 2000" redegøres der for de samlede finansielle rammer, som de budgetmæssige virkninger af fremtidige udvidelser skal indgå i på mellemlang sigt, således at der kan sikres sammenhæng med de foreslåede retningslinjer for EF-politikkerne inden for rimelige budgetrammer.

På nuværende stadium vil det være vanskeligt og sandelig også for tidligt at foretage et præcist skøn over de budgetmæssige konsekvenser af hvert enkelt ansøgerlands tiltrædelse. Virkningerne for budgettet afhænger i meget stor udstrækning af mange forskellige faktorer:

- tidspunktet for de enkelte landes tiltrædelse
- udviklingen indtil da i EF-politikkerne, særlig hvad angår de beslutninger, der vil blive truffet om fortsættelse af reformen af den fælles landbrugspolitik og de nye retningslinjer for strukturforanstaltninger
- ansøgerlandenes fremskridt med hensyn til vækst, styrkelse af deres konkurrenceevne og deres produktivitet og evne til at overtage Fællesskabets regelværk
- de overgangsforanstaltninger, som forhandlingerne vil kunne resultere i.

Der kan kun gives nogle beløbsstørrelser for nogle budgetkategorier og et samlet skøn, og alene som illustration.

Udgifter

Hvis man antager, at reformen af den fælles landbrugspolitik kommer til at forløbe efter de retningslinjer, som Kommissionen har skitseret i anden sammenhæng, vil Rumæniens tiltrædelse i et år med fuldstændig anvendelse af denne reform og alene for markedsinterventionsforanstaltninger kun medføre et supplement på 2-3% til de tilsvarende udgifter, der forudses for de femten nuværende medlemsstater.

Efter en gradvis udvikling vil de tildelinger, der skal forudses for Rumænien i form af strukturforanstaltninger, ligge på omkring 4% af landets BNI.

Anvendelsen af de andre interne EF-politikker på de nyligt tiltrådte lande vil sandsynligvis medføre yderligere udgifter, der forventes at blive større end deres relative vægt i Unionens BNI, eftersom de yderligere omkostninger ved gennemførelsen af visse af disse politikker til dels står i forhold til den berørte befolkning, deres geografiske udstrækning eller antallet af medlemsstater, med hvilke der gennemføres aktioner for koordination og harmonisering. Som eksempel kan nævnes, at Rumæniens BNI i øjeblikket repræsenterer 0,3% af Unionens.

Til gengæld burde Rumæniens tiltrædelse ikke medføre væsentlige ekstraudgifter i tilslutning til Unionens eksterne foranstaltninger.

Endelig skal der tages hensyn til, at de enkelte landes tiltrædelse vil bevirke, at udgifter, som afholdes over EF-budgettet til før-tiltrædelsesprogrammer til fordel for ansøgerlandet, f.eks. via Phare-programmet, falder bort.

Under henvisning til det ovenfor anførte kan udgifterne som følge af Rumæniens tiltrædelse på de tre nævnte områder anslås til et samlet beløb årligt inden for en gaffel på mellem 2,1 og 2,5 mia. ECU i tiden 2005-2006 (i faste 1997-priser).

Indtægter

De EF-budgetbidrag, der kan forventes af de nyligt tiltrådte lande under forudsætning af, at ordningen med egne indtægter gælder fuldt ud, forventes for samtlige BNI- og moms-indtægters vedkommende - under hensyntagen til nivelleringsreglerne for sidstnævntes vedkommende - at ligge nær deres andel af Unionens BNI. Det vil i Rumæniens tilfælde sige under 0,3%. Rumæniens andel af de traditionelle egne indtægter kommer til at afhænge af strukturen i landets handelstrømme på tiltrædelsestidspunktet.

For at sikre fastlæggelse af, kontrol med og overdragelse af de traditionelle egne indtægter i overensstemmelse med EF-forskrifterne er det nødvendigt at foretage tilpasninger af det nuværende toldsystem i Rumænien. Desuden forudsætter en korrekt beregning af BNI-indtægterne betydelige forbedringer med hensyn til pålidelighed, ensartethed og fuldstændighed i nationalregnskaberne. Der kræves endvidere statistiske forbedringer til fastlæggelse af beregningsgrundlaget for de egne moms-indtægter, som tillige kræver en komplet afpasning af moms-systemet i Rumænien efter EF-direktiverne.

4. Administrativ evne til at anvende Fællesskabets regelværk

Det Europæiske Råd i Madrid i december 1996 konkluderede, at de central- og østeuropæiske ansøgerlandes harmoniske integrering i EU især forudsætter tilpasning af deres administrationsstrukturer. I dette kapitel gennemgås Rumæniens offentlige administrations nuværende situation, herunder relevante aspekter af retsvæsenet, og der foretages en vurdering af de nuværende og sandsynlige fremtidige forudsætninger for at varetage de funktioner, der kræves i et moderne demokratisk samfund, med særlig henblik på behovet for at forvalte fællesskabsretten.

4.1 Administrative strukturer

Rumæniens forfatningsmæssige organer, deres beføjelser og ansvar, herunder regionale og lokale myndigheder, er beskrevet i kapitel 1.

Centraladministrationen består af 15 ministerier plus statsministerens kontor, en fond for statslig ejendom og forskellige inspektorater. Under statsministerens kontor findes der et departement for europæisk integration.

En lov om embedsmænds status er under udarbejdelse. Den forventes at træde i kraft i 1998.

Den nuværende regering har forpligtet sig til at gøre embedsværket politisk uafhængigt; den tidligere regering indførte en vis politisering, men denne udvikling bliver nu vendt. Den nye lov skal indeholde bestemmelser om uafhængigheden.

I 1996 var der ca. 12 000 ansatte i centraladministrationen. Ud over landet var der yderligere 114 000, inklusive ansatte ved lokale myndigheder. Lønningerne i den private sektor er betydeligt højere end i den offentlige.

Den nuværende regering gjorde hurtigt en reform af den offentlige forvaltning til et af sine hovedmål. Alle ministerier skal udarbejde en intern reorganiseringsplan. En reform af de lokale myndigheder var i øvrigt et af de vigtigste elementer i regeringens valgprogram.

Departementet for europæisk integration forestår den centrale koordinering af EU-anliggender. Det forestås af en minister under statsministerens myndighed. Der er desuden en tværministeriel komité for europæisk integration under statsministerens forsæde. I hvert ministerium er der et særligt kontor med ansvar på europæisk integration. (Se også afsnittet i indledningen om relationerne mellem Den Europæiske Union og Rumænien).

4.2 Administrationens og domstolenes kapacitet

Rumænien blev i den kommunistiske periode administreret med central planlægning. Det kommunistiske system afviste retsstatens principper og lod lovene og forvaltningen tjene gennemførelsen af partiets politik. På denne baggrund blev både forvaltningen og lovene efterhånden i stigende grad af befolkningen betragtet som instrumenter for den politiske kontrol.

Den rumænske offentlige forvaltnings generelle struktur er endnu ikke i tilstrækkelig grad tilpasset til de opgaver, der skal løses, men de iværksatte reformer kan meget vel ændre dette ganske hurtigt.

Mange steder i systemet gennemføres gældende love og bestemmelser utilfredsstillende. Der er også for lidt kvalificeret planlægning og analyse.

Det manglende retsgrundlag for embedsværket er et problem, både i henseende til politisk uafhængighed og mere generelt. Men hvis den nye tjenestemandslov indføres efter den opstillede tidsplan, kan der måske findes en løsning tidligt i 1998.

Centralforvaltningen er generelt overbemandet. Men i visse ministerier er der mangel på personale, især højt kvalificerede medarbejdere. Lønningerne i den private sektor er langt højere end i den offentlige sektor. Det har ført til en vis "hjerneflugt" til den private sektor, men det har hidtil i højere grad givet sig udslag i rekrutteringsproblemer end i egentlig afvandring.

Befolkningens tillid til den offentlige forvaltning er ringe. Der kan ikke være tvivl om, at det i høj grad skyldes den udbredte korruption. Præsidentens antikorrptionskampagne har fået bred folkelig opbakning.

Den nuværende regerings fokusering på reformer må hilses velkommen. Men det er endnu for tidligt at udtale sig om, hvorvidt de ambitiøse planer bliver udmøntet i konkrete resultater. Opfattelsen af administration som en kvalifikationskrævende og respekteret profession er endnu ikke slået generelt igennem. Uddannelse i god forvaltningspraksis er begrænset og sporadisk. Personaleforvaltningen er usystematisk eller ikke-eksisterende. Forvaltningens effektivitet hindres også af udbredt modvilje mod at tage et personligt ansvar for beslutninger, der så skubbes for højt op i systemet, hvilket fører til overbebyrdede chefer og forsinkelser.

Arbejdet med EU-anliggender er grebet fornuftigt an med oprettelsen af departementet for europæisk integration og de tilknyttede kontorer i fagministerierne. Det er dog nødvendigt at videreudvikle og styrke denne generelle arbejdsmetode.

Nøgleområder for gennemførelse af fællesskabsretten

Den ensartede anvendelse af EU-lovgivningen: Effektiv anvendelse af fællesskabsretten forudsætter, at medlemsstaternes retsmyndigheder er i stand til at anvende de bestemmelser i traktaten, der omhandler sikring af enheden og af anvendelsen af fællesskabsretten, og som kan sikre, at det indre marked og fællesskabspolitikkerne generelt fungerer korrekt. Et højt kvalificeret og veluddannet retsvæsen med tilstrækkelige ressourcer er nødvendigt for, at domstolene kan anvende EU-lovgivningen, herunder sager med direkte retsvirkning og sager, der henvises til EF-Domstolen i henhold til EF-traktatens artikel 177.

Retsvæsenet i Rumænien udviser betydelige svagheder, især med hensyn til ressourcer og ekspertise. På den baggrund nærer Kommissionen betydelig tvivl om systemets evne til at sikre en effektiv anvendelse af fællesskabsretten.

Det indre marked: Skal Rumænien kunne sikre, at Fællesskabets bestemmelser om det indre marked anvendes korrekt, især med hensyn til fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser, forudsætter det, at der findes effektive regulerings-, standardiserings-, certificerings- og tilsynsmyndigheder, der kan handle i fuld overensstemmelse med EU-bestemmelserne. En analyse af disse punkter er indeholdt i kapitel 3.1 (under "De fire friheder").

I Rumænien er den administrative kapacitet med hensyn til fri bevægelighed for varer utilfredsstillende. Rumænien mangler stadig at gennemføre den nødvendige adskillelse af regulerings-, standardiserings- og certificeringsfunktioner. Der mangler koordinering, udstyr og kvalificeret personale. Med hensyn til fri bevægelighed for tjenesteydelser er situationen også stadig utilfredsstillende, men der er sket fremskridt på visse områder, f.eks. inden for banksektoren. Nationalbankens tilsynsdepartement (70 ansatte) er nødt til at gå til domstolene for at få sine afgørelser håndhævet. Det nationale forsikringstilsyn har kun 14 medarbejdere og er derfor ikke udstyret til at udøve effektivt tilsyn med en hurtigt ekspanderende sektor. Den nationale kommission for tilsyn med værdipapirmarkedet er bedre bemandet (70 ansatte).

Det er nødvendigt at afsætte flere ressourcer til de forskellige tilsyns- og reguleringsfunktioner for at leve op til EF-kravene på dette område.

Konkurrence: Som forklaret i kapitel 3.1 (under "Konkurrence") forudsætter håndhævelse af konkurrencelovgivningen, at der etableres antitrust- og statsstøttekontrolmyndigheder, og at retsvæsenet, den offentlige forvaltning og de relevante økonomiske aktører har tilstrækkelig indsigt i konkurrencelovgivningen og -politikken.

I Rumænien er den centrale myndighed konkurrencerådet, der har 63 medarbejdere; det er tilstrækkeligt. Ekspertisen er acceptabel. Evne til effektivt at gennemføre EF-kravene på dette område forudsætter yderligere investering i udvikling af de menneskelige ressourcer (hvor der allerede er gjort en stor indsats), forbedret gennemsigtighed og en klar adskillelse af opgaverne fra det statskontrollerede konkurrencekontor (med 365 medarbejdere).

Telekommunikation. Til udformning og gennemførelse af de mange liberaliseringsbestemmelser, der er indeholdt i fællesskabsretten på dette område, er det nødvendigt med et regulerende og planlæggende organ, der effektivt er adskilt fra ethvert driftsselskab.

Det er planen, at et nyt nationalt reguleringsagentur skal indlede sit arbejde i fuldt omfang i 1998. Dette skulle bidrage til at forbedre den administrative kapacitet, der i øjeblikket er utilstrækkelig.

Indirekte beskatning: En effektiv forvaltning af fællesskabsrettens bestemmelser om indirekte beskatning forudsætter, at der findes instanser, der er i stand til at gennemføre EU-lovgivningen om harmonisering af moms og afgifter i et miljø, hvor kontrollen ved EU's indre grænser er ophævet, hvor afgiftssystemet er baseret på frilagre, og hvor afgiften betales til den lokale sats i medlemsstaten, hvor og når varerne forbruges. Dette kræver en veludbygget og veluddannet myndighed med tilstrækkelige ressourcer og med en høj grad af integritet.

I Rumænien er den relevante myndighed finansministeriet (et centralt ministerium og 41 regionale kontorer) med ca. 20 000 medarbejdere (beskæftiget med told og afgifter). Der er brug for ca. 50 000 medarbejdere, men der er rekrutteringsvanskeligheder. Moms på importerede varer opkræves af toldvæsenet (4 500 ansatte) og forbrugsafgifter af afgiftsstyrelsen (1 110 ansatte). På grund af stor personaleudskiftning, der til dels skyldes, at veluddannet personale rekrutteres af den private sektor, er det vanskeligt at anslå det nuværende personales kapacitet. Med henblik på at sikre en effektiv forvaltning på dette område er det nødvendigt at gøre en stor indsats for at sikre et tilstrækkeligt stort personale med den nødvendige professionalisme, bl.a. gennem uddannelsestiltag og lønforbedringer.

Landbrug: De administrative krav på landbrugsområdet vedrører først og fremmest veterinær- og plantesundhedskontrol med henblik på at beskytte den offentlige sundhed og sikre fri bevægelighed for landbrugsvarer, samt kapacitet til at administrere den fælles landbrugspolitik mekanismer og bestemmelser, herunder høje standarder med hensyn til finanskontrol og officiel statistik. Disse punkter er behandlet i kapitel 3.4 (under "Landbrug"); generelle standarder på det statistiske område er behandlet i kapitel 3.3 (under "Statistik").

Den administrative kapacitet med hensyn til veterinær- og plantesundhedskontrol i Rumænien er ikke i overensstemmelse med EF-kravene, især hvad angår inspektion af levende dyr og animalske produkter. Der er 5 000 veterinærinspektører. Medarbejdertallet i levnedsmiddelkontrolinspektoraterne er ikke Kommissionen bekendt. Til forvaltning af den fælles landbrugspolitik i almindelighed er det nødvendigt med forbedringer af de eksisterende administrative strukturer.

For at kunne leve op til EF-kravene på dette område er det nødvendigt med betydelige forbedringer.

Transport: Anvendelsen af EU-bestemmelserne om det indre marked og om konkurrence på transportsektoren samt udvikling af relevante infrastrukturprodukter og andre aspekter af

fællesskabsretten på transportområdet vil stille nye medlemsstater over for administrative udfordringer.

Den ansvarlige statslige myndighed i Rumænien er transportministeriet (347 medarbejdere). Der er for få kvalificerede medarbejdere. Det giver anledning til særlige betænkeligheder med hensyn til gennemførelse af sikkerhedskontroller i en situation, hvor sikkerhedsspørgsmål allerede må vække bekymring.

Beskæftigelse og socialpolitik: Et centralt administrativt krav med hensyn til fællesskabsretten på dette område er, at der er tilstrækkelig inspektionskapacitet, især til at kontrollere sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.

I Rumænien må arbejdsinspektoratet (ca. 300 medarbejdere) styrkes betydeligt, både personalemæssigt og med hensyn til ekspertise.

Regionalpolitik og samhørighed: De vigtigste administrative krav på dette område er, at der findes kvalificerede og effektive forvaltningsorganer, og især at der er en høj grad af kompetence og integritet i forvaltningen af Fællesskabets midler.

Rumænien har ikke nogen specifik regionaludviklingspolitik. Situationen med hensyn til finanskontrol er ikke tilfredsstillende (se afsnittet nedenfor under "Finanskontrol"). En effektiv forvaltning af fællesskabsretten på dette område vil kræve en betydelig indsats på forskellige områder, bl.a. opbygning af en effektiv administrationsstruktur.

Miljø: Da EF's miljøpolitik indebærer, at miljøbeskyttelsen skal integreres i EF's sektorpolitikker, er de administrative behov potentielt meget store og omfatter mange instanser, der ikke normalt beskæftiger sig med miljøbeskyttelse. Hovedansvaret ligger imidlertid hos miljøministerierne og forskellige underinstanser.

Rumæniens miljøministerium har 200 medarbejdere. Tilsynet udføres af instituttet for forskning og miljøteknik, og håndhævelsen varetages af ministeriet, statsinspektoratet og 41 regionale kontorer. Disse arrangementer er utilstrækkelige, da miljøbevidstheden er meget ringe og de eksisterende strukturer ineffektive. En effektiv forvaltning af fællesskabsretten på dette område forudsætter massive investeringer kombineret med justering og præcisering af den administrative ansvarsfordeling og målrettede uddannelses tiltag.

Forbrugerbeskyttelse: På dette område forudsætter en effektiv forvaltning af fællesskabsretten, at det overordnede ansvar placeres i et særligt statsligt organ, der kan varetage udformning, gennemførelse og håndhævelse af lovgivningen om forbrugerpolitik og forbrugerbeskyttelse.

I Rumænien er der oprettet et særligt kontor for forbrugerbeskyttelse (688 ansatte), der rapporterer direkte til statsministeren. Ikke-statslige forbrugerorganisationer er stadig alt for svage. Der hersker fortsat forvirring om forbrugerpolitikens præcise mål og arbejdsområder. Dette forklarer delvis vanskelighederne med den konkrete håndhævelse af forbrugerlovgivningen; der er imidlertid også andre forhold, der må gøres noget ved, bl.a.

mangelen på specialuddannet personale, organisatoriske svagheder og manglende bevidsthed i retsvæsenet om forbrugerspørgsmål.

Retlige og indre anliggender: Tilsynet med retlige og indre anliggender påhviler justits- og indenrigsministerier. De administrative instanser skal være i stand til effektivt at beskæftige sig med asyl- og indvandrerspørgsmål, grænsekontrol samt politi- og domstolssamarbejde. Der er især behov for tilstrækkeligt mange veluddannede medarbejdere med udtalt integritet.

I Rumænien har både justitsministeriet og indenrigsministeriet tilstrækkeligt med medarbejdere. Kapaciteten til at behandle asyl- og indvandrersager er endnu ikke tilvejebragt; de administrative procedurer til behandling af flygtningesager findes ganske vist, men systemet er underfinansieret og underbemandet. Grænsekontrollen er ineffektiv, men der er planlagt reformer. Politiet har behov for at blive omstruktureret, så det bedre kan bekæmpe organiseret kriminalitet. Domstolssamarbejdet er begrænset, og retsvæsenet fungerer i øjeblikket ikke tilfredsstillende. En effektiv forvaltning af fællesskabsretten på dette område forudsætter betydelige investeringer i tekniske og menneskelige ressourcer (især uddannelse), øget ansvarlighed hos deltagerne i samarbejdet om retlige og indre anliggender samt hurtige skridt til bekæmpelse af korruptionen.

Told: Anvendelse af fællesskabsretten på dette område forudsætter et tilstrækkeligt højt niveau med hensyn til infrastruktur og udstyr, herunder edb- og efterforskningsressourcer, samt opbygning af et effektivt toldvæsen med et tilstrækkeligt stort antal kvalificerede og motiverede medarbejdere med en høj grad af integritet.

Toldvæsenet i Rumænien har 4 600 medarbejdere. På grund af stor personaleudskiftning er det vanskeligt at vurdere effektiviteten og derfor, om medarbejdertallet er tilstrækkeligt. En effektiv forvaltning af fællesskabsretten på dette område forudsætter øgede ressourcer (især til uddannelse og moderne management), og det er nødvendigt hurtigt at tage skridt til at bekæmpe korruptionen.

Finanskontrol: Beskyttelsen af Fællesskabets finansielle interesser kræver opbygning af bedrageribekæmpelsesmyndigheder, uddannelse af særligt personale (kontrollører, dommere) og styrkelse af særlige samarbejdssystemer. Gennemførelsen af fællesskabspolitikkerne, især inden for landbruget og strukturfondene, forudsætter effektive forvaltnings- og kontrolsystemer for de offentlige udgifter og ressourcer til bedrageribekæmpelse. Det er administrativt nødvendigt at have en skarp skelnen mellem ekstern og intern kontrol. Politi og domstole skal være i stand til at beskæftige sig med kompleks international økonomisk kriminalitet (f.eks. bedrageri, korruption og hvidvaskning af penge), der kan skade Fællesskabets finansielle interesser.

I Rumænien er det vigtigste eksterne kontrolorgan statsrevisionen. Medarbejdertallet er ikke Kommissionen bekendt. En effektiv forvaltning af fællesskabsretten på dette område forudsætter betydelige bestræbelser på at sikre, at der findes effektivt fungerende administrationsinstanser med de nødvendige midler.

4.3 Generel evaluering

Rumæniens administrative strukturer kræver en omfattende, samordnet og vedvarende reformindsats, hvis man på mellemlang sigt skal nå den tilstrækkelige kapacitet til en effektiv forvaltning af fællesskabsretten.

Det er på nuværende stadium vanskeligt at foretage en præcis evaluering af retsvæsenets evne til at anvende fællesskabsretten effektivt.

C. SAMMENFATNING OG KONKLUSION

Rumænien indgav sin ansøgning om optagelse i Den Europæiske Union den 22. juni 1995. Denne ansøgning er et led i en historisk proces, der gør ende på delingen af Europa, og som forankrer demokratiet i dette land.

Kommissionen har efter anmodning fra Rådet udarbejdet en udtalelse om Rumæniens ansøgning om tiltrædelse på grundlag af traktatens artikel O.

Rumænien har bl.a. forberedt sig på tiltrædelsen på grundlag af den **Europaaftale**, der trådte i kraft i februar 1995. De rumænske myndigheder har lagt stor vægt på at overtage de bestemmelser vedrørende det indre marked, der i maj 1995 blev udpeget i hvidbogen, dvs. endnu et vigtigt element i forberedelsen af tiltrædelsen. Den nye regering har netop revideret det herpå baserede program for harmonisering af lovgivningen. Regeringen har også styrket de nationale koordinationsinstanser, som er nødvendige for gennemførelsen af den europæiske integrationspolitik.

Ansøgningen om tiltrædelse er blevet vurderet på grundlag af **de kriterier, som Det Europæiske Råd fastsatte på et møde i København i juni 1993**. Ifølge konklusionerne herfra kan ansøgerlande i Central- og Østeuropa, som har ønske herom, blive medlemmer af EU, hvis de opfylder bestemte betingelser. Medlemskab kræver, at ansøgerlandet:

- har opnået institutionel stabilitet, med deraf følgende garantier for demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for mindretal og beskyttelse heraf
- har en bæredygtig markedsøkonomi og kan klare sig i konkurrencen og leve op til markedskræfterne i EU
- kan påtage sig forpligtelserne ved et medlemskab, og herunder at det kan tilslutte sig målet om en politisk, økonomisk og monetær union.

Ved vurderingen af disse tre kriterier - dvs. politiske og økonomiske kriterier og spørgsmålet om, hvorvidt landet kan gennemføre Fællesskabets regelværk - er der også taget hensyn til, om myndighederne og retsvæsenet magter at virkeliggøre de demokratiske og markedsøkonomiske principper og gennemføre og håndhæve regelværket i praksis.

Man har fulgt den **metode**, at man har foretaget en analyse af situationen på mellemlangt sigt for hvert ansøgerland med udgangspunkt i de skete fremskridt og allerede iværksatte reformer. For så vidt angår de politiske vilkår har Kommissionen foretaget en bedømmelse af den aktuelle situation, idet man ikke blot har givet en formel beskrivelse af institutionerne, men også har vurderet, hvorledes demokratiet reelt fungerer.

1) Politiske kriterier

Rumænien har oprettet demokratiske institutioner, som nu ser ud til at fungere stabilt. De skal nu konsolideres ved, at man i praksis i højere grad overholder princippet om, at loven gælder på alle niveauer i statsapparatet. Der er afholdt frie og upartiske valg, som i november 1996 har medført en magtskifte.

Med hensyn til overholdelsen af de grundlæggende rettigheder er der stadig en del mangler, også selv om de rumænske myndigheder siden november 1996 har indgået en række forpligtelse og truffet forskellige positive foranstaltninger. Således skal der endnu gøres en betydelig indsats i kampen mod korruption, ligesom man må forbedre retsvæsenets funktion og beskytte individets rettigheder, bl.a. overfor magtmisbrug fra politiets og efterretningstjenesternes side, samt i strafferetsplejen.

Det ungarske mindretal er tilsyneladende vel integreret, bl.a. på baggrund af den seneste tids forbedring i forholdene, men dette er ikke tilfældet for sigøjnerbefolkningen.

Der er sket store fremskridt med hensyn til beskyttelsen af børnehjemsbørn, men denne reform har endnu ikke båret fuld frugt.

Den igangværende forbedring efter den nye regerings tiltræden tyder på, at Rumænien er på vej til at opfylde de politiske kriterier, som blev fastsat af Det Europæiske Råd i København.

2) Økonomiske kriterier

Efter flere tidligere mislykkede forsøg på at reformere Rumæniens økonomi iværksatte den nye regering i november 1996 et radikalt program for at stabilisere de makroøkonomiske forhold og gennemføre en strukturreform. Denne politik søges gennemført under forhold, der præges af tilbagegang i væksten (+7,1% i 1995, +4,1% i 1996), øget inflation (56,9% i 1996) og større underskud både i det offentlige og over for udlandet

Rumænien har 22.6 millioner indbyggere, og BNP pr. indbygger svarer til 24% af gennemsnittet i EU. Landbrugssektoren beskæftiger mere end en tredjedel af den erhvervsaktive befolkning og bidrager med 20% af værditilvæksten; der er endnu store strukturproblemer trods nylige privatiseringer. Samhandelen med EU udgør 55% af Rumæniens eksport og 52% af landets import.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, som Det Europæiske Råd fastsatte på sit møde i København, er situationen i Rumænien følgende:

Rumænien har gjort store fremskridt henimod en markedsøkonomi. Omlægningen i den økonomiske politik siden det seneste regeringsskifte har også medført en forbedring i forholdene, men der venter endnu store opgaver. Priserne er ganske vist givet næsten totalt fri, men ejendomsretten til jord er endnu ikke sikret, retsvæsenet er skrøbeligt, og de politiske beslutninger vedrørende økonomiske anliggender følger ikke altid samme linje. Stabile forhold kan kun sikres ved hjælp af en ekstra indsats til konsolidering af forvaltning og retsvæsen, og ved at eliminere de vedvarende skævheder på det makroøkonomiske område.

Rumænien vil få store vanskeligheder ved inden for en mellemlang frist at blive i stand til at klare sig i konkurrencen og leve op til markedskræfterne i EU. Landet har på det seneste gjort fremskridt med hensyn til en forbedring af erhvervslivets konkurrenceevne, idet det har taget fat på de kraftige konkurrencefordrejninger, og herunder de lave energipriser, ved blandt andet at fremskynde privatiseringen og ved at afhænde tabsgivende statsvirksomheder. Det meste af Rumæniens industri er imidlertid forældet, og landbruget har brug for modernisering. Også den ringe F&U og arbejdskraftens ringe kvalifikationer viser, at der gennem flere år vil være behov for en vedvarende strukturreform på det økonomiske område.

3) Landets evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab

Overtagelsen af Fællesskabets regelværk vurderes på grundlag af flere indikatorer:

- Europaaftalen omfatter specielt forpligtelser i forbindelse med etableringsret, national behandling, frihandel, intellektuel ejendomsret og offentlige kontrakter
- gennemførelse af de bestemmelser, der i hvidbogen er udpeget som en forudsætning for etablering af et enhedsmarked
- trinvis gennemførelse af de øvrige dele af regelværket.

Rumænien har gjort sig betydelige anstrengelser for at opfylde de forpligtelser, der påhviler landet i henhold til Europaaftalen, samt anbefalingerne i hvidbogen, men tempoet i iværksættelsen heraf har været for lavt.

Af de elementer, der danne grundlag for **det indre marked**, bl.a. konkurrence, har man i Rumænien kun gennemført en meget begrænset del af EU's regelværk, når der lige ses bort fra industriel og intellektuel ejendomsret. Det resterende arbejde kommer til at kræve en meget kraftig og vedholdende indsats, ikke blot med tilpasning af lovgivningen, men også med etablering af de strukturer, iværksættelsen heraf forudsætter. En fuldstændig strukturomlægning inden for finanssektoren står øverst på listen, idet dette er nødvendigt for at genoprette offentlighedens og investorenes tillid.

Den offentlige administration magter ikke sine opgaver, og dette er et væsentligt problem for tilpasningen af lovgivningen, både hvad tempoet og kvaliteten angår. De instanser, der er nødvendige for gennemførelsen af lovgivningen vedrørende det indre marked, har i øjeblikket ikke kapacitet til at løse deres opgave.

Hvad angår **de øvrige dele af regelværket**, skulle Rumænien, forudsat at landet fortsætter med at gennemføre EU-lovgivningen og sine moderniseringsbestrebelse, ikke få særlige vanskeligheder med at gennemføre regelværket på mellemlang sigt på følgende områder: uddannelse, unge og erhvervsuddannelse, forskning og teknologisk udvikling, fiskeri, små og mellemstore virksomheder, forbrugerbeskyttelse, udenrigshandel og udvikling.

Omvendt må der i Rumænien gøres betydelige fremskridt med hensyn til telekommunikation, radio og tv, beskatning og told.

Rumænien har endnu ikke skabt de forhold, der er nødvendige for en dynamiske og konkurrencedygtig privatsektor. Det er således kun på langt sigt, at landets industri vil blive i stand til at klare konkurrencen og markedskræfternes spil på det indre marked.

På **miljøområdet** er det nødvendigt med en meget stor indsats, idet man blandt andet må foretage kraftige investeringer og sætte administrationen i stand til at forvalte lovgivningen på en effektiv måde. En fuldstændig gennemførelse af regelværket kan først komme på tale på meget lang sigt og vil kræve øgede offentlige udgifter.

Rumænien har allerede gjort et vist fremskridt med hensyn til overtagelsen af regelværket på **transportområdet**. Det er nødvendigt med større indsats inden for vejtransport af gods samt inden for skibsfart og jernbaner. Rumænien må også investere i bygningen af tværeuropæiske net, der er en af de vigtigste forudsætninger for et velfungerende indre marked.

Det er fortsat påkrævet med en indsats i Rumænien, hvis landet skal bringe sit niveau inden for **beskæftigelse og sociale anliggender** op på højde med EU's. Det er navnlig nødvendigt med en ekstra indsats inden for beskyttelsen af lønmodtagere og beskyttelsen af arbejdstageres sikkerhed og sundhed. Landet må også etablere et arbejdstilsyn.

For så vidt angår **regional- og samhørighedspolitik** er Rumænien knapt nok gået i gang med at fastlægge rammerne for, hvordan EU's strukturfonde skal udnyttes. Landet må også fastlægge, hvordan finanskontrollen skal ske.

Rumænien må gennemføre gennemgribende reformer inden for landbruget, hvis det skal kunne opfylde de forpligtelser, en tiltrædelse fører med sig. Der kræves en særlig indsats inden for landbrugsstrukturer, agro-levnedsmiddelindustrien, landbrugspolitikken samt sundheds- og kvalitetskontrol. Det er ydermere påkrævet med en udbygning af forvaltningen, hvis den skal kunne iværksætte den fælles landbrugspolitik.

På **energiområdet** må der stadig gøres en indsats for så vidt angår monopolernes stilling, prisfastsættelse, samt statsstøtten til faste brændstoffer og uran. Rumænien har et kernekraftværk i Cernavoda, der producerer ca. 8% af landets elektricitet. Værket er bygget med vestlig teknologi. Det bliver nødvendigt at finde en løsning på problemet med nukleart affald.

En samlet vurdering af de berørte områder viser, at der idag er vanskeligt fastslå, hvornår Rumænien vil kunne overtage og iværksætte samtlige de bestemmelser, der må overholdes, når kontrollen ved de indre grænser skal afskaffes og flyttes til EU's ydre grænser.

Det ser ikke ud til at Rumænien er i stand til at deltage i tredje fase af **Den Økonomiske og Monetære Union**, der indebærer en samordning af landenes økonomiske politik og fuldstændigt frie kapitalbevægelser. Det er endnu for tidligt til at vurdere, om Rumænien straks fra tiltrædelsestidspunkt vil være i stand til at deltage i euroen. Spørgsmålet om, hvorvidt landet opfylder konvergenskriterierne afhænger af, hvordan de igangværende strukturændringer forløber; opfyldelsen heraf er dog ikke nogen forudsætning for tiltrædelse.

Rumænien står over for særlige udfordringer hvad angår spørgsmålet om **retlige og indre anliggender**. Landet har for øjeblikket gjort et vist begrænset fremskridt med hensyn til

overtagelsen af Fællesskabets regelværk på området. Den nye regering har iværksat et omfattende program for at få gennemført denne nødvendige reform af institutionerne.

Rumænien forventes at ville kunne opfylde forpligtelserne i **den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**.

Landet har i den seneste tid opnået bedre relationer til nabolandene, bl.a. med Ungarn og med Ukraine, og de fleste uoverensstemmelser med disse lande er bilagt.

4) Administrationens og domstolenes kapacitet

Det er nødvendigt med en meget kraftig og vedvarende reformindsats inden for administrationen, inden Rumænien råder over den forvaltningskapacitet, der kræves for at kunne iværksætte Fællesskabets regelværk.

Domstolenes kapacitet til at sikre en ensartet gennemførelse af fællesskabsretten er et fundamentalt element, ikke mindst hvad angår realiseringen af det indre marked. Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt at foretage en bedømmelse af denne sektor.

Konklusion

Kommissionen konkluderer på baggrund af den analyse, den har foretaget:

- at den forbedring, der nu kan konstateres, efter at en ny regering er kommet til magten, giver forhåbning om, at Rumænien er godt på vej til at opfylde de politiske forudsætninger
- at Rumænien har gjort store fremskridt med hensyn til etablering af en markedsøkonomi, men landet vil få store vanskeligheder med inden for en mellemlang frist at blive i stand klare sig i konkurrencen og leve op til markedskræfternes frie spil i EU
- at Rumænien, selv om landet har gjort visse fremskridt, hverken har antaget Fællesskabets regelværk eller etableret de strukturer, dette forudsætter, navnlig ikke for så vidt angår det indre marked. Det er således tvivlsomt, hvorvidt landet inden for en mellemlang frist vil blive i stand til at påtage sig de forpligtelser, en tiltrædelse medfører. Det er endvidere nødvendigt med en kraftig indsats, især i form af investeringer, inden for miljø, transport, beskæftigelse, socialvæsen, retlige og indre anliggender samt landbrug. Generelt set må der gennemføres omfattende reformer, inden Rumænien råder over de strukturer, der kræves for at kunne virkeliggøre Fællesskabets regelværk.

På denne baggrund vurderer Kommissionen, at forhandlinger om tiltrædelse til Den Europæiske Union bør åbnes med Rumænien så snart tilstrækkelige fremskridt er opnået med hensyn til at opfylde betingelserne for medlemskab som fastlagt af Det Europæiske Råd i København.

Rumænien får gennem den udvidede strategi for forberedelse af tiltrædelsen hjælp til at tage fat på de vigtigste af de problemer, der er gjort opmærksom i denne udtalelse, og dermed forberede sig bedre på de forpligtelser, en tiltrædelse medfører. Kommissionen forelægger senest ved udgangen af 1998 en rapport om, hvor store fremskridt Rumænien har gjort.

BILAG: RESULTATET AF DET SENESTE PARLAMENTSVALG (november 1996)

<u>Politisk alliance</u>	<u>Forkortelse</u>	KAMMERET	SENATET
		<u>Antal pladser</u>	<u>Antal pladser</u>
Det Rumænske Demokratiske Konvent	CDR	122	53
Rumæniens Socialdemokratiske Parti	PDSR	91	41
Den Socialdemokratiske Union	USD	53	23
Rumæniens Ungarske Demokratiske Union	UDMR	25	11
Det Storrumænske Parti	PRM	19	8
Det Nationale Rumænske Unionsparti	PUNR	18	7

Single Market: White Paper measures
--

This table is based on information provided by the Romanian authorities and confirmed by them as correct as at the end of June 1997. It does not indicate the Commission's agreement with their analysis. The table includes directives and regulations cited in the White Paper which total 899. These have been listed in accordance with the categorization used in the White Paper and in relation to the policy areas covered. The table shows the number of measures for which the Romanian authorities have notified the existence of adopted legislation having some degree of compatibility with the corresponding White Paper measures.

White Paper chapters		Directives		Regulations		Total
		Stage I	Stage II/III	Stage I	Stage II/III	
1.Free Movement of Capital	Romania	0	0	0	0	0
	Number of White Paper measures	3	1	0	0	4
2.FM and Safety of Industrial Products	Romania	34	63	1	2	100
	Number of White Paper measures	56	104	4	1	165
3.Competition	Romania	3	0	1	0	4
	Number of White Paper measures	3	0	1	0	4
4.Social policy and action	Romania	10	15	0	0	25
	Number of White Paper measures	12	15	0	2	29
5.Agriculture	Romania	69	25	7	0	101
	Number of White Paper measures	93	46	62	2	203
6.Transport	Romania	17	11	3	9	40
	Number of White Paper measures	19	15	8	13	55
7.Audiovisual	Romania	1	0	0	0	1
	Number of White Paper measures	1	0	0	0	1
8.Environment	Romania	26	7	5	0	38
	Number of White Paper measures	31	7	7	0	45
9.Telecommunication	Romania	8	3	0	0	11
	Number of White Paper measures	9	7	0	0	16
10.Direct Taxation	Romania	1	1	0	0	2
	Number of White Paper measures	2	2	0	0	4
11.Free movement of goods	Romania	0	0	0	0	0
	Number of White Paper measures	0	0	0	0	0
12.Public Procurement	Romania	4	0	0	0	4
	Number of White Paper measures	5	1	0	0	6
13.Financial services	Romania	12	7	0	0	19
	Number of White Paper measures	13	8	0	0	21
14.Protection of personal data	Romania	0	0	0	0	0
	Number of White Paper measures	0	2	0	0	2
15.Company Law	Romania	2	3	0	0	5
	Number of White Paper measures	2	3	0	1	6
16.Accountancy	Romania	3	1	0	0	4
	Number of White Paper measures	3	2	0	0	5
17.Civil law	Romania	0	1	0	0	1
	Number of White Paper measures	1	1	0	0	2
18.Mutual rec. of prof. Qual.	Romania	0	10	0	0	10
	Number of White Paper measures	2	16	0	0	18
19.Intellectual property	Romania	5	3	0	0	8
	Number of White Paper measures	5	3	0	3	11
20.Energy	Romania	8	0	1	0	9
	Number of White Paper measures	10	2	3	0	15
21.Customs law	Romania	2	1	12	14	29
	Number of White Paper measures	2	1	14	184	201
22.Indirect Taxation	Romania	7	3	0	0	10
	Number of White Paper measures	15	54	0	6	75
23.Consumer Protection	Romania	5	0	0	0	5
	Number of White Paper measures	8	3	0	0	11
Total	Romania	217	154	30	25	426
	Number of White Paper measures	295	293	99	212	899

Statistiske data

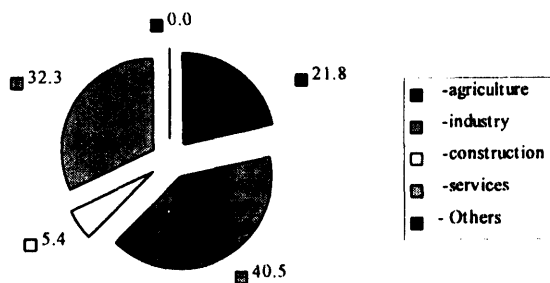
Hvis andet ikke er angivet, stammer dataene i dette bilag fra det centrale statistiske kontor (COMISA NATIONALA PENTRU STATISTICA), som Eurostat og medlemsstaternes statistiske kontorer allerede har samarbejdet med i flere år inden for rammerne af Phare-programmet. Regelmæssig indsamling af data og formidling af disse indgår i denne samarbejdsproces, og formålet er at gøre det muligt at indføre EU-regler og EU-praksis inden for det statistiske område. Dataene er i videst mulige omfang indsamlet under anvendelse af EU-definitioner og -standarder, som somme tider afviger fra national praksis. Dette kan i nogle tilfælde give anledning til forskelle mellem dataene i dette bilag og de data, der er anført andre steder i dokumentet, og som generelt er baseret på de enkelte ansøgerlandes opdaterede besvarelse af det spørgeskema, som de modtog i april 1996. Fuldkommen kompatibilitet med EU's statistiske normer, og dermed fuld sammenlignelighed med data for EU, kan endnu ikke garanteres, især ikke med hensyn til de data, der ikke er leveret gennem Eurostat, men direkte af det pågældende land. Metodologiske bemærkninger om indhold eller særlige aspekter vedrørende de statistiske data i dette bilag er anført, hvis sådanne foreligger. Dataene bygger på de oplysninger, der forelå i maj 1997.

BASISOPLYSNINGER

	1990	1993	1994	1995	1996
Areal					
		1000 hektar			
		23839.0	23839.0	23839.0	23839.0
Befolkning (ved periodens udgang)					
		i 1000			
- I alt		22748.0	22712.0	22656.0	22608.0
- Kvinder		11579.0	11569.0	11548.0	11527.0
- Mænd		11169.0	11143.0	11108.0	11081.0
		pr. km2			
Befolkningstæthed	97.7			95.1	94.8
		i % af den samlede befolkning			
Befolkning i byerne	54.3			54.9	54.9
		pr. 1000 indbyggere			
Dødskvotient		11.6	11.7	12.0	12.6
Fødselskvotient		11.0	10.9	10.4	10.2
Indkomst og BNP pr. indbygger					
		europæisk regningsenhed (ECU)			
-Gennemsnitlig månedsløn pr. arbejdstager	118			79	
-BNP pr. indbygger	1294			1203	
Produktionsstruktur: bruttoværditilvækst efter brancher					
		% af samlet bruttoværditilvækst			
-landbrug	21.8			20.5	
-industri	40.5			35.7	
-bygge- og anlægsvirksomhed	5.4			6.8	
-tjenesteydelser	32.3			36.9	

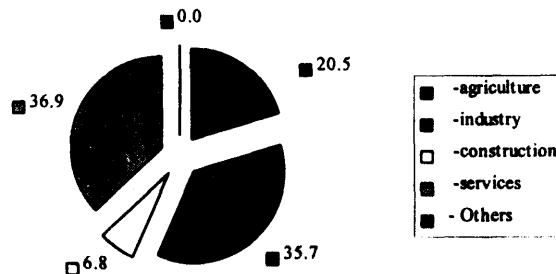
Bruttoværditilvækst efter branche, 1990

share of branch GVA in 1990

Bruttoværditilvækst efter branche, 1995

share of branch GVA in 1995

- agriculture = landbrug - industry = industri - construction = bygge- og anlægsvirksomhed - services = tjenesteydelser - others = andet

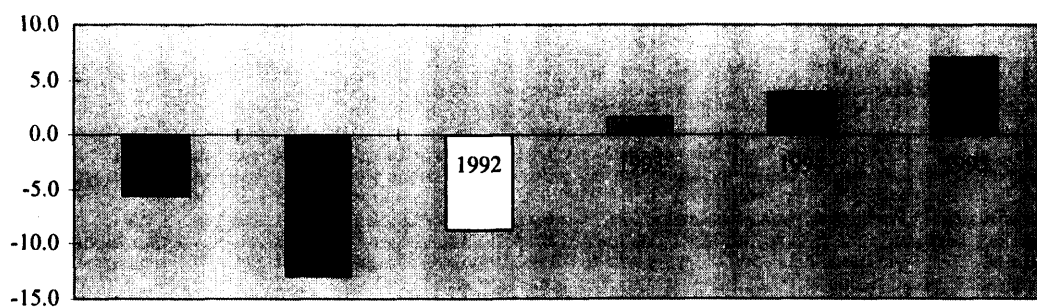
Befolkning (ved periodens udgang), befolkningstæthed og befolkning i byerne: Dataene for 1996 er data fra 1. juli 1996.

Produktionsstruktur: bruttoværditilvækst efter brancher : tjenesteydelser er inkl. statistiske afvigelser.

NATIONALREGNSKAB

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
	mio., national valuta					
Bruttonationalprodukt (i løbende priser)	857851	2203912	6029168	20035719	49773186	72559700
	mia. ECU					
Bruttonationalprodukt (i løbende priser)	30.0	23.3	15.1	22.5	25.1	27.3
	i købekraftstandarder pr. indbygger					
Bruttonationalprodukt	3414			3633.0	3780.0	4055.0
	%ændring i forhold til forudgående år					
Bruttonationalprodukt	-5.6	-12.9	-8.8	1.5	3.9	7.1
Udgifter til konsum	8.9	-11.8	-5.6	1.2	3.8	14.3
-husholdninger og NPIH'er	7.9	-16.3	-7.5	0.9	2.4	19.0
-offentlig forvaltning og service	8.1	10.6	2.2	2.7	11.0	-7.6
Faste bruttoinvesteringer	-35.6	-31.6	11.0	8.3	20.7	8.6
Eksport af varer og tjenester	-39.4	-17.9	2.9	11.1	19.0	32.6
Import af varer og tjenester	18.4	-29.6	7.5	4.4	2.8	44.8
	i % af bruttonationalproduktet					
Udgifter til konsum	79.2	75.9	77.0	76.0	77.3	80.8
-husholdninger og NPIH'er	65.9	60.7	62.7	63.7	63.5	68.6
-offentlig forvaltning og service	13.3	15.2	14.3	12.3	13.8	12.2
Faste bruttoinvesteringer	19.8	14.4	19.2	17.9	20.3	21.9
Eksport af varer og tjenester	16.7	17.6	27.8	23.0	24.9	27.8
Import af varer og tjenester	26.2	21.5	36.2	28.0	27.0	33.0

BNP, ændringer i forhold til forudgående år i %

VIGTIGSTE INDIKATORER

ØKONOMISKE

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
procentmæssig ændring i forhold til forudgående år							
Inflationstakt	5.1	170.2	210.4	256.1	136.7	32.3	38.8
forudgående år = 100							
Mængdeindeks for industriproduktion				101.1	103.3	109.4	109.9
Mængdeindeks for landbrugsproduktionen, brutto				110.2	100.2	104.5	101.8
i % af arbejdsstyrken							
Arbejdsløshed (ILO's metode)					8.1	8	
- I alt					22.6	20.8	
- under 25 år					5.3	5.4	
- 25 år og derover							
i mia. USD							
Udlandsgæld, brutto	2.169	3.549	3.708	4.327	5.481		
i mio. USD							
Betalingsbalance							
-Eksport af varer	5775	4266	4364	4892	6151	7910	8239
-Import af varer	-9202	-5372	-5784	-6020	-6562	-9487	-10368
-Handelsbalance	-3427	-1106	-1420	-1128	-411	-1577	-2130
-Tjenester, netto	-177	-139	-168	-115	-171	-190	-271
-Indkomst, netto	161	15	-87	-145	-129	-241	-314
-Saldo på betalingsbalancens løbende poster	-3337	-1012	-1564	-1174	-428	-1639	-2336
-Kapitalkonto og finansiell konto (ekskl. reserver)	1606	1059	1054	968	952	847	2935
-Reserveaktiver	1843	-187	113	54	-618	257	-217

Inflationstakt: Procentmæssig ændring af årsgennemsnittet i det forudgående år - indeks uden udelukkelse (data baseret på nationale forbrugerprisindekser, der ikke altid er helt sammenlignelige)

Mængdeindeks for industriproduktion: Industriproduktion omfatter råstofudvinding, fremstillingsvirksomhed samt elektricitets-, gas- og vandforsyning (i henhold til hovedafdeling C, D og E i NACE). Indeksene for industriproduktionen beregnes på grundlag af det fysiske industrioutput for ca. 600 repræsentative produkter og produktgrupper, der vægtes med merværdi fra 1991 til faktorpriser.

Mængdeindeks for landbrugsproduktion, brutto: Indeksene for brutto-landbrugsproduktionen er beregnet på grundlag af det forudgående år.

Arbejdsløshed (ILO-metoden): Denne procentsats udledes af arbejdsstyrkeundersøgelsen under anvendelse af følgende ILO-definitioner og -henstillinger.

Arbejdsstyrke: beskæftigede og arbejdsløse i overensstemmelse med nedenstående ILO-definitioner.

Beskæftigede: alle personer på 15 år og derover, som i referenceperioden arbejdede mindst en time mod løn eller andet vederlag som arbejdstagere, iværksættere, deltagere i kooperativer eller medhjælpende familiemedlemmer. Personel i de væbnede styrker og kvinder, der har orlov for at passe børn, er medregnet.

Arbejdsløse: alle personer på 15 år og derover, som opfylder alle tre betingelser i ILO's definition af arbejdsløse: (i) være uden arbejde, (ii) aktivt søge arbejde og (iii) være klar til at påbegynde et arbejde inden for en periode på fjorten dage.

Udlandsgæld, brutto: Dataene stammer fra OECD's statistikker over udlandsgæld (External Debt Statistics).

Betalingsbalance: Dataene er udledt af IMF's database, og det kan ikke garanteres, at de er kompatible med de tilsvarende EU-statistikker. Betalingsbalancen opstilles dog i det væsentligste i henhold til IMF-standarder. Balancen for varehandel er i overensstemmelse med betalingsbalanceprincipperne. Eksport og import er angivet FOB. Nettoindkomst omfatter indkomst fra direkte investeringer, porteføljeinvesteringer og andre investeringer samt aflønning af arbejdstagere. Saldo på betalingsbalancens løbende poster er opgjort i henhold til definitionen i IMF's 5. håndbog, kapitaloverførsler indgår ikke. Reserveaktiver: ændringer i reserveaktiver i årets løb; (+) angiver en stigning, (-) angiver et fald.

UDENRIGSHANDEL

	1993	1994	1995	1996
Import og eksport (løbende priser)	i mio. USD			
- Import	6693.5	7201.5	10413.5	10226.2
- Eksport	4968	6206.8	7974.3	7778.2
- Handelsbalance	-1725.5	-994.7	-2439.2	-2447.9
Mængdeindeks for udenrigshandelen	forudgående å = 100			
- Import				
- Eksport				
Importstruktur i henhold til SITC (løbende priser)	i % af samlet import			
- (0+1) næringsmidler, levende dyr, drikkevarer og tobak	13.8	8.5	8.2	6.7
- 2 råstoffer, ikke spiselige	6.2	5.8	5.3	5.6
- 3 mineralske brændsels- og smørestoffer	25.8	23.6	21.4	21.1
- 4 animalske og vegetabiliske olier mv.	0.2	0.3	0.2	0.2
- 5 kemikalier og kemiske produkter	9.1	9.1	10.5	9.9
- 6 bearbejdede varer, hovedsagelig opdelt efter materiale	15.7	18.5	19.8	21.9
- 7 maskiner og transportmidler	22.3	25.3	24.8	25
- 8 forskellige bearbejdede varer	6.6	8	8.9	8.7
Eksportstruktur i henhold til SITC (løbende priser)	i % af samlet eksport			
- (0+1) næringsmidler, levende dyr, drikkevarer og tobak	5.1	5.4	5.5	7.7
- 2 råstoffer, ikke spiselige	4	4.5	3.8	3.9
- 3 mineralske brændsels- og smørestoffer	10	10	7.9	7.8
- 4 animalske og vegetabiliske olier mv.	1.3	0.8	1	0.9
- 5 kemikalier og kemiske produkter	8	9.6	10.8	10.1
- 6 bearbejdede varer, hovedsagelig opdelt efter materiale	27.4	24.3	25.9	23.2
- 7 maskiner og transportmidler	17.1	14.3	13.1	13.5
- 8 forskellige bearbejdede varer	27	30.6	31.7	32.7
Prisindeks for udenrigshandelen	forudgående å = 100			
- Import				
- Eksport				

Import og eksport (løbende priser): Handelsdata omfatter ikke direkte re-eksport, handle med toldfrie områder samt licenser, knowhow og patenter. Dataene er baseret på det særlige handelssystem og opdateres regelmæssigt. **Handelsklassifikationer:** Rumænien anvender en vareklassifikation i henhold til Den kombinerede nomenklatur. - Import & eksport: Værdien af importerede og eksporterede varer er beregnet på grundlag af faktiske **FOB**-priser for eksport og faktiske **CIF**-priser for import. Omregningen af CIF-import til FOB-import er foretaget til en CIF/FOB-kvotient, der i 1995 og 1996 var 1,0834; denne værdi er fastsat efter undersøgelser hos de største kommercielle selskaber. Toldstatistikkerne anvendes til at kontrollere dataene for udenrigshandelen. Eurostat har ved omregningen fra nationale valutaer til USD anvendt de årlige gennemsnitskurser fra Den Internationale Valutafond (IMF).

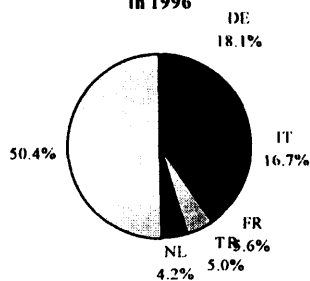
Udenrigshandelens struktur i henhold til SITC (løbende priser) Handelsdata omfatter ikke direkte re-eksport, handle med toldfrie områder samt licenser, knowhow og patenter. Dataene er baseret på det særlige handelssystem. **Handelsklassifikationer:** Rumænien anvender en vareklassifikation i henhold til Den kombinerede nomenklatur. - Import & eksport: Værdien af importerede og eksporterede varer er beregnet på grundlag af faktiske **FOB**-priser for eksport og faktiske **CIF**-priser for import. Omregningen af CIF-import til FOB-import er foretaget til en CIF/FOB-kvotient, der i 1995 og 1996 var 1,0834; denne værdi er fastsat efter undersøgelser hos de største kommercielle selskaber. Importerede og eksporterede varer klassificeres efter den kombinerede nomenklatur, som også er grundlaget for toldtariffen.

UDENRIGSHAN DEL

		1993		1994		1995		1996	
Import fordelt på vigtigste handelspartnere (løbende priser)		i % af samlede import							
1. partner		DE	15.8	DE	18	DE	17.5	DE	17.1
2. partner		RU	11.7	RU	13.8	IT	13.3	IT	15.6
3. partner		IT	9.4	IT	11.8	RU	12	RU	12.6
4. partner		IR	9.3	US	6.5	FR	5.2	FR	5
5. partner		FR	7.8	IR	6.2	US	4.1	KR	3.8
andre			46		43.7		47.9		45.9
Eksport fordelt på vigtigste handelspartnere (løbende priser)		i % af samlede eksport							
1. partner		DE	14.3	DE	16.1	DE	18.1	DE	18.1
2. partner		CN	8.6	IT	12.9	IT	15.7	IT	16.7
3. partner		IT	8.3	FR	5.1	FR	5.8	FR	5.6
4. partner		TR	5.7	CN	4.5	TR	4.4	TR	5
5. partner		RU	4.5	TR	4.1	NL	3	NL	4.2
andre			58.6		57.3		53		50.4

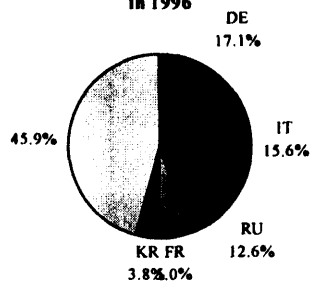
Eksport fordelt på vigtigste handelspartnere, 1996

Structure of export by main partners
in 1996

Import fordelt på vigtigste handelspartnere, 1996

Structure of import by main partners
in 1996

CN Kina
DE Tyskland
FR Frankrig
IR Iran (Den Islamiske Republik)
IT Italien

KR Korea (Republikken)
NL Nederlandene
RU Den Russiske Føderation
TR Tyrkiet
US USA

SOCIALE INDIKATORER

	1991	1992	1993	1994	1995
Befolkning pr. 1. januar	i 000				
	23192.27	22811.39	22778.53	22748.03	22712
Aldersfordeling pr. 1. Januar 1995	i % af den samlede befolkning				
0_14 år					20.8
15_24 år					16.7
25_44 år					28.3
45_64 år					22.4
65 år og derover					11.8
	antal i alt				
Levendefødte	275275	260393	249994	246736	
Dødsfald	251760	263855	263323	266101	
Spædbørnsdødelighed					
- Under 1 år	6258	6080	5822	5894	
- Dødfødt	1910	1700	1582	1623	
Vielser	183388	174593	161595	154221	
Skilsmisser	37031	29290	31193	39633	
	pr. 1000 indbyggere				
Vielseskvote, brutto	7.91	7.66	7.10	6.78	6.8
Skilsmissekvotient, brutto	1.6	1.29	1.37	1.74	1.5
Naturlig tilvækst	1.01	-0.15	-0.59	-0.8	
Nettoindvandring	-17.44	-1.29	-0.86	-0.72	
Samlet befolkningstilvækst	-16.43	-1.44	-1.44	-1.57	
Samlet fertilitet	1.56	1.51	1.44	1.41	
Spædbørnsdødelighed	22.73	23.35	23.29	23.89	21.2
Dødelighed i sent fosterstadium	6.89	6.49	6.29	6.53	
Middellevetid	ved fødsel				
- Mænd					65.7
- Kvinder					73.4
Middellevetid	ved 65 år				
- Mænd					12.8
- Kvinder					15.3

Befolkning pr. 1. januar: Nettoindvandring og forøgelse/reduktion for 1991 er påvirket af statistiske afvigelser mellem befolkningsskøn og resultatet af folketællingen i januar 1992.

Nettoindvandring: Nettoindvandring for 1991 er påvirket af statistiske afvigelser mellem befolkningsskøn og resultatet af folketællingen i januar 1992.

Samlet befolkningstilvækst: Forøgelse/reduktion for 1991 er påvirket af statistiske afvigelser mellem befolkningsskøn og resultatet af folketællingen i januar 1992.

ARBEJDSMARKEDET

	1993	1994	1995	1996
Den erhvervsaktive del af befolkningen (ILO-metoden)	i % af befolkningen på 15 år og derover			
		64.9	67.2	
Gennemsnitligt antal beskæftigede	1 000			
	10062	10011	9493	
Arbejdsløshed (ILO's metode)	i % af arbejdsstyrken			
- I alt		8.1	8	
- under 25 år		22.6	20.8	
- 25 år og derover		5.3	5.4	
Registreret arbejdsløshed (periodens udgang)	i % af den erhvervsaktive befolkning			
	10.4	10.9	9.5	6.3

	1993	1994	1995	1996
Gennemsnitsindeks for lønnet beskæftigelse efter NACE	forudgående år = 100			
- Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	99.2	88.7	87.4	
- Råstofudvinding	96.9	99.1	97.1	
- Fremstillingsvirksomhed	92.2	93.6	90.4	
- Produktion og distribution af elektricitet, gas og vand	100.2	103.9	100.1	
- Bygge- og anlægsvirksomhed	116.8	96	86.1	
- Transport, oplagingsvirksomhed og kommunikation	94.3	94.5	95.5	
Indekser for månedslønninger				
- realloønninger	83.2	100.1	111.9	107.5
- nominelle lønninger	296.5	237.7	148.9	149.3

Den erhvervsaktive del af befolkningen (ILO-metoden): Arbejdsstyrkens procentmæssige andel af befolkningen på 15 år eller derover. Procentsatsen udledes af arbejdsstyrkeundersøgelsen under anvendelse af følgende ILO-definitioner og -henstillinger.

Arbejdsstyrke: beskæftigede og arbejdsløse i overensstemmelse med nedenstående ILO-definitioner.

Beskæftigede: alle personer på 15 år og derover, som i referenceperioden arbejdede mindst en time mod løn eller andet vederlag som arbejdstagere, iværksættere, deltagere i kooperativer eller medhjælpende familiemedlemmer. Personel i de væbnede styrker og kvinder, der har orlov for at passe børn, er medregnet.

Arbejdsløse: alle personer på 15 år og derover, som opfylder alle tre betingelser i ILO's definition af arbejdsløse: (i) være uden arbejde, (ii) aktivt søge arbejde og (iii) være klar til at påbegynde et arbejde inden for en periode på fjorten dage.

Arbejdsløshed (ILO-metoden): Denne procentsats udledes af arbejdsstyrkeundersøgelsen (LFSS) under anvendelse af ILO-definitioner og -henstillinger (se ILO-definitionerne ovenfor).

Gennemsnitligt antal beskæftigede: For 1993, 1994 og 1995 stammer dataene for civil beskæftigelse fra:

- * en virksomhedsundersøgelse omfattende:
 - alle virksomheder med 200 eller flere ansatte,
 - repræsentative udsnit af virksomheder med mindre end 200 ansatte.
- * administrative kilder.

Fra 1995 stammer dataene for den samlede beskæftigelse (inkl. de væbnede styrker) fra de kvartalsvise husholdnings-/arbejdsstyrkeundersøgelser.

For 1996 foreligger der ikke årsdata for det gennemsnitligt antal beskæftigede, men der foreligger data for hvert kvartal:

Q1 1996	9896
Q2 1996	11410
Q3 1996	11543
Q4 1996	11592

Gennemsnitsindeks for lønnet beskæftigelse efter NACE: Dataene for erhvervssektoren dækker virksomheder med 200 eller flere ansatte samt repræsentative udsnit for virksomheder med under 200 ansatte.

Registreret arbejdsløshed (periodens udgang): Registreret arbejdsløshed i procent - registrerede arbejdsløse i procent af den civile erhvervsaktive befolkning, baseret på arbejdsstyrkeundersøgelsen. Arbejdsløshedsprocenten beregnes på grundlag af den civile erhvervsaktive befolkning.

Indekser for månedslønninger: Indekser for månedlige *realloønninger* afledes af indeksene for de nominelle *nettolønninger* divideret med forbrugerprisindekset for arbejdstagere. Dataene for erhvervssektoren dækker virksomheder med 200 eller flere ansatte samt repræsentative udsnit for virksomheder med under 200 ansatte.

OFFENTLIGE FINANSER

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Det offentlige budget	i mio. nationale valutaenheder					
- Den statslige forvaltnings konsoliderede indtægter	297.91	822.81	2200.47	6389.17	14884.3	
- Tilskud						
- Den statslige forvaltnings konsoliderede udgifter	289.87	779.98	2406.03	6311.76	15913.1	
- Den offentlige forvaltnings konsoliderede udgifter	332.46	826.82	2479.2	6686.95	16927	
- Den statslige forvaltnings konsoliderede underskud/overskud	8.04	42.83	-205.56	77.41	-1028.8	
- Den offentlige forvaltnings underskud/overskud	8.72	44.82	-198.95	97.89	-971.33	
Det offentlige budget	i % af bruttonationalproduktet					
- Den statslige forvaltnings konsoliderede udgifter	33.8	35.4	39.9	31.5	32.0	
- Den offentlige forvaltnings konsoliderede udgifter	38.8	37.5	41.1	33.3	34.0	
- Den statslige forvaltnings konsoliderede underskud/overskud	0.9	1.9	-3.4	0.4	-2.1	
- Den offentlige forvaltnings underskud/overskud	1.0	2.0	-3.3	0.5	-2.0	

Det offentlige budget: Disse data vedrører den statslige forvaltning og den offentlige forvaltning som offentliggjort i *Government Finance Statistics Yearbook (1996) (GFSY)*; også data for landet som helhed er inkluderet i *GFSY*.

Da *GFSY* ikke indeholder statistikker for den offentlige forvaltning som helhed, men kun for de forskellige niveauer inden for denne, er de konsoliderede data, der angives her, beregnet på grundlag af data fra den statslige forvaltning og den kommunale forvaltning, og ved konsolideringen er der justeret for identificerede overførsler inden for det offentlige.

Selv om statistikkerne dækker data vedrørende den statslige forvaltning og den kommunale forvaltning offentliggjort i *GFSY*, er det muligt, at dækningen er ikke fuldstændig, hvis nogle enheder inden for statslig forvaltning eller kommunal forvaltning ikke indgår. Et mål for, hvor udtømmende dækningen er, kan opnås ved at sammenligne anmærkningen om dataenes dækning (note on the coverage of data) for de enkelte lande i *GFSY* med fortegnelsen over enheder inden for den statslige forvaltning og den kommunale forvaltning.

Det bør bemærkes, at det underskud/overskud, der anvendes her, svarer til indtægter og tilskud minus udgifter, og at låntagning minus tilbagebetaling af lån ikke indgår (se nedenfor).

Den nettoficering af overførsler inden for det offentlige, der er foretaget i tabellerne, er begrænset til løbende overførsler og kapitaloverførsler, som består af identificerede tilskud og løbende subsidier og kapitalsubsidier fra ét niveau inden for det offentlige til et andet. Andre former for transaktioner mellem niveauer inden for det offentlige som f.eks. skatteindbetalinger og socialsikringsbidrag samt gensidig køb af varer og tjenester, der normalt ikke klassificeres som overførsler inden for det offentlige, er ikke blevet elimineret ved konsolideringen. Endelig er det uklart, om manglende data for løbende overførsler og kapitaloverførsler skyldes, at der ingen overførsler har fundet sted, eller at der ikke findes data for sådanne; i alle de tilfælde, hvor der ikke foreligger data, er det blevet antaget, at ingen overførsler har fundet sted.

a. **Udgifter** omfatter den offentlige forvaltnings kontantudgifter til løbende transaktioner med varer og tjenester, kapitalgoder, renter samt løbende overførsler og kapitaloverførsler, men omfatter ikke transaktioner, der ikke foregår kontant.

b. **Underskud/overskud** svarer til kontantindtægter og kontanttilskud minus kontantudgifter. Den metode til opgørelse af underskud/overskud afviger fra den, der anvendes i *GFS*, hvor underskud/overskud er lig kontantindtægter og kontanttilskud minus kontantudgifter og minus netto-fordringserhvervelse. Denne udelukkelse af netto-fordringserhvervelse (der i *GFS*-metodologien består af operationer i finansielle aktiver og passiver til specifikke formål i forbindelse med forskellige initiativer, snarere end til likviditetsformål) betyder, at angivelsen af underskud/overskud i dette dokument ligger tættere på, hvad der i nationalregnskabet forstås ved netto-fordringserhvervelse. Som følge af denne udelukkelse indgår indtægterne fra privatiseringer (i *GFS*-metodologien klassificeret som tilbagebetalinger) heller ikke i beregningen af underskud/overskud i tabellerne (og bidrager derfor ikke til at reducere underskuddet).

FINANSSEKTOREN

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Monetære aggregater	mia. (10 ⁹) USD						
- Pengeforsyning: M1				1.75	2.57	2.75	2.77
- Quasipenge				1.76	3.46	4.34	4.75
Samlede reserver (ekskl. guld, periodens udgang)	mio. (10 ⁶) USD						
				995	2086	1579	2103
Gennemsnitlige kortfristede rentesatser	% pr. år						
- udlån							
- indlån							
Officiel diskonto (periodens udgang)				70	58	35	35
Vekselkurser i forhold til USD	1 USD = ...ROL						
Gennemsnit for perioden			307.95	760.05	1655.09	2033.28	3085.39
Periodens udgang			460	1276	1767	2578	4035
Vekselkurser i forhold til ECU	1 ECU = ...ROL						
Gennemsnit for perioden	28.563	94.659	399.751	890.018	1980.655	2659.551	4740.472
Periodens udgang	47.320	253.436	557.014	1423.598	2173.478	3388.111	5055.815

Monetære aggregater (periodens udgang): *Pengeforsyning (M1)* inkluderer anfordringsindskud og valuta uden for bankerne. *Quasipenge (QM)* inkluderer tidsindskud og indlån i fremmed valuta. Eurostat har konverteret de nationale valutaer til USD på grundlag af IMF's årlige kurser ved periodens udgang.

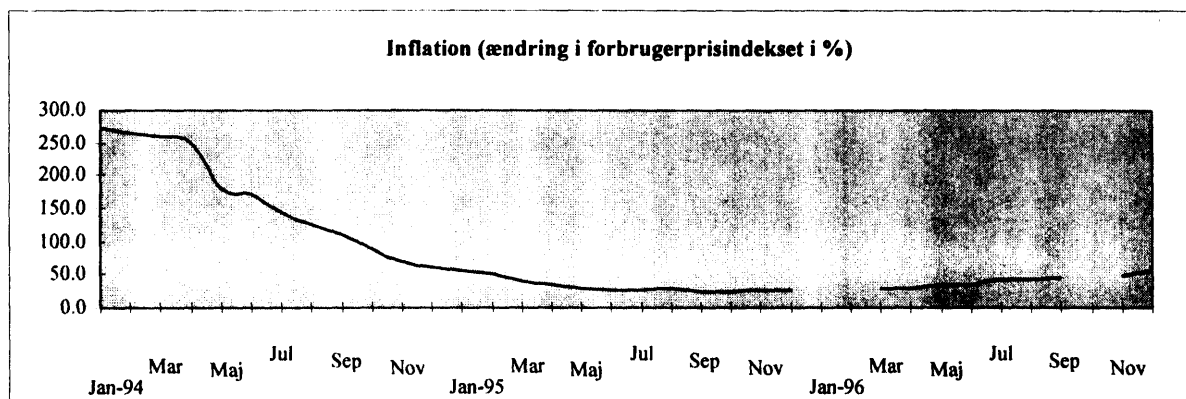
Samlede reserver (ekskl. guld, periodens udgang) Samlede reserver (ekskl. guld, periodens udgang): Statistikken for de officielle valutaerreserver er udledt af IMF's månedlige publikation International Financial Statistics (IFS). Samlede reserver (ekskl. guld) defineres som summen af centralbankernes beholdninger af fremmed valuta og andre (brutto) fordringer på ikke-residente; denne definition udelukker fordringer på residente i udenlandsk valuta. I henhold til definitionen beregnes de officielle valutaerreserver til den gældende markedskurs ved den pågældende periodes udløb. De samlede reserver (ekskl. guld), der offentliggøres i IFS, kan være forskellige fra de tal, der offentliggøres af de nationale myndigheder. Nogle af de faktorer, der kan give anledning til forskelle, er vurderingen af reservestillingen i IMF samt forskellig behandling af fordringer i ikke-konvertible valutaer.

Vekselkurser i forhold til USD Vekselkurser i forhold til USD: valutakurserne fra IMF som offentliggjort i publikationen: "Statistiques Financières Internationales".

INFLATION (udviklingen over 12 måneder)

Ændring i forbrugerprisindekset i % for den pågældende måned sammenlignet med samme måned året før (t/t-12)

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
1993												
1994	272.0	264.1	260.9	248.1	180.2	172.5	144.5	124.6	110.4	88.8	70.1	61.7
1995	57.3	50.6	40.5	34.6	29.6	28.0	26.0	28.2	25.3	24.3	25.8	27.8
1996			28.3	28.7	34.2	33.8	43.9	44.2	45.3		47.4	56.9

Inflation (udviklingen over 12 måneder): Inflationstakten (udvikling over 12 måneder) er den procentuelle ændring i forbrugerprisindekset for den pågældende måned i forhold til samme måned året før. Inflationstakten er baseret på nationale forbrugerprisindeks, som ikke fuldt ud kan sammenlignes mellem ansøgerlandene eller med indeks baseret på EU's harmoniserede forbrugerprisindeks (HICP) (forskellige metoder, begreber og praksis ved beregning af forbrugerprisindeks). Inflationstakter (udviklingen over 12 måneder) er baseret på ILO-data.

INDUSTRI

	1993	1994	1995	1996
BNP-struktur efter økonomiske aktiviteter (NACE, løbende priser)	i % af bruttonationalproduktet			
- Råstofudvinding	32.8	33		
- Fremstillingsvirksomhed	26.6	28.7	34.6	36
- Produktion og distribution af elektricitet, gas og vand	3.9	4.2		
Mængdeindeks for industriproduktionen efter NACE	forudgående år= 100			
- I alt	101.1	103.3	109.4	109.9
- Råstofudvinding	98.6	101.8	99.4	99.3
- Fremstillingsvirksomhed	100.7	103.8	112.1	112.5
- Produktion og distribution af elektricitet, gas og vand	106.9	99.9	103.3	101.7

BNP-struktur efter økonomiske aktiviteter (NACE, løbende priser) - er udtryk i basispriser. Fra 1995 omfatter data for fremstillingsvirksomhed råstofudvinding, - fremstillingsvirksomhed og elektricitets-, gas og vandforsyning (C+D+E=industrien i alt).

Mængdeindeks for industriproduktionen efter NACE: Industriproduktion omfatter råstofudvinding, fremstillingsvirksomhed samt elektricitets-, gas- og vandforsyning (i henhold til hovedafdeling C, D og E i NACE). Indeksene for industriproduktionen beregnes på grundlag af det fysiske industrioutput for ca. 600 repræsentative produkter og produktgrupper, der vægtes med merværdi fra 1991 til faktorpriser.

INFRASTRUKTUR

	1985	1990	1995	1996
	i km per 1000 km ²			
Jernbanenet	47.4	47.6	47.7	
	km			
Motorvejsnet	72799	72816	72859	
	indbyggere			
Antal indbyggere pr. personbil		18	10	

Antal indbyggere pr. personbil Dataene omfatter ikke minibusser.

LANDBRUG

	1992	1993	1994	1995	1996
Arealanvendelse	i 1000 hektar				
- I alt	23839	23839	23839	23839	23839
- landbrugsarealer	14790	14793	14798	14797	14743
- skov	6682	6681	6680	6680	
- dyrkede arealer	9357	9341	9338	9337	9336
- permanente græssange og engarealer	4830	4852	4872	4890	4869
Landbrugsarealer efter ejendomsforhold	i % af landbrugsarealer				
- statsvirksomheder		30	30	28	
- kooperativer		12	12	12	
- andet		58	58	60	

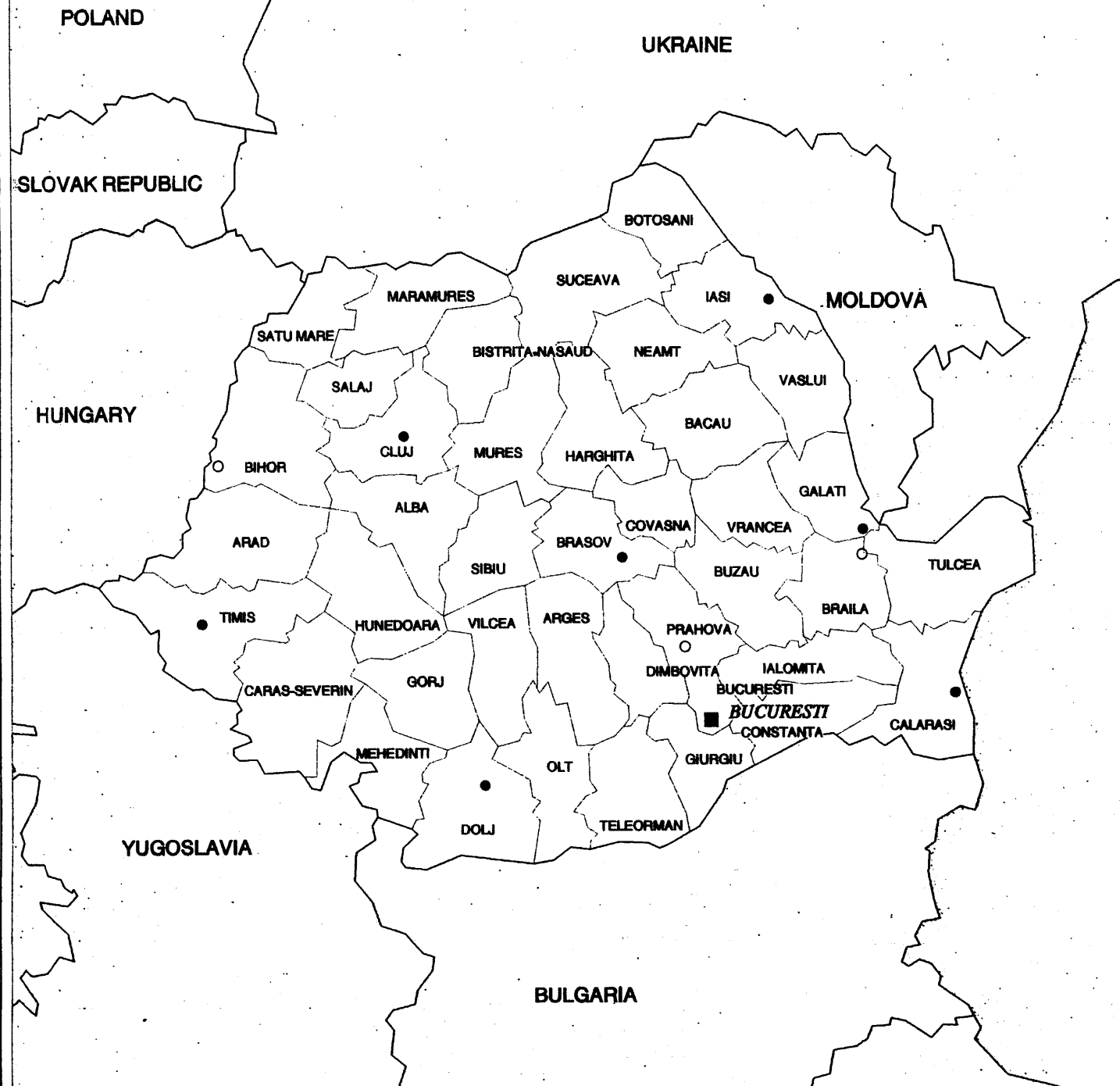
	1992	1993	1994	1995	1996
Andel af BNP	i % af bruttonationalproduktet				
- Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri (NACE A+B)		21	19.9	19.9	19.3
	forudgående år = 100				
Mængdeindeks for landbrugsproduktionen, brutto		110.2	100.2	104.5	101.8
Vigtigste afgrøder efter areal	i 1000 hektar				
- Korn	5757.5	6383	6553	6438.6	5847.2
- heraf hvede	1460.8	2281.6	2412.2	2480.8	1780.6
- Kartoffler	219	249	249	244	257
- Sukkerroer	180	97	130	133	136
- Foderroer	47	42	39	40	39
Vigtigste afgrøder efter høstudbytte	i 100 kg/hektar				
- Korn	21.3	24.2	27.7	30.8	24.3
- heraf hvede	22.0	23.3	25.4	30.9	17.66
- Kartoffler	118.9	149.0	118.5	123.6	139.5
- Sukkerroer	161	182.8	212.6	199.3	209.6
- Foderroer	268.7	326.3	309.2	270.6	

	1992	1993	1994	1995	1996
Salg eller indkøb af husdyr til slagtning	i 1000 ton levende vægt				
- svin		646	618	561	594
- kvæg		330	340	298	303
- fjerkræ		163	123	152	159
Husdyravl (periodens udløb)	antal pr. 1000 hektar landbrugsareal				
- kvæg		243	235	236	250
- heraf køer		121	121	122	133
- får		773	736	702	663
	antal pr. 1000 hektar dyrket areal				
- svin		991	830	853	

BNP-struktur efter økonomiske aktiviteter (NACE, løbende priser) - er udtrykt i basispriser.

Mængdeindeks for landbrugsproduktion, brutto: Data er beregnet på grundlag af det forudgående år.

Salg eller indkøb af husdyr til slagtning Dataene vedrører *salg* af landbrugsprodukter uden for afsnit 01: -landbrug

Romania 1994

Legend:

- Country boundary
- Region boundary

COUNTRY NAME

REGION NAME

CITY NAME

Selected major settlements:

(1 000 inhabitants)

- 200 - 250
- 250 - 500
- 500 - 1 000
- > 1 000

General information about the country:

Age groups (in years):

Living standard (in 1993): ECU 975

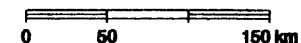
(GDP per capita)

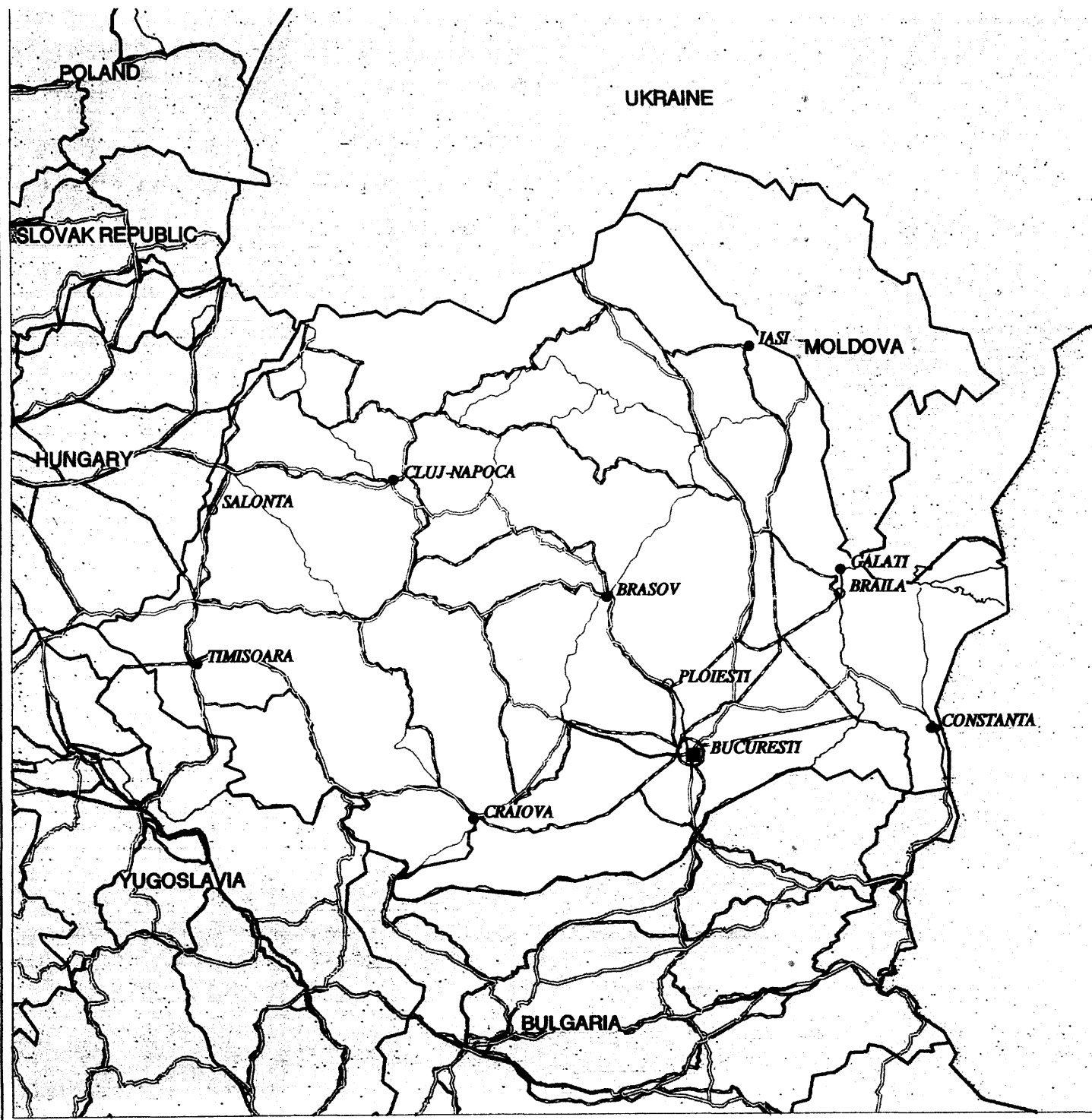
Area: 238 391 km²

Administrative regions: 41

Population: 22 730 600

Source: National Commission for Statistics
Cartography and geographic information management: GISCO

Romania

1994

- Country boundary
- Main railway line
- Ferry connection
- Motorway
- National road, Double lane
- National road
- Principal road
- Main navigable waterway

Infrastructure data not available for UA and MD

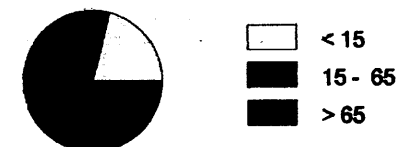
Selected major settlements:

(1 000 inhabitants)

- 200 - 250
- 250 - 500
- 500 - 1 000
- > 1 000

General information about the country:

Age groups (in years):

Living standard (in 1993): ECU 975

(GDP per capita)

Area: 238 391 km²

Administrative regions: 41

Population: 22 730 600

Source: National Commission for Statistics

Cartography and geographic information management: GISCO

ISSN 0254-1459

KOM(97) 2003 endelig udg.

DOKUMENTER

DA

11 01 06

Katalognummer : CB-CO-97-383-DA-C

ISBN 92-78-22958-X

Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer
L-2985 Luxembourg